

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1167

C 26

1167
@ 26.

Universiteit Leiden

1 511 407 2

VLAEMSCHE TAELVERBOND.

VLAEMSCH
TAE L V E R B O N D

VOLLEDIGE BESCHRYVING

Der Algemeene Letterkundige Vergadering en van het daeropvolgende Feest
gehouden te Brussel, den elfden february 1844

MET

EENE INLEIDING

DOOR

P. F. VAN KERCKHOVEN.

ANTWERPEN,

DRUKKERY VAN J.-E. BUSCHMANN, OSSEN-MARKT, N° 1182.

—
1844.

**NED.
LETTERK.**

INLEIDING.

By het te boekstellen van groote Vlaemsche plegtigheden, zoo als het tot stand brengen van het **TAEELVERBOND**, komt het niet van onpas eenen blik, hy zy dan slechts oppervlakkig, in het verleden onzer herbloeiende letterkunde te werpen en te zien wat er al tot heden verrigt is, op welken voet wy thans staen, en wat men, met regt en reden, kan veronderstellen dat de toekomst ons nog voorbehoudt.

Zulk een terugzigt in het verleden, zulk een onderzoek van het tegenwoordige, zulk eene gestaefde gissing der toekomende dingen, zyn niet zonder nuttigheid.

Het dient, ten eerste, om de letterkundigen en werkdadige voorstanders der moedertael, wier leven, tot hier toe, slechts als eene aeneenschakeling van opofferingen kan beschouwd worden, nieuwen moed in te storten, door hen te doen zien wat al groote, om niet te zeggen, reuzenwerken wy verrigt hebben, en dit met middelen welke waerlyk uit zich zelve klein en gering waren, doch die, door vaderlandsliefde

gesterkt, eene magt verkregen, waer voor het alles moest buigen en wyken. — Het dient, ten tweede, ter aenmoediging en oproeping onzer vlaemsche landgenoten die, lauwer van inborst dan wy, strydenden, of nog te zeer door de verbastering verblind, de vaderlandsche zaak wel toegedaen zyn, doch tot hier toe geen geloof, geen betrouwen genoeg in haren zegeprael stellen, en, terwyl anderen werken, met de armen op de borst gekruist blyven zitten, naziende waer toe al die warme poogingen, die men soms ook wel met den naem van verhitte gedachten heeft durven bestempelen, zullen leiden.

Wanneer wy aen de eersten, dat is te zeggen, aen onze strydende broeders, doen zien hoe ver wy in de goede baen zyn voortgestapt, welken grooten voortgang wy gedaen hebben en hoe schoon en helder de gezigteinder ons reeds toelacht, kan het niet anders of hunnen moed worde een nieuw leven bygezet en hunne krachten worden verdubbeld. Ter zelfder tyd ook zullen de anderen overtuigd worden dat er niet alleen goede hoop op gelukkige uitkomst is, maer dat die uitkomst zich reeds begint te verklaren en het niet moeilyk is te zien dat de zedelyke en rustvolle overwinning eerlang ten volle zal behaald zyn. Daer door zullen zy dan ook ongetwyfeld uit hunne slaperigheid opgewekt worden, geloof in de goede zaak krygen en haest voelen om zich by hunne broeders in de gelederen van het vlaemsche leger te komen scharen.

Laten wy ons onderwerp aenvangen en zien wat er tot hier toe ten voordeele van vlaemsche tael- en letterkunde verrigt is. Men verwachtte zich echter aen geene bezondere daedzaken of opnoeming van persoonen. Neen, onze beschouwing zal slechts een veel te gelyk omvattende blik zyn; wy zullen alleenelyk trachten den lezer eene soort van vlaemsch panorama onder het oog te brengen en hem het algemeen opzigt der zaak doen kennen, zonder hem te dwingen om het geheel in zyne afzonderlyke deelen te ontleden.

Het vlaemsche grondbeginsel telt zyn bestaen van den tyd der laetste omwenteling, dat is te zeggen, van het jaer *dertig*. — Waerom dit juist

toen aenvang nam, heeft sommigen min of meer verwonderlyk toegeschenen, en zy hebben kortzigtig genoeg geweest om er de gevolgtrekking van afteleiden dat de vlaemsche herboring aen eene staetkundige party-schap was te danken. Ofschoon wy het inzicht niet hebben om aen deze, onze inleiding, eene politische kleur te geven, kunnen wy echter niet nalaten de gelegenheid waer te nemen, ten einde onze gedachte over die onregtveerdige aentyging bloot te leggen en mogelyk eenige personen hierdoor van hunne dwaling te doen terugkeeren en spyt gevoelen dat zy zoo lang aen eene uitvinding der vyanden van onze nationaliteit hebben geloof gehecht en lasteringen voor waerheid hebben opgenomen. Het is eene daedzaak dat, tydens het hollandsch bestuer, de meerderheid der Belgen tegen het gebruik der nederduitsche tael was. Dan, dit kwam hier uit voort. Met de nederduitsche tael moesten ons, dit vreesde men en mogelyk met eenig regt, hollandsche denkbeelden opgedrongen worden en dit stemde met het gevoel van het belgisch volk niet overeen. Die reden, wy onderzoeken niet tot hoe verre zy gegrond was, telde voor velen; anderen waren vyandig omdat zy het eene opdringing noemden en dat zy geene opdringing, welkdanig zy ook ware en onder welken vorm zy zich ook mogt voordoen, wilden gedoogen. Doch, iets dat men tot hier toe schynt uit het oog te hebben verloren is, dat de fransche verbastering vroeger, veel vroeger dan van het jaer *dertig* dagteekent en dat de haet tegen de nederduitsche tael by de meesten een stelselmattige haet was, omdat al wat min of meer naer vlaemsche nationaliteit zweemde, en waervan de tael een der grootste kenmerken is, hun schrik inboezemde en hunne plannen moest tegenwerken. Dat dit gevoelen waer is, schynt ons uit den gang der zaken ten volle bewezen. Inderdaed, wat gebeurde er? De omwenteling greep plaets en had voor een harer uitwerksels, zoo als alle omwentelingen, van eenen weldadigen schok aen den openbaren volksgeest te geven, van nieuw bloed, om zoo te zeggen, in de harten te doen stroomen, van den geest nieuwe veerkracht by te zetten en het *intellectuele* gebied meer uittebreiden. Een groot gedeelte des volks dan ook sloeg, als het ware, eenen aendachtigen

blik op zynen toestand. De vryheid scheen de meesten liefelyk tegen te lachen; zy verheugden zich in haer bezit en nu, de oogen onderzoekend rond zich wendende, werden zy gewaer dat er iets vreemds hunne nationaliteit, hunne vryheid bezoedelde. Zy zagen de franschgezindheid onder het breede kleed der vryheid zich schuil houden en zy riepen weldra met eene krachtige stem uit: Neen! dit ook niet! wy willen gansch vry wezen; wy schudden geen juk van onze schouders om er wederom een ander te torschen, om onder een juk gebogen te gaen dat wel het hatelykste van allen zou wezen. — Die kreet was eene vlaemsch-belgische kreet, die uitgalming gaf het leven aen het vlaemsche grondbeginsel, het sein tot den stryd die voor echte vryheid en eigen volksbestaen moest ondernomen worden, die voor Vlaenderen, Antwerpen en Braband een nieuw tydstip moest doen ontstaen.

Dan, de geestdrift was toch niet zoo algemeen als men het zich wel zou kunnen inbeelden. Niet allen hadden moeds genoeg om den vaderlandschen kreet in het openbaer aenteheffen en hunne broeders tot den heiligen kruistogt opteroepen. Edoch, het was genoeg dat er eene stem zich had durven verheffen, het was genoeg dat er eene enkele lichtstrael aen den gezigteinder blonk, om weldra een aental vaderlanders te overtuigen dat die strael de voorbode van eene schitterende zon, van eenen helderen dag moest wezen. Zoo als het by alle groote, moeiljelyke, maer tevens schoone ondernemingen het geval is, zag men weldra een aental mannen, wier borst met warme levensvuer begaefd was, te voorschyn treden en men hoorde hen den kreet uithalen, om zich te vereenigen en tegen de vreemde en inlandsche bastaerden ten velde te trekken. Van toen af had de letterkunde een aenvang genomen; zy woonde in de harten der eerste stryders, zy blackte in hunne hoofden en dwong hen om in kloeke mannentael hunne broeders aentespreken en, door het bezingen van den roem des vaderlands, het gevoel van nationaliteit in de harten te ontwakken.

Wie zou alsdan hebben kunnen gelooven dat die eenige mannen, aen wien niet alleen alle hulpmiddelen ontbraken, maer die zelfs by een groot

getal hunner landgenoten slechts hoon en smaed vonden en door het staetsbestuer met nydige oogen werden aenzien, zoo niet vervolgd; wie zou toen gedacht hebben, vragen wy, dat de toekomst des lands in hunne handen besloten lag, dat hunne stem weleens tot voor den troon van het staetsbestuer zou geklommen zyn en er met aendacht en meer dan aendacht zou aenhoord worden? ó Niemand durfde dit denken, niemand dan zy zelve, de stryders; want zy voelden dat het vuer welk hunne harten voor nationaliteit en regtveerdigheid deed branden, niet kon uitgedoofd worden; zy zagen dat dit zelfde vuer dagelyks andere boezems, jong en kragtig als de hunne, aenrandde en door de zelfde gevoelens deed blaken. ó Ja! zy alleen hadden hoop in de toekomst; zy alleen hielden zich verzekerd dat, wanneer men zich een regtveerdig en heilig doel voorstelt, wanneer men al zyne krachten inspant om tot dit doel te geraken, wanneer men voor geene wederwarigheden terugdeinst, van geene opofferingen afschrikt, voor geene bedreigingen achteruit gaet, men de baen, waer men intreedt, zegevierend moet ten einde geraken. De uitkomst heeft hun voorgevoel tot waarheid gemaekt en zy zyn het thans niet alleen meer die hoop en betrouwen in de goede uitkomst der nationale zaak stellen. De tegenwoordige toestand is daarvan een onwederleglyk bewys. Doch eer wy tot het heden overstappen, schynt het ons nuttig nog eenige woorden over den vaderlandschen stryd te zeggen; te meer daer wy hier door een punt willen aenraken dat niet zonder eenig belang is voor onze tael- en letterkunde.

Telkens dat er by een volk eene herbloeijing der litteratuer tot stand komt, moet er onvermydelyk ook eene verbetering in de spelling en spraekvormen der tael geschieden. Dit was ook by ons het geval. Het is reeds te dikwils gezegd en herzegd, dan dat wy nog zouden herhalen waerom onze tael niet alleen eenen langdurigen stilstand in de beoefening had onderstaen, maer zelfs ten deele was ontsierd en verbasterd geworden. Dit hadden de letterkundigen gevoeld en terzelfder tyd hadden zy besloten, en het kon niet anders, van ook hunne zorgen aen de beschaving der taelvormen toetewyden en eindelyk tot eene eenparigheid van

spelling te geraken. Hier hadden zy thans zoo veel niet met uitheemsche bastaerdy te worstelen, maer eigenliefde, onverstand en koppigheid traden tegen hen in het strydkamp. Hoe verschrikkelyk ook die vyanden waren, kon hun gezigt echter den moed aen de letterkundigen niet benemen. Men begon de zaken met ernst en bekwaemheid te onderzoeken, men schifte, men betrachtte de verschillende taelpunten, men deelde onderling zyne gevoelens mede, men staefde zoo veel mogelyk die gevoelens en, wanneer het vraagpunt ryp was geworden, besloot men eene algemeene vergadering der letterkundigen en taelgeleerden by een te roepen en de zaak voor goed te beslissen. Die plegtige byeenkomst, gekend onder den naem van Taelcongres, greep plaets te Gent. Men sprak aldaer met elkander, de gevoelens werden nog eens, en in het openbaer, blootgelegd, men gaf langs wederkanten iets toe, en het vraagpunt der taelspelling werd voor goed beslist. Al wat eenige grondige spraekkennis bezat, al wat op eenige weerde als letterkundige kon roemen, onderwierp zich aen de beslissing, de gewenschte eenparigheid was geboren en van toen af kon men zien, was men verzekerd dat haer leven duerzaam zou geweest zyn.

Dat die verworven staet van zaken voor de letterkundigen eene schoone gebeurtenis was, zal ieder ligt begrypen, wanneer men nagaet dat zy zich daerdoor van een groot werk dat, alhoewel noodzakelyk, weinig nut aen het voortzetten der nationale gevoelens kon bybrengen, ontslagen voelden, en thans de stryd veel ligter was geworden, vermits er reeds een vyand uit den weg was geruimd. Er moest nu geen enkel uer meer aen letterziftery opgeofferd worden, en al de tyd kon ten nutte worden gesteld om aen het uitbreiden der echte letterkunde en gevolgentlyk aen den opbouw der nationaliteit onverpoosd te werken. Ook deed de goede invloed zich weldra gevoelen en aen al wie met den gang onzer letterkunde een weinig bekend staet, zal het niet noodig zyn te doen opmerken wat aental goede gewrochten er kortelings na de gentsche beslissing het licht zagen. — Dan, wy vinden ons verplicht hier te bekennen dat, voor wie geen scherpziend oog op de zaken slaen kan, de spellingtwist nog niet had opgehouden. Edoch, wy durven

opentlyk beweren dat die twist slechts in schyn bestaet of liever niet bestaet en iets geheel anders dan taelkennis ten grondslag heeft.

Het zal ons niet moeilijck vallen dit gezegde te bewyzen. Diegenen welke men wel met den naem van *taelprotestanten* wil aanduiden, en die ten hoogsten uit drie mannen bestaen en dus nooit geene *oppositie* kunnen daerstellen, zyn niet hetgene zy schynen of willen schynen. Om er van overtuigd te zyn, hoeft men slechts eenen oogslag op hunne handelwys te slaen. Op het Taelcongres van Gent verschenen zy niet. Waerom? Waren zy overtuigd dat hunne gevoelens niet het minste gewigt zouden gehad hebben en slechts als drie tegen honderd zouden hebben opgewogen? Wilden zy door hunne afwezendheid meer schynrecht behouden om in hunnen tegenstand voorttevaren, of waren zy over zich zelve beschaemd? Dit laetste zou het minst laekbaer geweest zyn; de twee andere veronderstellingen juist zynde, zyn proeven van kwaden wil en mangel aen openhartigheid.

Wanneer de eenparigheid bestond, bleven de twee of drie bedoelde mannen de zelfde handelwyze als te voren houden. Een armzalig tyd-schriftje verscheen van tyd tot tyd onder hun toeverzigt; blauwboekskens, in het fransch geschreven, men lette er wel op, werden op de straten uitgestroeid en zy waren er op hunne echte plaats; en eindelyk, voor ontknooping van het kluchtspel, ter gelegenheid van het koninglyk besluit van 1 January, deed een der drie mannen in de Kamer der volksvertegenwoordigers eene redevoering waerin hy en de vlaemsche tael en de vlaemsche letterkundigen met de hatelykste kleuren afschilderde. Waerom die uitval in de Kamer die op geene wyze ter beoordeeling van het vraagpunt bevoegd was? Voor wie werkte daer de redenaar? ó Is het wel moeilijck eene zulke eenvoudige vraag te beantwoorden, en is het niet klaer te zien dat er onder dit alles iets anders moet schuilen? Is het, om zoo te zeggen, niet bewezen dat de franschgezindheid alle middelen zoekt in het werk te stellen om den voortgang onzer letterkunde, die haren val moet medebrengen, tegen te werken, en kan men er wel een oogenblik aen twyfelden of de zoo gezegde volksvertegenwoordiger heeft

zich ver genoeg laten misleiden om ten voordeele des vreemdelings zyne landgenoten, zyne broeders te komen hoonen?... Kan de bedoelde redenaer dat eens verstaen, dan zal hy voorzeker over zyne handelwyze beschaemd worden, en mogelyk zal alsdan de haet en afkeer die hy voor de vreemden die hem misleid hebben, zal gevoelen, zyne vaderlands-liefde doen vergrooten. Wat de vlaemsche letterkundigen betreft, zy vergeven hem geerne de smaedwoorden die toch van een te laeg grondstelsel vertrekken, om een grootmoedig hart te kunnen raken. Ofschoon wy gelooven hiermede de zaak genoeg verklaerd te hebben, zouden wy er nog langer op aenhouden, indien wy niet dachten dat het beter is den lezer tot de redevoering van den heer de Decker te verzenden die en de moedertael en de letterkunde met zoo edelen drift tegen de onrechtveerdige aanvallen harer vyanden heeft verdedigd.

Wy voelen ons thans natuerlyker wyze tot het beschouwen van onzen tegenwoordigen toestand gebragt; want een der grootste en meestbeduidende vlaemsche plegtigheden heeft tydens den aanval, waervan wy hier boven gewag maekten, te Brussel plaets gegrepen. Wy bedoelen het **TAEI.VERBOND**, ter welker geheugenis het tegenwoordig werkje moet bydragen.

By het beschouwen van den tegenwoordigen toestand der vlaemsche tael- en letterkunde, vinden wy het onnoodig lang uitteweiden, om te be- toogen dat er thans eene nederduitsche letterkunde, ten volle dien naem waerdig, is tot stand gekomen. Dit ware overbodig, want wie kan eene daedzaak loochenen die voor elkeen tastbaer en zichtbaer is geworden. Het zal ons genoeg zyn, en dit is de beste maetstaf om te voelen welken grooten voortgang het vlaemsche grondbeginsel gedaen heeft, hier van de tot standbrenging des Taelverbonds te spreken. Die daedzaak, men lette er wel op, is meer beteekenend dan velen zich inbeelden. Het is een bewys van de eendragt en de eensgezindheid welke al de vlaemsche letterkundigen beheerschen. Het is de grootste proeve, het onwederleglykste bewys van echte sterkte en magt.

Hoe groot, hoe schoon eenen voortgang wy tot hier toe gedaen hadden,

hoe loffelyk ook wy ons uit elken stryd hadden getrokken, voelde ieder letterkundige nogtans reeds lang dat onze magt nog kon verdubbeld worden, wanneer al de poogingen die, hoe krachtvol zy ook geweest zyn, tot hier toe min of meer uiteenliepen, in eene enkele groote algemeene pooging konden vereenigd worden. Het voelen dier noodwendigheid deed de gedachte van een Taelverbond tot stand komen. Die gedachte kon of mogt zonder geen uitwetsel blyven en moest weldra verwezenlykt worden. Ten dien einde werd er op 11 February dezes jaers eene algemeene vergadering te Brussel byeen geroepen. Wat er daer al gebeurd en gezegd is, zal de lezer in den loop des bundels aentreffen; doch wy gelooven dat het hier niet van onpas zal komen de meer innige beduiding van het daerstellen van het Taelverbond aen de vlaemsche lezers te doen verstaen.

Zulk een Taelverbond heeft, men kan het niet miskennen en wy durven het openlyk verklaren, een tweevoudig opzigt, te weten : letterkundig en staetkundig. Dat dit laetste woord niemand verschrikke; wy zullen er aenstonds de echte beteekenis van geven. Het letterkundig voordeel, dat uit het Taelverbond moet ontstaen, zal niemand betwisten; want het is zeker dat eene algemeene rigting, eene gedurige verstandhouding tusschen de letterkundigen nog meer moed zal instorten, en door de wyze onderlinge raedgevingen en andere schikkingen de waerde der letterkundige gewrochten in eenen hoogen graed zal vergrooten. Wat wy door staetkundig opzigt bedoelen, bestaet in die vredevolle werking om onze volkstaal hare aloude regten te doen herwinnen; het is die stille gedurige stryd, welken wy besloten hebben tegen de vreemde verbastering en de inlandsche verdwaelde broeders met onverpoosden yver voortzetten; het is dit grootsch, dit heilige apostolaet welk alle letterkundigen uitoefenen en waer aen wy eens het geluk onzes volks zullen verschuldigd zyn; het is die waekzame aendacht welke wy op de daden van het staetsbestuer gevestigd houden en die ons de stem doet verheffen, wanneer er zich iets voordoet dat met de belangen van het vlaemsche volk in betrekking komt. Verder zyn onze staetkundige

inzigten, de gansche wereld weet het, zuiver en edelmoedig. Wy willen dat België nationaal zy, wy willen dat het eene gedeelte onzes lands het andere niet op den hals wege, dat voor ons de Walen waelsche broeders zyn en wy vlaemsche broeders voor de Walen blyven. Dit zal zoo worden, en meer dan een onzer franschsprekende landgenoten, die waerlyk aen hun land verknocht zyn, heeft reeds lang onze inzigten begrepen en ten vollen onze poogingen toegejuicht. Velen hebben zelfs verstaen dat het krachtig maken der vlaemsche nationaliteit de beste, zoo niet de eenige, schutsmuer is, welke België voor vreemde beheersching kan bevryden en de bestaende vereeniging ongeschonden bewaren.

Dat wy onze nationaliteit, in al hare volheid zullen terugkrygen, ziedaer waer thans niemand meer kan aen twyfelen, en dit is ook het staetkundige punt welk wy in de toekomst zien. Doch er is nog eene andere toekomst waer over wy eenige woorden moeten zeggen: het is de toekomst onzer letterkunde, hare rigting en invloed.

Een vooroordeel dat nog by velen onzer taelgenoten, die anders voor de vaderlandsche zaek goed gestemd schynen, in zwang blyft, is dat de werkelyke overeenkomst welke er tusschen het hollandsch spellingstelsel en het onze bestaet, ons te veel naer onze noordelyke bureu zal doen overhellen, ons in hunne begrippen zal doen deelen en op die wyze eenen verderflyken invloed op onze zeden en godsdienstige gevoelens zou kunnen uitoefenen. Reeds meer dan eens heeft men dit gevoelen bestreden en er de ongegrondheid van aengeduid; doch, daer het ons eene zaek van gewigt schynt die dwaling ten eenemaal te doen verdwynen, denken wy het niet overbodig, ter dezer gelegenheid, nog eens aentetoonen hoe weinig die vrees gegrond is.

Het is waer, onze vlaemsche tael, wanneer men ze geschreven of gedrukt ziet, verschilt weinig van het hollandsch voor hetgeen de eigenlyke spelling betreft; en dit is niet te verwonderen, want Noord- en Zuidnederland hebben immer de zelfde tael gesproken. Dan toch, hier, dat is by de spelling, houdt, by den tegenwoordigen toestand

der zaken, alle overeenkomst, alle gelykheid op. Onze inborst, ons karakter, zoo wel als onze zeden en godsdienstige gevoelens verschillen hemelbreed van die der Hollanders, en mits het eene waerheid blyft dat de letterkunde de uitspraak der zeden en begrippen eens volks is, moet ook onze letterkunde op eenen hoogen graed van die der Hollanders verschillen. En toch, wat willen wy dit alles met woorden trachten te betoogen, als of de daedzaken niet daer waren om ons de onwederleglykste proeven ter hand te stellen.

Men leze onze vlaemsche schryvers en men vergelyke hunne gewrochten met die onzer noorderlyke taelgenoten, en het vooroordeel zal verdwynen. Men zie de werken van eenige vlaemsche letterkundigen, klein in getal en thans beter onderrigt, welke min of meer gepoogd hebben de schryfwyze der Hollanders natevolgen, en men vrage dan of het volk die gewrochten, zy mogen dan ook verdiensten, groote verdiensten zelfs bezitten, niet afkeurt en als iets vreemds beschouwt. En wanneer wy zulke verzekering als die van den volksgeest bezitten, is er dan wel een oogenblik te vreezen dat wy ons eigendommelyk karakter zouden verliezen? Neen, dan zelfs wanneer men dit zou willen, het is onmogelyk; want het volk zal immer daer zyn en zyne stem zou de letterkundigen weldra in de goede baen terugroepen.

Vroeg men ons nu of die staet van zaken zoo altyd zal duren, of wy ons eigendomlyk karakter altyd ongeschonden zullen blyven bewaren, dan zouden wy antwoorden: ja, en wy zouden er byvoegen dat, ingeval er iemand van zyne nationale schryfwyze zou kunnen afwyken, het wy niet, maer wel de Hollanders zelve zouden zyn, die met ons tot de voorvaderlyke eenvoudigheid zouden trachten terug te keeren. Dit gevoelen kan voor eenigen den schyn van laetdunkendheid bezitten, doch dat zy met ons de zaak eens ernstig overwegen en wy twyfelen niet of zy zullen alsdan zich overtuigen dat hetgeen wy hier voordragen niet zoo slecht gegrond is, als zy het zich thans mogelyk inbeelden. Dat zy eens in aenmerking nemen, dat de hollandsche tael haer tydstip van grootheid gehad heeft en, voor het oogenblik, men kan het niet loochenen

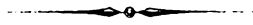
en de hollandsche schryvers bekennen het zelve , in daling is ; dat zy dan eens onderzoeken , welkdanig de schryfwyze van de groote hollandsche letterkundigen was , van degenen die den roem en grootheid der noordnederlandsche litteratuer hebben uitgemaekt , en zy zullen bevinden dat die schryfwyze meer met onze vlaemsche dan wel met de huidige hollandsche overeenstemt. — Welnu , willen de Hollanders ooit tot het echt goede en schoone terug keeren , dan moeten zy van zelfs in onze manier van schryven vallen , en meer dan een hollandsch letterkundige heeft reeds opgemerkt dat onze taelkundige strekking beter dan de hunne is. Hierby merke men nog op dat onze vlaemsche letterkunde jong , bloeiend en krachtvol is , dat zy mettertyd hooger en hooger moet opklimmen en ook eens haer hoogste top zal bereiken. Eer wy tot daer zyn gekomen , kon het wel geschieden , — het zal zoo zyn , durven wy byna zeggen , — dat de hollandsche schryvers by ons veerkracht zullen komen zoeken , zich komen verjongen en met ons tot verbetering zullen optreden. En wie zou in dit geval , wy vragen het , wie zou dan invloed uitoefenen ? Welke geest zou de heerschende geest zyn ? Wiens begrippen zouden tot leiddraed verstrekken ? Geen twyfel of het zouden die der aenleiders zyn.

Men kan dit alles , zoomen wil , als verre gezocht en aen het uitgestrekte ryk der veronderstellingen ontleend , opnemen. Wy hebben er weinig tegen. Alleenelyk zullen wy doen opmerken dat vele dingen welke thans gebeurd zyn , meer dan een doelwit welk wy thans bereikt hebben , zich in den zelfden toestand hebben bevonden ; dat die ook wel eens als veronderstellingen , als hersenschimmen zyn beschouwd geworden en zich echter verwezenlykt hebben. Dan , wat er ook van dit vooruitzigt kome of niet , het doet weinig ter zake. Het is iets dat slechts als een byhangsel aen onze letterkunde zou kunnen beschouwd worden en haer mogelyk geene groo-tere stappen zou doen maken. Te meer , hetgeen wy hier neërschryven , is besonder om een vooroordeel , uit eene niet genoegzame kennis der zaken voortspruitende , te niet te doen , en hebben wy daerdoor eenige verblinden de oogen geopend , dan houden wy er niet sterk aen of men onze veronderstelling al of niet aenneme.

Om te eindigen blyft er ons nog een punt te onderzoeken en het is de wending welke onze letterkunde, voor zoo veel wy redelykerwyze kunnen veronderstellen, zal nemen. Die wending, om nationaal, om vaderlandsch te zyn, moet onvermydelyk eene zedelyke wending wezen. Om dit te betoogen, kunnen wy byna de zelfde redens hier boven aengehaeld voorstellen. Wat is de heerschende geest onzer taelgenoten? Is het de zoogenoemde wysgeerige geest, die in Frankryk alles als een pestwalm overdekt en waarmede men ons door de verbastering tracht te besmetten? Is het die woelziekte welke men in Frankryk onophoudend ziet woeden en, niet alleen den gang van het staatsbestuur ziet vertragen, maer ook de grootste onheilen ziet stigten? Voorzeker, neen! De geest der vlaemsche gewesten is op andere grondbeginsels gebouwd; de aloude volksgeest onzer voorvaderen is nog niet verdwenen en met dien volksgeest zyn ons ook de liefde voor de rust en vrede, de zucht naer grondige geleerdheid en onderrigting, het ontzag voor de wereldlyke wetten, de achting voor den vorst en de verknochtheid aen de aloude godsdienst en zedeleer bygebleven. Die gevoelens woonen voor het algemeen en in de harten van het volk en in de boezems der letterkundigen. Wat tegen die gevoelens zou optreden, zou by het volk geenen toegang, geene goedkeuring kunnen vinden, en indien een schryver verdoold genoeg ware om zich tegen dit algemeen gevoelen te verzetten, zou hy ook onvermydelyk de straf zyner afwyking van de goede baen moeten dragen en zich in de duisternis verliezen. Geen byval zou hy te verwachten hebben dan mogelyk by eenige basterlingen waervan het getal dagelyks meer en meer vermindert, en die, door het betrachten der vreemde voortbrengsels, het vreemde venyn ingezogen hebben. Dan, die mannen zelfs zyn geene voorstanders, of kunnen zulks niet zyn, van onze herbloeijende nationale letterkunde; zy zyn haer vyandig. Het zyn ook te meer die mannen tegen wien wy stryden, welken wy moeten trachten te verlichten en tot betere gevoelens terug te brengen; en de vaderderlandsche stryd zal of mag niet ophouden, voor dat de laetste verdwaelde Vlaming zyne oude moeder terug zal herkend hebben, weder in haren schoot zal zyn gekeerd en eene vlaemsche herboring zal

hebben ontvangen. Mogt de tyd zich niet lang laten wachten waerop wy ons zullen mogen verheugen zulk een edel doelwit te hebben bereikt. Mogt er ook weldra regt aen al onze overblyvende grieven gedaen worden en de Vlaming zyne oude nationaliteit ten volle herwonnen hebben. Dan zullen wy mogen zeggen, dat op eenige jaren, iets waervan mogelyk by geen enkel volk in ons werelddeel een voorbeeld is te vinden, de vlaemsche letterkunde herboren is, haren vollen wasdom heeft verkregen en dat door haer het heil, de echte vryheid van het belgische volk is bewerkstelligd en bevestigd geworden. Het is onze wensch en wy twyfelen niet aen deszelfs vervulling.

P.-F. VAN KERCKHOVEN.

I.

De spelling van het gentsche Taelcongres werd by koninklyk besluit van 1 january dezes jaers goedgekeurd en voor de vlaemsche vertaling van het Staatsblad, voor de afkondiging der wetten aengenomen. ¹ Ofschoon die aenneming uit den toestand der zaken voortvloeyde en een natuerlyk gevolg was van de magtige en onophoudende tael- en letterkundige poogingen, moest zy echter een onbewimpelde en warme erkentenis in de harten der Vlamingen opwekken. Zoo gebeurde het ook. Al wie eenige weerde aen de schoone en ryke spraek zyner voorvaderen hechte, al wie het onverbasterd vaderlandsche bloed in den boezem voelde kloppen, met een woord, al wie de nationaliteit volgens waerde wist te schatten, voelde in zyn hart de dankbaerheid voor de wyze beslissing van onzen koning ontgloeijen, en zag genoeg welk groot voordeel er uit die beschikking voor het vlaemsche vaderland moest ontstaen.

¹ Zie bylage N° 1.

Dan, terwyl de taelvrienden en letterkundigen in dit besluit eene soort van bekrooning hunner wyze van werken, van hunnen vrede-lievenden stryd, zagen, gevoelden zy ook dat, wen zy dit zoo schoon doel bereikt hadden, er moest gedacht worden om, by dien vastge-zetten stap, wederom eenen anderen stap te voegen en verder te gaen. Die innige overtuiging gaf hun de gedachte, alhoewel toen nog niet zeer sterk in hunnen geest afgeteekend en vastgesteld, om een algemeen vlaemsch Taelverbond tot stand te brengen. Dien ten gevolge begon men met eene vergadering van al de voorzitters der nederduitsche hoofdmaetschappyen by een te roepen. Die vergadering had plaets te Leuven, in het Tael- en letterlievend genootschap, op den 14 january dezès jaers, en onmiddelyk werd er van wege die byeenkomst aen al de vlaemsche genootschappen van België en eenen omzendbrief toege-stuurd, welken wy hier laten volgen.

« De zoo langdurige en hevige twist over het stuk van spelling en woordverbuiging in onze moedertaal, heeft thans een einde genomen en, men mag zeggen, alom onder de taelvrienden van alle gewesten, begint reeds de volmaekste eensgezindheid te heerschen. Zelfs het Staetsbestuur heeft, na langen tyd gearzeld te hebben, eindelyk uitspraak gedaen en zich verklaerd ten voordeele van het spellingstelsel der Koninglyke Commissie, zoo als dit naderhand door het Gentsche Taelcongres is gewyzigd geworden.

« Wy zyn dustot een tydstip gekomen, dat er moet uitgezien worden naer de middelen best geschikt om de verdere ontwikkeling der tale te bevoor-deren; om onze jonge litteratuer derwyze in te rigten, dat zy den stempel van ware nationaliteit drage die haer by den landzaet eerbiedwaardig, en by den vreemde zelf, aenzienlyk make.

Afzonderlyke poogingen zyn daer voor niet genoeg: Wy moeten malkan-der zien en spreken; wy moeten onze kennissen byeen brengen, en geza-menderhand maetregelen nemen om het Vaderland te verheerlyken, dat wy in zekeren zin gesticht hebben, en dat wy door eigen taal en eigen zeden voor fransche overheersching moeten behoeden.

« Om zoo wenschelyk een einde met meer zekerheid te bereiken, hebben de Maetschappyen van Antwerpen, Brugge Brussel, Gent, en Sint-Truijen, door afgeveerdigden vertegenwoordigd, in de gewoone zitting van het LEUVENSCH TAELEN LETTERL. GENOOTSCHAP, voorleden Zondag 14 dezer,

met eenparigheid van stemmen een besluit genomen, dat ongetwyfeld door al de minnaers onzer nationale letteren vurig zal toegejuicht worden. Namelyk op Zondag 11 February aenstaende, zullen al de Nederduitsche Letterkundige Genootschappen des Ryks zich te Brussel in eene plegtige *Algemeene Vergadering* vereenigen, ten einde zich aldaer onder elkander te verstaen, omtrent datgene wat er voor den oogenblik mag noodig geoordeeld worden, om het voorgestelde doelwit te treffen.

« Diensvolgens, MM. hebben wy de eer UEd. hiervan te berigten, hopende en vertrouwende dat gy deze belangryke Vergadering zult komen bywoonen, en alle uwe vrienden en kennissen wien de zaak der Moedertael ter harte gaet, aanzetten om zich dien dag te Brussel te bevinden.

« De plegtigheid van dien schoonen dag zal des avonds met een vriendenmael gesloten worden, aen hetwelk alle de ter Vergadering genoodigden zullen mogen deel nemen. Ieder dischgenoot betaelt de somme van 5 franks, buiten den wyn die ieder volgens verkiezing, hetzy alleen, hetzy met zyne byzondere vrienden zal gebruiken. — De HH. die verlangen op het Banket te blyven, worden verzocht, niterlyk voor den 1sten February, ons daarvan de weet te laten.

« Eerstdaegs MM. zal UEd. ook een Programma toegezonden worden, hetwelk u breedvoerig met al de werkzaemheden der Algemeene Vergadering en tevens met geheel de plegtigheid van dat buitengewoone feest zal bekend maken. »

Dit was, om zoo te zeggen, de eerste kreet van het vlaemsche Taelverbond en wat daerin nog niet duidelyk was opgegeven, werd door andere volgende omzendbrieven, die aen de drukpers niet werden overgeleverd, bekend gemaekt. Zulke werkingen, zoo als men ligt kan denken, konden niet geschieden zonder de nydige aendacht van de vyanden onzer tael en nationaliteit, van de franschgezinden optewekken. Eenige fransche dagbladschryvers bemoeiden zich weldra met de zaak en poogden het vaderlandsche voornemen te benadeelen. Een geboren vlaming zelfs, door verwaendheid en kleinzigtheid verblind, vergat zich zelve en zyn eigen land, waarvan hy een vertegenwoordiger genoemd wordt, ver genoeg om zyne stem in de Kamer te verheffen, een aental drogredens tegen het aengenomen spellingstelsel uittespreken en de vlaemsche letterkundigen *intrinsicanten* te noemen en met de hatelykste kleuren afteschilderen. Dan, zyne onvaderlandsche poogingen vonden geenen byval en zyne

drogredens werden niet alleen door het brusselsch dagblad : *Vlaemsch Belgie* ¹, dat met zoo grooten yver en bekwaemheid onze vlaemsche belangen verdedigt, wederlegt; maer ook in de Kamer der Volksvertegenwoordigers zelve vond hy tegensprekers die het op zich namen en de vlaemsche zaek en de vlaemsche letterkundigen, niet alleen van den laster vrytespreken, maer hunne edele en grootmoedige poogingen in het klare daglicht te stellen. ² Het was in de zitting van 31 January dat de heer de Decker de volgende redevoering uitsprak :

« De achtbare minister van justitie, dien gy zoo even gehoord hebt, heeft voor u MM. HH., de grondwettelyke zyde verdedigd van het vraegpunt dat onlangs door den achtbaren heer De Foere is te berde gebragt. Wat my aengaet, ik ben voornemens de daedzaken onder haer waer daglicht te doen beschouwen, de geschiedenis van de beweging en den voortgang der vlaemsche letterkunde af te schetsen, den geest en het doelwit er van te verregtveerdigen.

» Op nieuw druk ik hier myn spyt uit, dat dit vraegpunt moet verhandeld worden voor deze Kamer, die zich niet in akademie kan hervormen, voor deze Kamer waervan een groot getal leden de vlaemsche vraegpunten niet grondig verstaen kunnen.

» Voor aleer ik verder ga, gevoel ik my genoodzaekt u te zeggen, dat ik in deze kwestie geen persoonlyk belang heb; nooit heb ik in het vlaemsch geschreven. Altoos, wel is waer, heb ik belang gesteld in de ontwikkeling van de vlaemsche letterkunde, in den herbloei myner moedertael; maer nooit is myn naem gemengd geweest in de taelbetwistingen die in onze vlaemsche gewesten hebben plaets gehad; en aldus heb ik op den achtbaren heer De Foere het voordeel van geen regter in myne eigene zaek te zyn. Indien ik dan herhaelde malen op het voortzetten dezer beraedslaging heb aengedrongen, indien ik het woord heb gevraegd, is het niet om het ydel genoegen hier voor u te spreken; gy weet dat ik de gewoonte niet heb uwen tyd te verspillen. Alleen uit liefde voor de waarheid heb ik zoo gehandeld, uit een diep gevoel

¹ Zie het dagblad n° 20, 24, 25, 26, 28, 29, 32.

² Ook de vlaemsche letterkundigen hebben zich, eenigen by middel van artikels in de dagbladen, anderen by verzoekschriften aen de Kamer ingezonden, tegen de aentygingen van M. Defoere verzet. Zie daer over voor het overig, *Vlaemsch Belgie* n° 27, 28 en 67.

van regtveerdigheid en kieschheid, uit begeerte van hier de afwezige personen te verdedigen die zonder eenig ontzag door den H. De Foere zyn aengerand.

» Vooraleer, MM. HH. u het historisch voor te schetsen van hetgeen er door het staatsbestuer gedaen is, van hetgeen er, volgens my, (en denkelyk ook volgens u, als gy het vraegpunt in zyn geheel zult kennen) door het staatsbestuer moest gedaen worden, zy het my toegelaten de daedzaken, door den H. De Foere vervalscht, weder onder haer ware daglicht te stellen.

» Gansch de redenering van onzen achtbaren tegenstrever kan tot dit enkel voorstel worden ingekrimpt. *Het vlaemsch door de kommissie voorgesteld, is geen vlaemsch meer; het is hollandsch.* Dit voorstel steunt op twee grondige dwalingen.

» Ten eersten onderstelt M. De Foere dat het hollandsch voor de vlaemsche gewesten eene *volstrekt vreemde* tael is. Die veronderstelling, Myne Heeren, kan ik niet aennenien. Het hollandsch en het vlaemsch zyn twee tongvallen van *één en dezelfde tael*. Tot op het tydstop der ontvoogding der Vereenigde Nederlanden, was de tael dezelfde voor den geest als voor de ooren, er bestond geen welk-danig verschil. Tot in de XVI^{de} eeuw, schreven al onze oude letterkundigen op de eigenste wyze. Slechts sedert de hervorming, sedert de scheuring tusschen de noordelyke en zuidelyke provintiën, deed Holland, — de aenzetting volgende die zyne staetsontvoogding op zyn karakter en denkdeelden had te wege gebragt, — veel voortgang aen zyne tael doen; terwyl dat by de Vlamen die tael bleef stil staen, nit hoofde der vernietiging onzer letterkundige genootschappen, der ontmoediging, der werkeloosheid onzer volkerschappen door langdurige kampingen uitgeput.

M. DE ROO. — Dat is niet nauwkeurig.

M. DE DECKER. — Mits de achtbare heer De Roo die historische daedzaak beloochent, zal ik, tot steun van 'tgeen ik zoo even gezegd heb, het gevoelen inroepen, dat de achtbare heer De Foere zelf in 1817 en 1818 in het 3° deel van den *Spectateur belge*, uitdrukte.

« Zie hier zyne woorden.

« De vlaemsche tongval stamt niet af van den hollandschen. Voor » de scheuring der vereenigde provintiën maekten die twee tongvallen » er slechts eenen uit, en dit niet alleen voor de taelgronden, maer » ook voor de taelvormen.... De vlaemsche tael, in de XVI^{de} eeuw aen » alle noorderlyke provintiën gemeen, heeft later, in Holland, verbe- » teringen ondergaen die nogtans aen den grond der tael geene veran- » dering hebben toegebragt. »

» Ziedaer het gevoelen van den achtbaren H. De Foere in 1817 en 1818. Nogtans, MM. HH., gy hebt het over eenige dagen gehoord, dit achtbaer medelid heeft zyne redenering gesteund op eene daedzaak die, myns dunkens, juist het tegenovergestelde is, dat voor de vlaemsche provintiën, de hollandsche tael, eene hoofdzakelyke vreemde tael is.

M. DE FOERE. — Ik heb gezegd dat de twee dialecten verschillend waren.

M. DE DECKER. — Gy hebt van eene vreemde tael gesproken, tot zoo verre dat gy op het staetkundige perykel hebt gedrukt van eene vreemde tael aen de bevolkingen op te dringen; gy zyt zelfs zoo verre gegaen dat gy aen de hollandsche dwinglandy hebt doen herinneren, welke hare tael aen de waelsche provintiën wilde opdringen. Gy hebt gezegd dat zulks een der voornaemste grieven was van België. Dus hebt gy twee toestanden willen vergelyken. Indien het heden de zaak niet is eene vreemde tael op te dringen, bestaet er hoegenaemd geene vergelyking tusschen die twee toestanden, en geheel uwe beredenering valt in duigen.

» Het achtbaer lid heeft, volgens my, eene eerste grondwaling begaen met te houden staen dat het hollandsch en het vlaemsch twee verschillende talen zyn. Het is, ik herhael het, slechts eene en de zelfde tael; alleen is het hollandsche dialect sedert een zeker tydstep beoefend, verbeterd geworden, wyl het vlaemsche op de zelfde hoogte is gebleven.

» Eene tweede grondwaling is door den achtbaren heer Defoere begaen geworden. Hy heeft beweerd dat de spelling, door de kommissie voorgesteld, (maer niet opgedrongen, gelyk hy het gezegd heeft) in alle punten gelykvormig is aen de Hollandsche. Zie daer nog een hoofdzakelyk onnauwkeurig feit. Ondanks de wyzingen in de vlaemsche spelling gebragt door de kommissie, blyft deze nog verre van de spelling der hollandsche tael.

» Vooreerst bestaet er nog altoos het verschil in de verdubbeling der klinkers, verdubbeling door de Hollanders uitgevonden en die men in die oude vlaemsche letterkunde niet ontmoet waermede men de nieuwe zoekt te verbinden.

» En, gelyk mynheer de minister van justitie het zeer wel heeft gezegd, het is niet slechts dit spellingpunt dat het verschil daer stelt tusschen het hollandsch en het vlaemsch; het karakter van het eene volk, juist het tegenoverstelde zynde van het andere, moet natuerlyk de genie hunner tael ook noodzakelyk verschillen. Het hollandsch is veel gedwongener, koelvochtiger, styver dan het vlaemsch.

» Voeg hierby dat sedert een vyftigtal jaren de invloed van het hoog-

duitsch op het hollandsch zeer aenzienlyk is geweest. Van daer die nevelachtige uitdrukkingen, die veel langere, meer slepende wendingen die men in het vlaemsch niet ontmoet.

» Die twee punten, myne heeren, schynen my dus klaerlyk daergesteld en bewezen, ten eersten, dat het hollandsch en het vlaemsch geene twee verschillende talen zyn, maer wel twee tongvallen of dialekten van de zelfde tael; ten tweeden, dat de spelling, door de kommissie voorgesteld, de hollandsche niet is.

» De spelling door de kommissie voorgesteld, myne heeren, is daerby geene nieuw uitgevonden spelling; het is eene spelling die hare gronden heeft in de geschiedenis onzer letterkunde, het is de spelling die gevolgd is geworden sedert *Van Maerlant*, tot aen *Vondel* en *Cats*.

» Het meerendeel myner vlaemsche ambtgenoten weten dat men in de vlaemsche huisgezinnen, nevens het oude en nieuwe testament *Vader Cats* vindt liggen. Welnu het is juist de spelling van dit boek, welk de kommissie tracht naby te komen, en die, bygevolg, steunt op de oude letterkunde van het land. Die zelfde spelling is in al de bybels in de moedertael gevolgd, die in de 16^e, 17^e en 18^e eeuwen, met de goedkeuring der geestelyke overheid verschenen zyn.

» Het is slechts op het einde der XVIIIe eeuw dat een Hollander, *Desroches*, in ons land is gekomen. Hy heeft begonnen met een *spraakkunstigen Catechismus* uitgegeven, omtrent dezelfde grondstelsels bekrachtigende als degenen der kommissie. Eenige jaren later, te Antwerpen een openbaer ambt hebbende *aengenomen*, heeft hy zyn spelling veranderd volgens de gebruiken dier stad betrekkelijk de tael, en dan heeft hy zyn woordenboek uitgegeven, waervan de heer De Foere u daer even sprak; maer dit werk is geenszins uitgegeven geworden op last van het staatsbestuer om de spelling vast te stellen; het was integendeel een woordenboek, bestemd om in de vlaemsche provintiën de studie der fransche tael te vergemakkelyken en te regelen.

» De achtbare heer De Foere heeft het woordenboek van *Desroches* vergeleken met het woordenboek van *Johnson* en hetgene van *Della Crusca*. Hoe zeer ik ook geneigd ben om de diensten te herkennen door *Desroches* aen de geschiedkundige studiën bewezen, kan ik niet nalaten te zeggen, dat de vergelyking daergesteld tusschen die woordenboeken en hetgene van *Desroches*, niets is dan jokkerny.

» De autoriteit van *Desroches* werd zoodanig betwist, zelfs gedurende zyn leven, dat, ondanks zynen invloed als geheimschryver der brusselsche Akademie, al de vlaemsche schriften door die geleerde maetschappij uitgegeven, in eene spelling geschreven zyn zeer veel verschillende van die van *Desroches*.

M. DUMORTIER. — Is het degene van de kommissie ?

M. DE DECKER. — Dat zeg ik niet ; maer wat vooral hier moet bewezen worden , is dat het die van Desroches niet is.

» Ik ga verder , myne heeren , en ik zeg dat sedert het einde der laetste eeuw tot op onze dagen , de spelling van Desroches in 't geheel niet algemeen en uitsluitelyk door onze bevolking is gebruikt geworden. De achtbare heer De Foere is nogmaels zeer onnauwkeurig op dit punt. Al de schriften of dichtstukken naer letterkundige pryskampen gezonden onder het fransch bestuer , al de openbare akten der verschillende overheden , al de boeken , al de dagbladen , alles in een woord dat dient om den staet der vlaemsche letterkunde van dit tydstip te bevestigen , bewyst dat de spelling van Desroches verre was van algemeen te worden gebruikt. Er bestond eene ware regeringloosheid , onder die betrekking , in de vlaemsche provintiën ; en die regeringloosheid is blyven voortduren onder het hollandsch staetsbestuer , welkers poogingen om de tael onzer provintiën te verbeteren zyn verydeld geworden door de tegenkanting der gevoelens , opgewekt door de grondbeginselen van godsdienstige onverschilligheid , in de leerboeken ten gebruike der scholen.

» In 1830 , verhief zich het nationael gevoel ook in het ryk van het verstand. Men begreep de noodzakelykheid van het doen verdwynen dier verschillende meeningen in de spelling. Al die persoonen wien de ontwekking der vlaemsche tael aenbelangde , verstonden dat die ontwikkeling slechts mogelyk was na het aennemen eener gelykvormige spelling , allen waren eens om aen het staetsbestuer te vragen dat het zyne autoriteit wilde gebruiken om de eenheid van spelling in te roepen.

» Mogt nu het staetsbestuer zich onthouden , tusschen al die algemeen erkende zwarigheden , tusschen al die eenpariglyk uitgedrukte wenschen ? Neen ; het staetsbestuer had de zending hiertusschen te treden ; doch het kon niet op zich nemen dit vraegpunt op zyn eigen gezag op te lossen ; want dan , begryp ik , had men met regt er zich tegen kunnen verzetten. Wat moest dan het staetsbestuer doen ? Wat deed het ?

» In april 1836 , bewezen veertien Letterkundigen , waeronder de achtbare heer De Foere zich bevond , aen M. den minister van binnenlandsche zaken de noodzakelykheid van de gelykvormigheid in de vlaemsche spelling in te voeren. Ik heb de stukken voor my liggen ; ik heb zelfs de kopy der briefwisseling van M. den minister van binnenlandsche zaken op dit punt.

» Die veertien letterkundigen droegen twee stelsels voor ; volgens het eene zou men het vraegpunt in pryskamp stellen : wat de natuerlykste

middel was om die gelykvormigheid in te voeren; volgens 't andere zou men de uitgave van eenen bundel ondersteunen, die toegewyd zou zyn aen de opneming en verdediging van alle redelyke gevoelens omtrent de spelling. Den 2 der maend mei, vroeg M. De Theux nadere inlichtingen omtrent de middelen om gelykvormigheid in de vlaemsche tael intevoeren. Den 25 juny 1836, schreef M. De Theux aen de letterkundigen, dat zy zich in eene zael van het ministerie zouden vereenigen om onder elkander de middelen te beramen om die zoo gewenschte eenheid te bekomen. Dertig letterkundigen vereenigden zich in het ministerie van binnenlandsche zaken; in die byeenkomst kwam men nog eens terug op de twee voorgedragene stelsels; men vroeg op nieuw het daerstellen van eenen pryskamp en de uitgave van een tydschrift.

» By besluit van 6 september 1836, opende M. de minister van binnenlandsche zaken dien pryskamp. Een zeker getal letterkundigen beantwoorden die uitdaging door het zenden van schriften, waerin het vraagstuk op een gansch byzondere wyze verhandeld was. Den 4 der maend october, stond M. de minister van binnenlandsche zaken een onderstand geld toe in 't voordeel van een tydschrift, waarvan de uitgave onder den titel van : *Belgisch Museum* was besloten.

» Men moest alsdan eene kommissie noemen om de verhandelingen natezien die tot den pryskamp mededongen. Tot daer toe, verkregen de maetregelen van het staetsbestuer de goedkeuring van al de letterkundigen zonder onderscheid. Het is van dan af dat die kommissie is genoemd geworden, en die daedzaak is beduidend, dat de tegenkating die de tweedragt in onze vlaemsche provintiën zoekt te werpen van alsdan dagteekent.

» Nogtans, onderzoeken wy eens hoe die kommissie was samengesteld.

» Die kommissie, by besluit van 15 july 1838 genoemd, was samengesteld, niet uit leden *die zich zelven hadden doen noemen*, gelyk mynheer De Foere heeft gezegd, 't geen veel min eene belediging voor de leden van de kommissie was dan voor den achtbaren heer de Theux, die zou toegelaten hebben dat die leden zich zelven noemden; — die kommissie, zeg ik, was samengesteld uit geleerde letterkundigen wier namen ik hier aen de waerdeering der kamer overlevere: de heer Bormans, gewoon leeraer by de hoogeschool van Luik; de heer David, gewoon leeraer by de hoogeschool van Leuven, wiens geschiedkundige en philosophische kennissen door niemand zullen betwist worden; D'Hulster, dien M. De Foere, in den *Spectateur belge*, van 1820, op de eerste ry onzer letterkundigen plaetst; Willems, lid der koninklyke akademie en der kommissie van geschiedenis; de kanonik De Smet,

lid der twee geleerde maetschappyen, en dien velen onder u in het nationaal congres hebben gekend; Ledeganck, een onzer uitmuntendste letterkundigen, lid van den provintieelen raad van Oostvlaenderen en provintieelen opzichter voor het lager Onderwys; Verspreuwen, leeraer in het Atheneum van Antwerpen en zeer wel bekend door zyne byzondere studien in de vlaemsche tael.

» Zie daer, myne heeren, de zeven leden waeruit de commissie was samengesteld. Drie leden vertegenwoordigden de Vlaenderen, drie andere de provintie Antwerpen en Brabant, een ander Limburg; en, gelyk M. de minister van justitie daer op 't oogenblik heeft gezegd, die namen leveren zekerlyk al de noodige waerborg van onpartydigheid en wetenschap op.

» Die commissie kwam verscheidene malen byeen om de ingezondene prysstukken na te zien. Den 6 oktober 1838 werd M. Bormans verslaggever genoemd en een jaer daarna gaf hy zyn verslag over de prysstukken uit.

» De gronden van dit verslag waren den 17 en 18 augustus door geheel en gansch de commissie, in twee lange zittingen, onderzocht geworden, en ik ben niet verlegen het te zeggen, het verslag van M. Bormans is, voor al die het gezien hebben, een der merkwaardigste boeken die over taelwetenschap zyn verschenen. Sedert vyftig jaer hebben de taelpunten byzonderlyk den geleerden wereld bezig gehouden en, ik mag het zonder vrees verklaren, er is, voor den grond van de betwiste vraagstukken, in Duitschland, in Holland en in Frankryk, niets zoo belangryk in 't licht gekomen. Het is een gedenkstuk van diepe geleerdheid en taelkundige wysheid.

» Ik vraag het u, myne heeren, zou het staatsbestuur op eene verstandigere, voorzigtigere wyze kunnen aengevangen hebben om een gedacht te vormen dat zoo weerdig van de eeuw, zoo overeenkomstig met den voortgang der wetenschap was?

» Regt uit gesproken, het kon, op 't bekennen van alle onpartydige menschen, geene beteren weg inslaen dan dien het gevolgd heeft. Die handelwyze was ten anderen die welke M. De Foere in 1820 aenpredikte. Zie hier inderdaed wat alsdan dit achtbaer lid zegde:

« Eene diepe navorsching, eene rype bepleiting en eene wyze overeenkomst kunnen alleen de eensgezindheid in de spelling bewerkstelligen. Het ware te wenschen dat, om dit schoone doelwit te bereiken, 't welk van beide zyden zoo vurig wordt verlangd, het ministerie van openbaer onderwys eene commissie noemde, ten einde al de geschilpunten door algemeene en onveranderlyke regels vast te stellen. »

» Gy ziet, myne heeren, dat M. De Foere op dit tydstrip veel verder ging:

hy wilde opregtelyk de eensgezindheid tusschen het hollandsch en het vlaemsch daerstellen.

» Het schynt dat hy alsdan voor de verbastering van onze tael en van onzen aert, de vrees niet opvatte die hem vandaeg schynt te kwellen.

» De benoeming van eene kommissie eens als de beste middel erkend zynde, om tot eene oplossing der geschilpunten van tael te geraken, moet men natuerlykerwyze de bevoegdheid van die kommissie instemmen en eerbiedigen; dit schynt redelyk, niet waer? Wel nu, M. De Foere die tegenwoordig zoo hardnekkig in zyne meening is, was eertyds van dit gevoelen.

» Zie hier, myne heeren, het gedrag dat men moest houden zoo als M. De Foere in 1820 aenraedde; dat het my veroorloofd zy die raedgevingen aen M. De Foere te herinneren, want hy schynt ze geheel en gansch vergeten te hebben!

« Elk weldenkend Vlaming zal zich naer het besluit van die kommissie » gedragen, want hy weet dat de taelregels op geene vaste, maer op stellige » gronden rusten. Men kan die regels ook by overeenkomst vaststellen. » Wat ook hare uitspraak zyn mogte, wy zelf, *wy zouden het ons tot eenen » vaderlandschen pligt rekenen, het gebruik dier taelregels aen te bevelen!* » (Er wordt gelachen).

» Ik heb gezegd, myne heeren, dat die kommissie samengesteld was uit zeer bevoegde mannen. Ik zal er by voegen, en alles dat er tegenwoordig omgaet, loopt te saem om het te bewyzen, dat men onglyk gehad heeft M. De Foere van de kommissie niet te noemen. Dit achtbaer lid zou er zeer wel kunnen deel van maken hebben; zelfs, indien myne inlichtingen juist zyn, is zyne benoeming aen het Staatsbestuer voorgesteld geworden.

» Laten wy met het verhael der daedzaken voortgaen.

» Wanneer de kommissie de verschillende taelgeschillen onderzocht had, wanneer zy zekere taelregels aenbevolen had, wilde men zien of zy inderdaed het gevoelen der vlaemsche letterkundigen had uitgedrukt. Men vereischte eene goedkeuring van haer gedrag, eene bekrachtiging van hare voorstellen. In dit doelwit riep men eene algemeene vergadering, een wetenschappelyk congres byeen, dat M. De Foere met zyne gewoone zedigheid, voor eene *komedie* uitscheldt.

» Die vereeniging, onder den naem van *Taelcongres*, had in de maend october te Gent plaets. Al de byzonderste letterkundigen waren er henen gesnelde; de letterkundige maetschappyn van Antwerpen, Gent, Leuven, Brussel en andere steden, tot de vlaemsche provintiën behoorrende, zonden er officieelyk en na ryp overleg, afveerdigingen naer toe, met last van hare stellingen te verdedigen en haer gevoelen uitte-drukken.

» Twee en veertig personen, al van de lofwaardigste, namen aen de beraedslagingen van het *Taelcongres* deel. Aen hun hoofd stonden de HH. kanonik David, Willems, de kanonik De Ram, de kanonik Desmet, Blommaert, Bormans, Serrure, Ledeganck, Van Duyse, Conscience, De Laet; notarissen, boekminnaers, schoolonderwyzers, leeraers uit kollegiën en atheneums.

» Er waren leden van deze kamer by, waeronder zich de achtbare heer Lejeune bevond; er waren ook leden van de oude kamer by, onder anderen de heeren Vergauwen en Verdussen. M. De Foere had ook eene uitnoodiging ontvangen, maer hy achtte voordeeliger er niet henen te gaen, en ik geloof dat, in zyn eigen belang, hy zeer wel gedaen heeft; maer altyd zeker is't dat men hem niet miskend heeft, men hem in niet met al te kort is gebleven.

» Het achtbaer lid, dit zy in't voorbygaen gezegd, in plaets van binnen eene ongegronde tegenkating te blyven, zou, indien hy niet als de zegeprael van een redevol stelsel beoogde, naer dit congres moeten gegaan zyn, om er gemoedelyk zyn gevoelen te verdedigen. De werken van het congres waren ernstig en nuttig. Gedurende twee dagen, werden de geschilpunten op nieuw met zorg nagevorsch. Na eenige pleitingen, werden de acht punten door de kommissie voorgesteld, de eene met eenparige stemmen de andere met een groote meerderheid, door de geleerden en de letterkundigen te Gent vereenigd, aengenomen.

» Nu, myne heeren, moet men eens nazien of die punten, die aldus in den grond aengenomen waren geweest, het ook in de praktyk werden. Hier, ik moet het bekennen, deden er zich eenige tegenstellingen op. Er was er eene onder anderen van wege eene maetschappy te Brugge, waervan M. De Foere voorzitter is: daer was er ook eene van wege eenige leeraers uit het klein seminarie van Rousselare; daer was er eene derde van wege eenige personen van Antwerpen, maer zy was duidelyk degene der minderheid, zoo als het bewezen wordt door het proces-verbael der vereeniging den 11 oktober op de byeenroeping van M. De Brouckere, gouverneur, gehouden.

» Er waren dus eenige tegenkatingen, en dat verstaet zich, myne heeren; personen van eenen zekeren ouderdom, van hunne jeugd af aen het gebruik van eene spelling gewoon, zullen op het einde van hun leven geene nieuwe gaen aennemem. Eenige oude geestelyken, waervan ik ten uiterste het karakter eerbiedige, maer die men voorzeker als geene personen van gezag in zulke vraegpunten kan beschouwen, eenige borge-meesters en gemeente-sekretarissen, die misschien geloofden dat hun

bestaen daervan ahang of dat zy hunne plaets gingen verliezen als de nieuwe spelling aengenomen werd, zie daer, myne heeren, de personen die zich tegen de spelling, door het congres van Gent aengenomen, verzetteden.

» Zien wy eens na, myne heeren, of het overige deel des lands de spellingpunten door de kommissie voorgesteld en door het *Taelcongres* goedgekeurd, aenneemt. Ik zal al de byzondere oorstoffen van onze letterkunde in overzigt nemen en wy zullen u overtuigen dat overal, in de instellingen gelyk in de afzonderlyke personen, onder den invloed van het geestelyk gezag en onder het bestuerlyk gezag, de spelling der kommissie, in de daed, heeft gezegepraeld. Gy hebt vooreerst de hoogeschool van Leuven die, zekerlyk, bevoegd is en vry van alle kwaed vermoeden; zy neemt, voor de lessen van vlaemsche letterkunde die er gegeven worden, de spelling der kommissie an. By die hoogeschool, is eene letterkundige maetschappy ingerigt, die uit leeraers en leerlingen is samengesteld; zy heeft voor hare uitgaven, de spelling der kommissie aengenomen van 't begin af. Die spelling wordt gevolgd in alle Jesuiten kollegiën zonder onderscheid. Zy wordt in alle kleine seminariën gevolgd, ter uitzondering van Rouselaere, en daer nog is er verschil van gevoelen op dit punt.

» De spelling der kommissie word gevolgd in de gemeente-Atheneums en kollegiën van onze groote steden, ter uitzondering van een of twee; het gemeente-kollegie van de stad zelve die M. De Foere alhier vertegenwoordigt, het gemeente-kollegie van Thielt heeft ook de spelling der kommissie aengenomen. Alle de wetenschappelyke en letterkundige tydschriften die in 't vlaemsch uitkomen en ten getalle van zes of zeven beloopen, als: *het Belgisch Museum*; *den Middelaer*, *het Kunst- en Letterblad*, *de Noordstar*, *de Biekerf* en andere, zyn volgens de taelregels van de kommissie geschreven.

» Er is in België maer een enkel tydschrift, dat de oude spelling volgde; het heeft, indien ik my niet bedrieg, het niet kunnen volhouden; er zyn maer een of twee afleveringen voor den dag gekomen. De byzonderste dagbladeren die in de onderscheidene vlaemsche provintiën uitgegeven worden, volgen de spelling der kommissie. Zelfs het dagblad *Vlaemsch België*, dat te Brussel onlangs is gesticht.

» Het is waer, daer zyn wel eenige nieuwsbladeren welke die spelling niet gebruiken, maer men moet daerby opmerken dat zy ook niet de spelling van Desroches volgen; ver van daer; zy zyn in andere afzonderlyke spellingen geschreven die onder elkander verschillen, en als de laetste overblyfselen der spraekunstige regeringsloosheid, waarvan ik hooger heb gesproken, zyn blyven bestaen. Ik vergeet aen de Kamer te doen opmerken, dat onder

de nieuwsbladeren die de spelling der kommissie volgen , er een is dat in de stad gedrukt wordt die den achtbaren heer De Foere naer deze Kamer zendt. Het is de *Thieltenaer*. Al de andere letterkundigen, al de maetschappyen, waarvan de uitmuntendste letterkundigen deel maken, de verhevenste mannen hebben de spelling der kommissie aengenomen; de maetschappy van Gent : *De tael is gansch het volk*, de maetschappy van Antwerpen : *De Olyftak*, de maetschappy van Leuven : *Tyd en Vlyt*, en andere.

» Al de tooneelstukken, (daer zyn er een veertigtal die in den tyd van vier of vyf jaer geschreven zyn en die de burgerklas onzer vlaemsche steden met gcestdrift komt hooren), al die stukken zyn in de spelling der kommissie geschreven, geen een in die van Desroches. Al de spraekkundigen volgen de spelling der kommissie. Sedert de kommissie de acht regels heeft voorgedragen, zyn er 19 spraekkunsten uitgekomen. Van die spraekkunsten zyn er maer twee, die niet zoo als gy het denken zoudt de spelling van Desroches, maer eene verhedendaegsche spelling aenbevelen; ook houdt men staen dat zy niet verkocht geraken en eenige meenen geheel wel te weten dat om de tegenkanting te doen ophouden die men tegen de voorstellen der kommissie opwerpt, het staetsbestuer eenvoudiglyk eenige bockwinkelgoederen zou moeten koopen. Integendeel zyn er op de 19 spraekkunsten, gedrukt in overeenkomst de grondstelsels door de kommissie voorgesteld, verscheidene waarvan de derde uitgave is uitverkocht. Het zyn de spraekkunsten waarvan ik hier de namen laet volgen : *Mussely, Pietersz, David, Heiderscheidt, Van Nerum, Willequet, Courtmans, Olinger, d'Hulster, Van West, Lansens, De Vrieze*, enz.

M. DE FOERE. — Altyd de zelfde namen waarvan de voorgaende stellingen bekend zyn.

M. DE DECKER. — Dit is een hoonend gezegde. Daer ik bescheiden genoeg ben om de kleine geheime beweegredenen niet te onderzoeken van de tegenkanting welke het stelsel der kommissie ontmoet, moest gy de inzigten uwer tegenstanders ook eerbiedigen.

M. DE FOERE. — Ik rand de inzigten niet aen.

M. DE DECKER. — Gy rand de inzigten niet aen? Maer geheel uwe beredenering rust op trouwlooze aenmerkingen; voor het overige wy zullen op dit punt komen.

» Gaen wy voort met die opsomming van al de letterkundige krachten der vlaemsche provintiën. Ik heb u gesproken van de maetschappyen, de nieuwsbladeren, tydschriften, van het tooneel; er blyft my nog te bewyzen dat al de eigentlyk gezegde letterkundigen zonder eene enkele uitneming, myne heeren, (ik aenzoek M. De Foere er my eene en weinig aenzienlyke te

noemen, indien hy kan), de spelling der kommissie hebben aengenomen. En dat hy niet bewere dat er niet zyn dan romanschryvers en dichters, er zyn daer ook geleerden van de grootste verdiensten.

» Ik vergenoeg my met alleen aentehalen *Bormans*, *David*, en *Serrure*, uitstekende mannen die het leeraerdom onzer universiteiten doen eerbiedigen; *Cannaert*, schryver van het geschiedkundig onderzoek op het oude strafregt in Vlaenderen; *Willems*, wiens naem Europeesch geworden is; *Snellaert*, schryver eener verhandeling die door de koninglyke Akademie van Brussel is bekroond geweest; *Ledeganck*, vertaler van het burgerlyk wetboek; *Blommaert*, die een groot deel van zynen tyd en van zyn fortuin aen het uitgeven toewydt der voornaemste gedenkstukken onzer oude letterkunde.

» Alzoo, myne heeren, langs waer ik my ook wende om den tegenwoordigen staet der vlaemsche letterkunde te bestatigen, overal vind ik de spelling der kommissie. Wat stelt nu de achtbare heer De Foere tegen heel die letterkundige beweging. Eenige verslagen van burgemeesters, eenige akten van notarissen en deurwaerders, dit is het alledaegsch van al wat in dien aert bestaet! Hy gaet verder, hy gaet zoo verre dat hy ter ondersteuning zynere gedachten en zynere beweringen aenhaelt, wat?.... De naemhouder onzer straten! Ik had tot hiertoe gedacht, dat om eene letterkunde naer waerde te schatten en om de verstandelyke beweging van een tydstop te bevoordeelen, het noodig was de wekelyksche, maendelyksche, of dagelyksche persvoortbrengselen, den schouwburg, het onderwys, de verschillende uitgaven in rym en onrym te raedplegen; doch het schynt dat ik my heb bedrogen. Men moet zich zonder beroep, aen het vonnis door den eenen of anderen dorpsnotaris of uithangbord bekladderder, gedragen.

» Dit alles is slechts kluchtig, doch er bestaet iets ernstiger in de tegenkanting van M. De Foere. Hy heeft de inzigten, de neigingen van zoo vele achtbare letterkundigen aengerand, waeronder zich geestelyken bevinden aen wie eene lange gemeenschap van gevoelens, van vooruitzigten en zelfs van vervolgingen onder het hollandsche staetsbestuer hem verknochten en die hem altyd de openhartigste deelneming hebben bewezen.

M. DE FOERE. — Ik heb die letterkundigen niet aengerand.

M. DE DECKER. — Gy hebt gezegd dat de aenhangers van het stelsel der kommissie eene anti-nationale factie uitmaken.

M. DE FOERE. — Ik wilde slechts van de belhamels spreken.

M. DE DECKER. — Dat is, de geleerden die de kommissie uitmaekten? Onder hen bevond zich de kanonik De Smet die lang uw vriend is geweest en het nog is, denk ik; overigens, bevindt zich, denk ik,

in het onmerkbaar deeltje letterkundigen die zich tegen de commissie blyven verzetten, ook belhamels, die M. De Foere beter dan iemand anders moet kennen.

M. DE FOERE. — Poëten !

M. DE DECKER. — Myn achtbare tegenstander heeft niet altyd zoo veel versmading getoond voor de dichters en romanschryvers. Die versmading welke hy heden schynt te toonen voor de dichters en romanschryvers bewyst my slechts een ding, en dat is, dat hy ze niet gelezen heeft; want indien hy hunne gewrochten had gelezen, zou hy fier zyn op eene letterkunde die zoo vele merkwerdige meesterstukken op zoo korten tyd heeft voortgebracht.

» Ik ga voort en vraeg aen de Kamer dat zy my nog eenige oogenblikken aendacht verleene. Ik durf waerborgen dat ik dit vraegpunt grondig heb bestudeerd. Ik zeg dan dat hy die den geest onzer jonge letterkundigen durft verdenken, dat hy, die hun eene zoo hatelyke beschuldiging durft toewerpen, als die van achteruitzigten op troonherstellingen, van het opwekken van antinationale bewegingen, de personen niet moet kunnen schatten aen wie die beschuldigingen zyn toegestuurd, zich moet misgrypen wegens het bereik van een spellingsvraegpunt.

» Kan men het nationaal gevoel doen bestaan in een spellingsvraegpunt? Indien men antinationaal is voor eenige *r*'s of *a*'s in de plaats van eenige *g*'s en *ae*'s, wat zoudt gy dan zeggen van degenen die de waelsche provinciën toebehooren, wier tael volstrekt gelyk is aen die van Frankryk? Men zou de Walen, om ze nationaal te laten blyven, de eene of andere spreekwyze, het spellingstelsel van Joinville of van Clement Marot moeten opdringen.

» Ik zeg dat de gevolgtrekking onvermydelyk is. Indien gy het spellingsvraegpunt bereik genoeg toekent, om te gelooven dat het alleen een vraegpunt van nationaliteit voor de Vlamen daer stelt, moet gy op dezelve gevolgtrekking komen voor het waelsche gedeelte van België, hetwelk zich van eene gelyke tael bedient als het naburige land.

» Begrypt gy al het buitensporige, om niet meer te zeggen, eener dusdanige gevolgtrekking. Dit al bewyst dat het nationaal gevoel niet in de spelling ligt, maer in tegendeel zich op duizend verschillende wyze voordoet.

» De nationale letterkunde, is diegene, die met onze zeden, onze gebruiken overeenstemt, die hare ingevingen zoekt in de studie der belangrijkste tydstippen onzer geschiedenis, die de helden onzes vaderlands bezingt, die de familie-overleveringen boekt om het tegenwoordige aen het verleden te hechten. Zien wy nu wat onze jonge letterkunde onder die verschillende betrekkingen heeft voortgebracht.

» Die letterkunde heeft zich bezig gehouden, met de belangrykste tydstippen onzer geschiedenis.

» Vooraen zalik u den *Leeuw van Vlaenderen* aenhalen, prachtigen roman van Conscience, waerdig uit de pen van Walter-Scott te zyn gevloeid, den reusenstaltigen kamp bezingende der vlaemsche gemeenten tegen Frankryk; *Het huis van Wesembeke*; *Hembyze*; *Anna*; onderwerpen aen de geschiedenis van *Hugonet* ontleend, alle dry romans die zich aen de meest dramatische tydstippen onzer moedige oorlogen vast hechten.

» Heeft de vlaemsche letterkunde de groote namen gezongen die duerbaer aen ons geheugen zyn? Wy hebben een dichtstuk over *Ambiorix*, die stoute verdediger onzer onafhanklykheid tegen de opslurpende centralisatie der Romeinen; een dichtstuk op *Liederik de Buck*, eerste forestier van Vlaenderen, een ander dichtstuk op *Maria Theresia*, waervoor de schryfster een prachtig geschenk van het Weensche hof ontvangen heeft; nog een ander gedicht uit de pen eener vrouwe gevloeid, waerin met mannelyken ernst de heldendaed van den graef van Egmont, behandeld wordt. Op den schouwburg bezitten wy nog een treurspel op Artevelde, de Ruwaert van Vlaenderen, een blyspel, zeer volklief op eenige omstandigheden van het leven van keizer Karel; andere blyd spelen op Rubens, Van Dyck en anderen.

» Heeft de jonge vlaemsche letterkunde de kennis van ons verleden bevorderd? Een verdienstelyk onderwyzer uit West-Vlaenderen heeft over het *aloude Vlaenderen* eene verhandeling geschreven; *Van Duyse*, de vruchtbaerste onzer letterkundigen, heeft dry boekdeelen *vaderlandsche poëzy* uitgegeven, en deze bestaen uit legenden en balladen aen onze oude jaerboeken ontleend; *Van Ryswyck*, de by uitstek volklieve dichter, heeft onlangs een boekdeel balladen uitgegeven dat tevens vol kracht en vol gevoel is.

» Alle die schryvers hebben de gevoeligste snaer van het vlaemsche hart doen trillen. Zy hebben bewonderenswaardige werken, werken die blyven zullen voortgebragt.

» Heeft de jonge vlaemsche letterkunde de volksoverleveringen opgepeurd en behouden?

» Te Antwerpen geeft men heden tafereelen van de zeden onzer voorvaders uit; onder den titel van : *De goede oude tyd*. Te Gent komt by afleveringen en onder den naem van *Het Grootmoederken* een bundel uit, die toegewyd is tot het bekendmaken van alle vlaemsche huisoverleveringen alle gebeden, alle liederen, alle elementen, eindelyk, die het innige volksleven in onze Vlaendren uitmaken.

» Wat onze zeden, onze gewoonten betreft, moet ik hier aenhalen *de*

lof der Polders, door eenen eerbiedwaardige, in die streken gevestigd, een dichtstuk waerin het gelukkig en rustig leven der inwoners, van deze nog zoo einaerdige gewesten, geroemd wordt.

» Ik heb nog uwe aendacht in te roepen op eene zedenschets uit het huiselyk leven, met de hand eens meesters geteekend. *Hoe men schildert* wordt, is onder eene aantrekkelyke, een innemende vorm, de geschiedenis van meest al onze schilders.

» Ik betreur het, dat wy ons achtbaer medelid, den H. Brabant die zich met zoo veel yver op de studie van het vlaemsch toelegt, heden niet in ons midden aantreffen. Hy zou u zeggen welke gewaerwordingen hy by het lezen van dat werkje gevoelt heeft; want hy, hy schaemt het zich niet by het lezen der werken van dichters of romanschryvers zich bewogen te voelen.

» Ledeganck staet den *Lof des landbouws* in het licht te geven. Ziedaer nog een boek dat zeker veel byval zal vinden in dat Vlaenderland van oudsher wyd en zyd om zynen gevorderden akkerbouw beroemd. Sedert de omwenteling zyn er meer dan tien geschiedenissen van België verschenen, en dit is een nieuw bewys van de nationale rigting die onze schryvers aen hunne studiën geven.

» Hier wil ik aen de opsomming van onze letterkundige rykdommen, een*inde stellen. Nu vraeg ik het, myne heeren, zou zy kunnen nationael zyn die letterkunde die op 5-6 jaren zooveel merkwerdige boeken heeft voortgebracht, waer het nationael gevoelen op elke bladzyde in doorstraelt? zou zy het zyn omdat men eenige letteren in de spelling veranderd heeft? Wie zál dat peinzen!...

» Het achtbaer lid kon een schooner rol spelen. In plaets van zich met eene standvastigheid, die wel tot hardnekkigheid zou kunnen ontaerden, tegen de heropkoming van de vlaemsche letterkunde te verzetten, zou hy de beweging moeten bygevalen zyn en haer getrácht hebben te besturen, opdat zy altyd in eene vaderlandsche rigting blyve, opdat zy onze zeden eerbiedige, onze godsdienstige grondbeginsels voorsta.

» Gelukkiglyk dat andere geestelyken dit zoo hebben begrepen, dat het belgisch bisdom zelf de natuerlyke neiging, de toekomst geraden heeft dier letterkunde die men heden zou willen bannen. Hoe, de achtbare heer De Foéré, die zegt aen zyne vlaemsche tael gehecht te zyn, heeft hy vergeten dat boven het bykomende vraegpunt van spelling, het veel verhevener vraegpunt der letterkunde zelve is? In plaets van tot hare ontwikkeling mede te helpen, wat doet hy? wil hy tegen haer alle soorten van mistrouwén verspreiden, alleenlyk omdat zy de spelling niet gebruikt waeraen hy den voorkeur geeft.

» Hy heeft ons eenige volzinnen aengehaeld die in den gloed der inboezeming ontsnapt zyn aen schryvers die wat al te streng de waelsche provintiën en de inwooners van Brussel behandeld hebben. Het heeft my gespeten dat M. De Foere zulkdanige aenhalingen doet, het heeft my gespeten dat het achtbaer lid eene gevaerlyke oproeping aen lage driften van ydelheid en wedyver tusschen provintiën heeft gedaen.

» Het achtbaer lid had beter de blydschap moeten verbergen die hy beproefde om de tweespalt te vergiftigen, die natuerlyk verbittering in de geesten moet voortbrengen. Het is niet met mistrouwen tusschen de verschillende provintiën te werpen, het is niet met de waelsche provintiën tegen de vlaemsche letterkunde op te stoken, dat men aen den voortgang van die letterkunde medewerkt. Die zich inderdaed de letterkunde aantrekken, zouden, in tyd van nood, hunne persoonlyke gedachten moeten weten opteofferen aen hunne liefste belangen. Dit zou het werk van een waren Vlaming zyn.

» M. De Foere scheen te vreeze dat de aenneming van de spelling der kommissie ons te veel in betrekking zou stellen met onze noordejlyke naburen.

» Maer geheel de wereld weet wel hoe laet het is, weet wel dat Holland een uitgeput, een krank land is, dat integendeel alle levenskrachten, alle hartstogt, alle jeugd by ons te vinden is. Indien dus de een van de twee landen eenigen invloed op het andere moest uitoefenen, het zou niet tot schade van België uitvallen, maer misschien wel in zyn voordeel. Ten anderen dat men dit niet uit het oog verlieze: er is een andere invloed te vreezen; het is de invloed van Frankryk. Die invloed is wat anders magtig en gevaerlyk voor de toekomst van het land. Om de gevaren van zulken invloed te voorkomen, moet men, eerst en vooral, de barcel der vlaemsche tael ondersteunen, moet men onzen eigenaerdigen geest behouden, onze oude zeden voorstaen, moet men de overleveringen van den ouden tyd ontgraven. Welnu, dit is juist wat de aenhangers van de nieuwe spelling doen. De achtbare heer De Foere zou moeten begrepen hebben dat, eer die kinderachtige vrees nopens Holland te voeden, het veel nuttiger was die wrokdragende letter- en accententwisten ter zyde te stellen en diegenen toe te naderen die de vlaemsche tael beoefenen en uitbreiden, ten einde aldus eene onoverschrydbare barreel tegen den inval der fransche zeden en gedachten te verheffen.

» Daerenboven, Myne Heeren, ik kan het u verzekeren, heeft deze twist, in zyne gevolgen, voor my niet het minste aenbelang. Wat ook de beslissing der Kamer, wat ook het gedrag van het staetsbestuer zy:

het jongere geslacht gaet voorwaerts; de slentergeest, de vooroordeelen mogen vry de nationale beweging pogen te dwarsboomen; zy zullen ze niet tegenhouden. Het is eene klimmende waterty die zal eindigen met de trage verstanden te overstroomen, te gelyk met dien koppigen en hardnekkigen wil die nog poogt eenen zwakken dyk tegen derzelve loop op te werpen. Dus, Myne Heeren, is het vraegpunt enkel te weten wat voor een gedrag het staetsbestuer moet houden; dat vraegpunt voor my is er geen: ik hecht, ik, er in't minste geen aenbelang aen; maer in name der vlaemsche letterkunde, in name der duerbaerste belangen des lands, bezweer ik het staetsbestuer van zyn besluit staende te houden, ik bezweer het den moed te hebben den slentergeest en de vooroordeelen te bestryden en lucht en vryheid te geven aen die vlaemsche letterkunde, zoo sterk door stoutheid en jeugd, aen haer die ook eenige perels te meer aen de kroon van ons glorieryk België te hechten heeft.

» Een staetsbestuer moet zich boven alle ellendige persoonlyke vete weten te verheffen: een vaster gezigteinder moet zich voor zyn oog opdoen. Dat het eens en voor al beslisse of het zich wil laten beheerschen door eenige bekrompene denkbeelden, door eenige enge vooroordeelen, dan wel of het, nayverig van aen een werk van verlichting en van voortgang mede te arbeiden, het de hand zal bieden aen die jonge letterkunde zoo krachtig, zoo vol levenssap en van welke de toekomst het eigendom is. »

Ook de heer de Corswarem heeft zyne vaderlandsche stem ter verdediging onzer tael- en letterkunde verheven en den heer De Decker vrymoedig bygesprongen. Wy ontleenen zyne volgende gezegden aen het Staetsblad.

« Wy hebben hier alleenlyk te onderzoeken of het besluit van 1 january constitutionneel, wettig, noodzakelyk en nationaal zy; hoedanigheden welke de achtbare heer De Foere aen hetzelve niet wil toekennen. De constitutionaliteit en de wettigheid klaerblykend door den heer minister van justitie betoogd zynde, zal ik my onthouden iets over dezelve te herhalen. Blyven dan de noodzakelykheid en de nationaliteit.

» Om te weten of het Besluit noodzakelyk zy, is het noodig te onderzoeken wat het Nederduitsch is en in welke toestand het zich bevond wanneer het besluit genomen werd.

» De heer De Decker heeft ons gezegd: Het is aen ieder bekend dat het Vlaemsch en het Hollandsch slechts twee takken van eene zelfde spraek zyn: het Nederduitsch. Het Nederduitsch is op de zelfde wyze geschreven en gesproken geweest, met eenig verschild van tongval in

de byzondere plaetsen , in gansch Holland en in België , tot op het tydstip wanneer de godsdienstoorlogen van de XVI eeuw de twee landen in verschillenden toestand gezet hebben. Het *Fasciculus temporum* , by voorbeeld , te Antwerpen van de pers gekomen , is in de zelfde spelling als dit te Utrecht gedrukt. De oude kronyken en al de *incunabels* zyn in het zelfde geval.

» Het Nederduitsch in Holland immer in gebruik gebleven , niet alleen by het volk , maer ook by de Stadhouders en hunne hovelingen , de hooge standen der maetschappy , de geleerden en bezonder de leeraers der hoogeschoolen , is verbeterd en veranderd geworden , op eene wyze dat het weldra eene afzonderlyke tak , en zeer van het oorspronkelyke nederduitsch verschillend , is geworden.

» In België hebben de Aertshertogen en Gouverneurs Generael , met al wie aen het hof verkeerde , achtereenvolgend het spaensch , duitsch en fransch gesproken ; nimmer het vlaemsch. De hooge stand heeft het gebruik der fransche tael aengenomen. De geleerden hebben in het latyn geschreven en nimmer is de nederduitsche tael by de hoogeschool te Leuven aengeleerd geworden. Verre van daer , nimmer werd er aldaer een cursus van die tael gegeven. Op die wyze verwaerloosd en enkel ten gebruike aen de lagere volksklassen overgelaten , is het nederduitsch in de belgische provintiën gebleven wat het oorspronkelyk was. Door niets verbeterd of gewyzigd , is het , zou ik byna durven zeggen , in zyn ruwen staet blyven hangen.

» J. Des Roches , een Hollander , gevoelde , omtrent het midden der laetste eeuw , de noodzakelykheid het nederduitsch van ons land een weinig te beschaven. De achtbare heer De Foere heeft ons gezegd dat de brusselsche Akademie aen Des Roches dien last had opgelegd. Ik weet niet of die daedzaak echt is ; doch ik zou het wenschen. Zy zou betoogen dat ten dien tyde de belgische letterkundigen , overtuigd van het verval van den nederduitschen taeltak ten hunnen lande in gebruik , niets beter wisten uitte vinden dan den eenigen Hollander , die zich tusschen hen bevond , met deszelfs verbetering te belasten.

» Wat er ook van zy , Desroches verveerdigde eene Spraekkunst en een Woordenboek ten gebruike der Vlamingen. Doch wat voerde hy daerdoor in België ? zoo als de heer De Decker het u gezegd heeft , het verouderde hollandsch van Cats. Indien hy de tael van Vondel , welke hy echter goed kende , niet invoerde , dan was het wel zeker omdat hy gevoelde dat de overgang alsdan al te schokkend zou geweest zyn. Tusschen het nederduitsch der Belgen en de tael van den dichterlyken Vondel was er eene al te groote ruimte , dan dat men ze in eenmael zou hebben

kunnen overschreden. Desroches, te goed onderrigt om dit te durven wagen, had de voorzigtigheid de tael van den ouden goeden Cats als tusschenpunt daer te stellen. Indien hy op onze dagen terug kwam, ben ik wel zeker dat hy zich aen dit tusschenpunt niet meer zou houden; hy zou zich niet meer met den eenigen gedane stap vergenoegen, maer wel den tweeden zetten; iets dat onze tegensprekers niet willen dat wy doen.

» Zoo de achtbare Heer De Foere niet wil aennemen dat het Vlaemsch van Desroches het oude Hollandsch van Cats is, zal hy echter niet betwisten dat het vlaemsch der laetste eeuw is, en hy zal met my toestemmen, hoop ik dat er geene enkele levende tael is welke sedert eene eeuw geen voortgang hebbe gemaakt. Waerom dan het Vlaemsch by een honderdjarig tydstip nog willen terug houden? Waerom willen beletten dat het verbeteringen ter volmaektheid onderga? — Omdat, zegt hy, het Vlaemsch naer het Hollandsch overgaende, het ons Hollandsch zal maken. Maer dan moet hy ook zeggen dat het Waelsch tot het Fransch poogende voertegaen, de Waelsche provintiën tot de verfransching zal leiden, en dat de Henegouwers, omdat zy fransch spreken, zulke slechte Belgen als de Elzaschers, die duitsch spreken, slechte Franschen zyn. De achtbare heer De Decker heeft reeds al de overdrevenheid van die beweringen des heeren De Foere doen uitblinken; ik zal er dus niet langer op aenhouden.

» Ziet daer waertoe het vraagpunt van nationaliteit zich uitstrekt, en dit der noodzakelykheid ligt hierin, van te weten of de heer minister van justitie, voor de vertaling der officieele akten, het Vlaemsch der verledene aen dit van de tegenwoordige eeuw moest voorstellen. Ongetwyfeld neen; want dit zou hebben willen doen gelooven dat van over eene eeuw het Vlaemsch tot den hoogsten graed van beschaving ware opgeklommen geweest; dit ware de voortgang loochenen welke het Nederduitsch tot hier toe gedaen heeft, en het is nog ver van volmaekt te kunnen genoemd worden. Ingeval de heer minister van justitie het oude spellingstelsel hadde aengenomen, zou ik my tusschen zyne tegensprekers gevoegd hebben en ik zou het hem als eene grieve hebben aangewreven, van den voortgang der tael te hebben miskend, daer ik hem thans integendeel moet bedanken voor den moed dien hy gehad heeft om dien voortgang by te vallen. »

Wat wy tot hier toe over de poogingen, om den spellingtwist op nieuw aentestoken, gezegd hebben, kan slechts als eene episode beschouwd worden in het daerstellen van het vlaemsch Taelverbond; doch het heeft ons van een genoeg gewigt geschenen, en als met de overige gepleegde dingen ruimschoots in verband staende, om het in

ons verslag eene plaets te vergunnen. Thans willen wy met de geboorte zelve van het Taelverbond voortvaren en zien op welke wyze hetzelfde tot stand kwam.

Hoogst nuttig had het aen de letterkundige maetschappyyen toegeschenen dat de algemeene vergadering, waerin het daerstellen des verbonds moest worden aengenomen, in de Hoofdstad plaets greep, in dit middenpunt der verbastering, daer waer de franschgezindheid op de onbeschaemdste wyze den kop opsteekt en de grootste onheilen voor ons vaderland stigt. Eens dat dit punt besloten was, werd natuerlyker wyze de vlaemsche maetschappy van Brussel diegene welke zich de zorg der zaek het meest moest aantrekken. Wy zyn verheugd het hier te mogen zeggen, het Nederduitsch tael- en letterkundig genootschap heeft zich van dien lastigen pligt heerlyk gekweten. Het heeft noch arbeid noch geldelyke opofferingen gespaerd, om de algemeene vergadering en het feest met allen mogelyken luister te omringen. Haar voorzitter, de heer De Jonghe heeft de dankbaerheid der Vlamingen hoogstens verdiend en niemand ook zal vergeten wat de sekretaris der brusselsche Maetschappy, de heer Michiel Van der Voort, te dier gelegenheid door zyne werkzaemheden heeft toegebracht om die vaderlandsche vereeniging pracht en luister by te zetten.

Dan, eindelyk was de blyde dag van den 11 february aengebroken. Van alle kanten van Vlaensch Belgiën zag men de taelvrienden en letterkundigen komen aengesneld. Allen hadden spoed om elkander de hand te komen drukken en aen den voortgang der vaderlandsche zaek te komen werken. Ten één uer des middags nam de Vergadering op het stadhuis, in de Christus zael een aenvang. Niet beter kunnen wy doen dan hier het officieel verslag der Brusselsche Maetschappy te laten volgen. Het bloot verhael der menigvuldige verrigtingen zal genoeg zyn om den lezer te doen gevoelen, met welke goede meening al de aanwezigen bezielde waren, welke goede verstandhouding er tusschen al de vaderlandsvrienden heerschte, met welchen warmen geestdrift de voorstellen moesten ontvangen worden en hoe krachtdadig men aen de nationale zaek arbeide.

II.

ALGEMEENE VERGADERING

der Nederduitsche Maetschappyen ten Stadsraedhuize te Brussel
gehouden, den elfden february 1800 vier en veertig.

Verslag der Vergadering.

- « Zyn tegenwoordig, bestuerderen, leden of afgevaerdigden van de volgende maetschappyen :
- » De antwerpsche rederykkamer, *de Olyftak*.
 - » De maetschappy *Kunstliefde*, van Brugge.
 - » Het Nederduitsch Tael- en Letterkundig Genootschap, van Brussel.
 - » De maetschappy van vlaemsche letteroefening, *de Tael is gansch het volk*, van Gent.
 - » Het Tael- en letterkundig genootschap, *Met tyd en vlyt*, te Leuven.
 - » De maetschappy van Nederduitsche Letterkunde van S'-Truijen.
 - » De koninglyke maetschappy van Rhetorika, gezegd : *de Fontenisten*, van Gent.

- » Het onderwyzers gezelschap van Herent (arrondissement Leuven).
- » Het onderwyzers gezelschap van Wespelaer (arrondissement Leuven).
- » Het onderwyzers genootschap van Puers, (arrondissement Mechelen).
- » Het onderwyzers gezelschap *de Dageraad*, van Turnhout.
- » De Lovensche rederykkamer, het *Kersouwen*.
- » Het onderwyzers gezelschap van het arrondissement Leuven.
- » De Maetschappy van Rhetorica van Veurne
- » De Maetschappy van Rhetorica van Eecloo, *Eekels worden boomen*.
- » De Sint Gregorius zangers gilde te Leuven.
- » De Maetschappy van Rhetorica van Ninove.
- » De Maetschappy van Rhetorica *Jong en Leerzuchtig*, van Antwerpen.
- » De Maetschappy *uit Vroescepe dinne*, van Nieupoorte.
- » De Koninglyke Maetschappy *Wat ryp wat groen, komt wysheid voen*, van Oostende.
- » Het *Gomberts* genootschap, Vlaemsche Zang-Maetschappy van Brussel.
- » De Koninglyke Maetschappy van schoone Kunsten en Letteren te Gent.
- » De *Parnassus-berg*, tooneel-Maetschappy te Brussel.
- » De Koninglyke Maetschappy de *Wyngaerd*, te Brussel.
- » In de vergaderzael ligt op eene tafel een geschrift van den volgenden inhoud :

TAEVERBOND VAN BRUSSEL.

- » Wy ondergeteekenden, Leden der Vlaemsche Maetschappien van België, te Brussel op den elfden February in algemeene vergadering byeengekomen, verklaren plegtig by deze, op nieuw onze volle goedkeuring te hechten aen het Spellingstelsel door de Koninklyke Kommissie, op den 18 Augustus 1839 voorgedragen, zoo als dit stelsel op den 23^{en} October 1841 door het Taelcongres van Gent is gewyzigd en vastgesteld.
- » Gedaaen ten Stadhuize van Brussel den 11^{en} February 1844.
- » Dit stuk wordt door meer dan drie honderd persoonen onderteekend.
- » De Heer J.-F. Willems, lid der koninglyke akademie van Brussel, eere-voorzitter der Maetschappy van Vlaemsche Letteroefening de *Tael is gansch het volk* te Gent, bekleedt den zetel, overeenkomstig de schikkingen genomen door de afgeveerdigden der verschillende Maetschappien, vergaderd te Leuven, den 17^{en} January 1844.
- » De vergadering wordt geopend om één ure; de zael is vervuld met talryke aenhoorders uit alle streken des Ryks
- » De Heer Willems verzoekt de Heeren Voorzitters der nederduitsche

genootschappen welke by de vergadering aenwezig zyn , met hem plaets te nemen aen het Bureel.

« Deze Voorzitters zyn :

» De Heer Mertens, voorzitter der antwerpsche Rederykkamer , *de Olyftak*.

» De Heer Serweytens, voorzitter der Maetschappy *Kunstliefde*, te Brugge.

» De Heer J. De Jonghe, voorzitter van het nederduitsch Tael en Letterkundig genootschap te Brussel.

» De Heer Rens, voorzitter der Maetschappy van Vlaemsche Letteroefening *de Tael is gansch het volk*, te Gent.

» De wel eerwaerde Heer, David, voorzitter van het Tael-en Letterlievend Genootschap *Met tyd en vlyt*, te Leuven.

» De Heer Liebaert, voorzitter van de Koninglyke Maetschappy van Vaderlandsche Tael- en Dichtkunde, te Oostende.

» De wel eerwaerde heer Bogaerts, voorzitter der Maetschappy van Nederduitsche Letterkunde, te S^t.-Truijen.

» De andere bestuerleden der verschillige Maetschappyn , nemen plaets by het Bureel. »

De heer Willems opent de vergadering door eene redevoering , over den geest waer door de Vlaemsche Letterkunde zich moet doen onderscheiden.

« Myne heeren , kunstbroeders , vrienden !

» Toen onze voorvaders , in opstand tegen vreemde overheersching , de pacificatie van Gent hadden gesloten , waerby vooreerst de binnenlandsche twisten en verdeeldheden , zoo niet geheel uit den weg geruimd , ten minsten aen banden werden gelegd , scheen er hun nog iets aen die bevrediging te ontbreken. Deze was slechts door enkele afgevaardigden bewerkt en aengegaen : men behoorde ze nader te bevestigen , en ten dien einde begaven zich de aenzienlyksten van den lande binnen de hoofdstad , en bezwoeren aldaer een nieuw verbond , waeraen zy den naem van *Unie van Brussel* gaven.

» Met gelyke vaderlandsche bedoelingen komen wy hier dit voorbeeld navolgen en eene plegtige verbindtenis tot stand brengen tusschen de beoefenaers , vereerders en voorstaenders onzer moedertael. Even als de Belgen der zestiende eeuw bevinden wy ons , als het ware , in opstand tegen vreemden invloed , tegen bedreigingen van buiten en verraderlyke aanslagen van binnen. Anderen mogen werkzaam zyn voor de materieele welvaart van den staet , wy , ja , wy zyn in opstand voor de zedelyke

behoefden van het vaderland ; een heilige opstand , voorwaer ! doch die tot geen bloedvergieten leidt , geen enkelen band verbreekt waermée onze provintiën aen elkander zyn vastgehecht. Wy zoeken niet anders dan *eendragt*, en om die te bekomen, vechten wy, zoo er moet gevochten worden, met geen snydend stael, lood of steen, maer met de pen. Wy eerbiedigen de koninklyke magt en verliezen de ondergeschiktheid nimmer uit het oog, die wy aen het regtmatig gezag van het staatsbestuer verschuldigd zyn. Te Gent hebben wy, in het jaer 1844, onzen binnenlandschen spellingsoorlog geëindigd, het feest onzer eerste verbroedering gevierd ; nu komen wy te Brussel een nieuw, een nader bondgenootschap sluiten. En zoo volgt dan ook hier : *na de Pacificatie van Gent, de Unie van Brussel*.

» Het is echter niet genoeg, uiterlyk de handelwyze onzer voorvaderen na te doen ; wy moeten van *hun* leven voortleven, willen wy voor ware Belgen gehouden worden, en ondanks den nu heerschenden wereldburgerlyken tydgeest. Weg met eene nationaliteit die slechts van gisteren zou dagteekenen, die geene groeikracht bezit, die geen wortel heeft in het voorledene ! By ons blyft de *Tael* nog altyd de getrouwste naklank van dat voorledene, de *navelstreng* welke ons aen het voorgeslacht verbindt, de *stamboom* onder wiens breede takken de vlaemsche familie telkens samenschuilt, wanneer huijen en stormvlagen, by den zuidelyken nabuer gebroeid, over ons land komen waeijen. Zoo lang wy die tael spreken, kunnen of mogen wy onze afstamming van die edele mannen, wier bloed nog in onze aderen stroomt, niet verloochenen. Van deze waarheid zyt gy overtuigd, myne heeren ! Vaderlandsche dichters hebben het u voorgezongen, echt vlaemsche redenaers het u geleerd, en ik wil u heden daer nogmaels op aendachtig maken.

» De vlaemsche letterkunde is thans op een standpunt gekomen vanwaer wy de toekomst gerust mogen te gemoet zien. Die toekomst opent ons een onmetelyk veld, een vruchtbaren akker ter bebouwing, ofschoon grootendeels nog braek of onder heikorst verdoken liggende, gelyk Vlaenderen eenmael was, eer het land van Waes den reiziger voor onze landbouwkunde de knieën deed buigen. Voorzeker heeft men reeds veel gedaen voor die letterkunde, doch wy moeten bekennen, dat wy de handen maer pas hebben aen het werk geslagen, en dat zy nog die hoogte niet bereikt, waertoe zy komen kan en komen zal.

» Hetgeen wy voortaan te betrachten hebben, vordert eendragtige samenwerking en onvermoeibare volharding. Wy moeten met overleg en zelfvertrouwen arbeiden, de krachtigste middelen, t'onzer beschikking gesteld, aenwenden, en elkanderen met raed en daed behulpzaam

wezen. Ziedaer het einde waertoe ook deze vergadering strekken kan.

» De voorzitters der letterkundige maetschappyyen , waervan gy meest allen deel maekt , myne heeren , hebben goedgevonden my den vereeren- den last op te dragen aenvankelyk by u het eerste woord te voeren. In de onderstelling dat gy u deze schikking laet welgevallen , durve ik eenige oogenblikken uwe aendacht vestigen op het onderwerp dat ik voornemens ben hier te verhandelen , namelyk *den geest waer door de vluemsche letterkunde zich moet doen onderscheiden*. Myne hartelyke vriendschap voor u doet my hopen dat gy met toegevende oplettendheid my zult gelieven gehoor te verleenen.

» Men heeft het reeds elders gezegd : de eerste eigenaerdigheid welke den Belg kenschetst , en die zich , door alle tydperken zynere geschiedenis heen , by hem werkzaam betoont , is *Godsdienstigheid* ⁽¹⁾. Zy verdient de zuster onzer nationaliteit genoemd te worden ; want beide gingen steeds hand aen hand. By de Pacificatie van Gent en de Unie van Brussel werden hare belangen niet voorby gezien. Dat mogen zy ook hier niet. Van Jacob van Maerlant af tot op den antwerpschen Pauwels telt men eene lange reeks van godsdienstige dichters , elkander opvolgelyk afwisselende en by de hand houdende , als zoovele schakels aen die lange keten , wier beide uitersten de dertiende en de negentiende eeuw aenraken. Gedurende den byna twee honderdjarigen staet van verstandelyke ellende , waer ons land in gedompeld lag sedert de dood van Isabella-Clara-Eugenia , alswanneer alle liefde voor de letteren in België uitgedoofd scheen , waren zy , benevens vader Cats , onze eenigste volksdichters. Vergeten wy ook niet dat de belgische geestelyken , gedurende de fransche overheersching , de eenigste openbare redenaers by het vluemsche volk geweest zyn. Zy waekten over het heiligdom der tael , gelyk voor het altaer Gods : die tael zat toen gevlugt onder de kruisbogen hunner tempels. De pleit- , de raedzael was voor haer gesloten ; maer nimmer heeft men ze kunnen beletten den kansel te beklimmen. Daer tartte zy , by monde des predikers , den trots der fransche koninghater , den overmoed van eenen aertsgeweldenaer , of zy sprak ons troost in 't bart by onuitstaenbaer lyden , of zy zalfde met het woord der genade. Herinnert u hoe wy , in jeugdige levensjaren , kennis maekten met de hollandsche poëzy : was het niet by middel der belgische herdrukken van Vondel's *Altaergeheimnissen* , Hoogvliet's *Abraham den aertsvader* , en door het *Graf van Feith* ? Voorzeker , en deze verkleefdheid aen het godsdienstige , myne heeren ,

(1) VAN KAMPEN, *Redevoering over den geest der nederlandsche letterkunde vergeleken met die van andere volken*. Haarlem 1830, bl. 6.

waarmede een welopgevoed jongeling gewoonelyk zyne loopbaen intreedt, behoort voortdurend aen uwe gedichten en verhandelingen die warmtekracht by te zetten, waardoor de mensch tot hooger veredeling ryp. Inzonderheid durven wy verwachten dat de jonge levieten van 's lands seminariën, beter onderrigt dan hunne voorgangers in de kunst van het aanwenden der nederduitsche spraekvormen, gedurende hunne toekomstige zendelingschap, vele zielen voor den hemel, ja, maer ook vele taelbeoefenaers voor het vaderland zullen aenwinnen. Sints er van den predikstoel eene beschaefdere tael in het oor drong van onze noordnederlandsche broeders, kwam er onder hen smaek en opgewektheid voor de letterkunde, en zyn er in hun land een aental dichters en prozaschryvers opgestaen, die gy voorzeker meer dan eens bewonderd hebt. Onwederstaenbaer zyn de indruksele der welsprekendheid op de gemeente; dan, men gewenne het volk aen eene goede zuivere uitspraek, door geheel vlaemsch België gangbaer, dat is, men spreke overeenkomstig de letter der schrifttael, eenvoudig zoo men wil, maer zonder inmengsel van gewestelyke toongeluiden, de vokael altyd helder uitbrengende, en met vermyding van de hollandsche verharding der medeklinkers; want dat styve ligt niet in onzen aert.

» Behoort de godsdienstigheid by de vlaemsche letterkunde voort te heerschen, ik ben echter niet van het gevoelen der zulken die van dezelve een bloot ascetisch gewrocht zouden willen maken. Zonder hartstogtelijkheid bestaet er geene poëzy, noch in de gebondene tael des dichters, noch in de betrekkingen van het maetschappelyk leven. Slechts weinigen voelen zich geroepen tot een zelfverloochenend bestaen, tot onophoudelyk bidden en boeten; neen, de meeste menschen hebben een hart dat meëwarigheid zoekt, dat bemindt en bemind wil zyn: zy verkiesen liefst in de wereld meë te tobben, en meë te genieten wat God hun zoo mildelyk toebedeelde. En daer nu elke letterkunde eene afspiegeling der zeden en gebruiken van een byzonder volk moet wezen, zoo komen wy tot eene tweede eigenaerdigheid, welke in de vlaemsche letteren voortdurend verlangd wordt, te weten de *Zedelykheid*.

Hier staen wy op het meestbetreden pad der vlaemsche kunst oefening, hetzy de geschiedschryver de daden der voorvaders wil afschetsen, hetzy de opsteller van nationale dramen het gezellig leven der Belgen van vroeger en lateren tyd begeert op het tooneel te brengen, hetzy de dichter of de romanschryver, als tolk van het volkskarakter, een tafereel verlangt op te hangen van onzen huisselyken kring, van de deugden der ouders, de liefde der kinderen, de hooghartigheid der mannen en jongelingen, het eerbaer gedrag en de beminnyke aenvalligheden der vrouwen van

ons land. Dit alles mag men getrouw naer de natuer schilderen, met terzydestelling echter van dat afzigtelyke en onbetamelyke, 't welk in de meeste fransche schriften dezer dagen op den voorgrond staet. In dat vak kan meer dan een engelsch en duitsch meesterstuk tot model verstreken. Walther Scott, die zoo vele romans liet drukken, deed nimmer aen de welvoegelykheid, aen de zedelykheid te kort. Dit voorbeeld na te volgen, ware den Franschman byna onmogelyk, wyl zoo menige woorden in zyne tael het zedeloze verbloemen of verschoonen. Ieder weet dat zyn voornaemste stelregel is: *ayez des vices; mais ne soyez point ridicule.*

» God zy dank, zulke zedeleer durft men in ons vaderland nog niet openlyk belyden. De groote meerderheid der Belgen is afkeerig van dergelyke grondbeginselen, welke tegen alle goddelyke en menschelyke wetten aendruischen. Waerom? Omdat wy onze eigene, van den Franschman zeer verschillende zeden en gebruiken hebben, met andere woorden, omdat wy eene andere *Nationaliteit* bezitten; en ziet daer het derde punt waerop wy moeten acht geven, zoo wel in onze schriften als in ons gedrag. De *Nationaliteit* is (zoo als dit woord het zelf uitdrukt) eene aengeborenheid, eene oorspronkelykheid, die zich voordoeft by een volk, en die dat volk, ter onderscheiding van andere, kenschetst. Zy ontstaet uit eene verschillende rigting van denken, gevoelen en begeeren, en wordt door de overlevering voortgezet en ontwikkeld. Wat zulk volk, door behoefte en ondervinding, gedurende een tydverloop van duizende jaren, heeft leeren kennen en beoordeelen, daeraen heeft het namen gegeven, en zoo vormde zich allengs elke byzondere tael. De tael is het verstand eener natie. Wie zyne tael verloochent, verloochent dus zyne eigene zelfstandigheid, zyn aengeboren aert.

» Met toepassing tot ons land leert ons dit dat wy den ouden goeden vlaemschen volksgeest, dien wy aengeërfd hebben, zorgvuldig moeten bewaren en aenkweeken tengoede, dat wy de nauwe betrekking, tusschen zeden en tael bestaende, nooit mogen uit het oog verliezen, maer daerentegen onophoudelyk waken, dat wy de eene en de andere niet dienstbaer stellen aen vreemden invloed. Vlugten wy vooral den pestwalm die ons van Frankryk toewaait. De geschiedenis leert wat al kwaed van dien kant herwaerts overkwam. Onze *nationaliteit*, onze grootste vaderlandsche deugd bestaet welligt daerin *dat wy geen Franschen willen worden*. Intuschen, de Franschman blyft altyd even *verliefd* op ons landeken. Verliefd? Ja, als op zyn *petite maitresse*, niet om ze opregt te *beminnen*, maer om ze te *verkrachten*. Van buiten roept hy ons terug by de *grootte natie*; van binnen gebruikt hy dagbladschryvers om onzen volksgeest te vervormen, huerlingen die, wel is waer, niet opentlyk durven zeggen: *wordt fransch!* maer die ons ('t geen toch op het zelfde neêrkomt) van onzen

volksaert willen aftrekken, ons gedurig uitlokkende naer zekere complimentenwereld, door hen *le beau monde* genoemd, in welke de vlaemsche eenvoudigheid en opreghtheid of uitgelachen wordt, of, ten minste, voor de betwetry van oppervlakkige verstandsontwikkeling, vol winderige magtspreuken, moet onderdoen.

» Tegen deze miskening en belastering van het vlaemsch karakter moeten wy te velde trekken. Een dyk moet er gesteld tegen die van hooger af al dieper en dieper nederdalende volksverbastering, tegen die verkeerde rigting welke vele ouders aen het onderwys van hun kroost geven, door het uitsluitelyk in het fransch op te voeden. Het gaet by sommige huisvaders zoo verre, dat zy geen enkel vlaemsch woord uit den mond hunner kinderen willen hooren, ofschoon grootvader en grootmoeder nooit fransch verstonden. Indien *dat* geen verbastering mag heeten, dan mag men zeggen dat de muilezel een paerd is.

» Om dit kwaed, 't geen al meer en meer doordringt, doelmatig te bestryden behooren wy niet alleen alle pylen van gisping daertegen uit te schieten, maer inzonderheid der jeugd zulke goede boeken in handen te stellen, als waerdoor onze tael en letterkunde beminnyk kunnen worden gemaekt.

» Van den anderen kant trachte men den volksgeest op te beuren, wien het thans nog aen veérkracht en zelfvertrouwen mangelt. Wy bezitten veel burgerzin, en dat is goed; maer daermeé volstaen wy niet: ons nationaal krachtbetoon moet hooger werkzaam zyn dan het dus verre was: het moet uit den kring der mindere standen naer boven. Blyven wy niet langer het dwaellicht aengapen, dat ons van daer toeflickert; beschamen wy onze zoogenaemde beschavingsbazen, door hun het ware licht ter opzoeking en verkryging van ons toekomstig volksheil voor oogen te brengen!

» Zoodra wy de ontwikkeling van den nationalen geest zoo verre hebben gebracht, dat een aental vermogende lieden onze goede inzigten vatten, en deel nemen in de vlaemsche beweging, dan zal ook onze tael hare politieke regten erlangen, waervan zy, overmits het samenloopen van zekere omstandigheden, eilaes, nog verstoken blyft. De fransche leerstellingen omtrent het centraliseren van alle hoogere en mindere takken van bestuur, in de hoofdstad, benevelen nog het licht onzer staetshuishoudkunde; wy zitten thans nog te zeer verstrikt in het wargaren van binnenlandsche en buitenlandsche handelsaengelegenheden; ons vaderland is misschien nog te veel afhankelyk van zekere naburige beschermers, die zich onzer zake hebben aengetrokken, dan dat wy zouden mogen hopen onze wenschen in dat opzigt spoedig vervuld te zien. Daer behoort

tyd toe. Met bezadigd overleg zullen wy trapsgewyze in het bezit treden van *alle* onze natuerlyke voorregten.

» Intusschen werke de volksgeest : daarmede komt men alles te boven. Verkeerden onze voorvaders niet dikwerf in veel noodlottiger omstandigheden? en toch zyn zy er door-geworsted. Rype vruchten plukt men laet.

» Alles voorspelt ons een wissen zegeprael. Reeds zien wy de vlaemsche letterkunde en de vlaemsche schilderschool een zelfde zeel trekken , door één en hetzelfde gevoelen beziel. Eer en zegen over de antwerp-sche kunstenaers , die niet geduld hebben dat de wagen van Rubens door eene vreemde tael zou worden ontsierd! zy zullen voortaan even vaderlandsch met bytel en penseel , als wy met de pen , werkzaam zyn.

» Met geen minder genoegen zien wy van alle kanten onze oude rederyk-kamers het hoofd opbeuren. Onder de leiding van kundige en op zedelykheid nauwgezette mannen, kunnen de tooneelgezelschappen oneindig veel bydragen tot den bloei der letterkunde. Van hen verwachten wy het meer algemeen worden eener goede uitspraek.

» Ook het vaderlandsche gezang begint zich wyd en zyd in onze vlaemsche provinciën te laten hooren , door het oprigten van toonkundige maetschappyn. Van ouds zyn wy een zangerige natie, benevens al de andere duitschers. Het volkslied zal veel goeds stigten wanneer onze dichters (en daer zyn er reeds zeer verdienstelyke in dit vak) den regt populairn trant zullen hebben getroffen.

» Eindelyk ware het te wenschen dat er in alle aanzienlyke gemeenten van vlaemsch België genootschappen, of afdeelingen van genootschappen voor tael en letteren , tot stand kwamen, waer men voorlezingen hield uit de beste nederduitsche schryvers, en zich onderling oefende tot het verkrygen van goeden styl en goeden smaek. In vele plaetsen immers ontbreken de boeken, en die zou men, by dergelyke vereenigingen en het inzamelen van een klein penningsken ter maend , zich gereedelyk kunnen aenschaffen. Voedsel, voedsel moet er zyn voor die duizenden van behoeftigen, die hunne verstandelyke opleiding nog van ons verwachten !

» Europa heeft thans het oog op de vlaemsche beweging geslagen. Alle duitsche volkeren nemen, met de levendigste belangstelling, er deel aen : zy beschouwen ons als wedergevondene broeders van het zelfde bloed; zy zyn bereid ons krachtdadiglyk te ondersteunen in den wereldstryd tus-schen zuidelyke sluwheid en noordsche rondborstigheid. Reiken wy hun gulhartig de hand toe, en toonen wy dat wy ook eene natie zyn, klein en beperkt in grondgebied, maer sterk en groot door levenskracht. Dan zal de vreemde reiziger niet meer uitroepen : O jammer ! dat over-

schoone vlaemsch België, dat door God zoo mild gezegend land, is slechts een lichaam zonder ziel! neen, dan zal hy kunnen zeggen: godsdienstigheid, zedelykheid en nationaliteit blinken schitterend uit by den vlaming. De *meeste* Belgen, met hunnen koning aen het hoofd, zyn nog immer, gelyk ten tyde van Cesar, echte loten van den duitschen stam! » (1)

» Na deze redevoering verzoekt de heer Willems de vergadering over te gaen tot het kiezen van eenen algemeenen voorzitter.

» De vergadering noemt, ingevolge dit verzoek, den heer Willems met eenparige stemmen, by wyze van toejuiching.

» De heer Willems dankt in korte woorden voor dit bewys van vertrouwen, en verzoekt al de aenwezigen hem in het handhaven der goede orde behulpzaam te zyn.

» De eerw. heer David leest vervolgens eene » redevoering over de Taelstudie en de hoedanigheden van den nederduitschen styl.

Myne Heeren,

» In deze talryke vergadering is het my aengenaem te mogen spreken van Taelstudie en Nationale Letteren. Myne achtbare toehoorders zyn allen myne landgenoten, allen liefhebbers van de spraek onzer vaders, allen beziel met denzelfden yver om de vaderlandsche letteren te doen herbloeijen, allen bereid om het hunne by te dragen tot den roem van België, van België, zeg ik, dat gezegend land onder al de landen van Europa, dat wy in zekeren zin gestigt hebben, dat wy vry, onafhankelyk, ja en verheerlykt aen onze nakomelingen willen overmaken.

» Nu, dat zullen wy, myne heeren, door de vlytige beoefening der vaderlandsche letteren: geen roem is zoo zuiver, zoo duerzaam, zoo onvergankelyk, als de roem der letteren. Wat zyn voor ons Trojanen of Carthagers? zy hebben ons geene gedenkstukken van hunnen geest of van hunne beschaving nagelaten, en wy zouden niet eens hunne namen kennen, indien deze ons niet waren overgeleverd door hunne eigen vyanden

» Integendeel, met hoe veel luister schittert door alle eeuwen heen de naem van Athenen en Roomen! en waer straelt die glans uit voort? Uit de weergalooze meesterstukken die Grieken en Romeinen in het vak der letterkunde hebben voortgebracht, uit die onsterfelyke schriften die zy ons

(1) Reperiebat (Caesar) plerosque Belgas esse ortos ab Germanis. *De bello Gallico*, lib. II, Cap. IV.

hebben nagelaten, en die, zoo lang de wereld zal staen, by alle beschaefde volkeren als onnavolgbare voorbeelden van vernuft en van smaek zullen bewonderd worden. De voornaemste grondslag zelfs van Frankryks grootheid, is dat niet die ryke litteratuer die sedert de zeventiende eeuw op franschen bodem is ontsproten, die de aendacht aller natiën heeft opgewekt, en die over geheel Europa de kennis heeft verspreid van eene tael welke, in haer zelve beschouwd, ik zeg niet by de oude talen oneindig veel verliest, maer zelfs voor de meeste nieuwere talen, en zeker voor de onze, in meer dan een opzigt moet onderdoen?

» My zal geen woord ontvallen, myne heeren, dat tegen de ontelbare meesterstukken der fransche letterkunde gerigt zy: ik schat ze hoog, ik beschouw er de kennis van als noodzakelyk, ten minste in de hoogere rangen der maetschappy; maer ik zeg en ik beweer dat, willen wy, Belgen, letterroem verwerven, wy dien alleen te zoeken hebben in het veld der nederduitsche letteren. De vlaemsche litteratuer alleen kan by ons nationaal zyn. Verre van my, verdienen te betwisten aen onze fransche schryvers: ik doe hun regt, ik juich toe aen hunne edele poogingen, ik ontvang met dank de schoone vruchten van hunnen arbeid; maer behalve dat die vruchten, onder ons zelfs, door de voortbrengsels van franschen bodem immer zullen overstelpt worden, is het nog waer, van den eenen kant, dat Frankryk ze nooit in zynen oogst zal willen opgaderen, ja eerder met minachting er op neerzien, ze verstooten als uitschot, ze afwyzen als miswas: en van den anderen kant, dat zy nimmer de belgische nationaliteit waerlyk en volkomentlyk zullen uitdrukken.

» De geest der Belgen is geen fransche geest, zelfs niet in de provinciën waer fransch gesproken wordt, doch vooral niet in de overige gewesten van ons vaderland. Opvoeding, zeden, gewoonten, gevoelens, smaek, godsdienstige stemming zelve, zoo wel als volkstaal, zyn onderscheiden, ja zeer verschillig; en alle deze eigenaerdigheden, die het nationaal karakter uitmaken, zullen zich nimmer vertoonen in eene litteratuer die wy met onze naburen gemeen zouden hebben, en die, onder vreemden invloed zich ontwikkelend, altyd iets vreemds, iets valsch zou voorstellen.

» Ik herhael het dus, de belgische letterkunde, zal zy waerlyk belgisch wezen, zal zy 't vaderlandsch karakter dragen, moet nederduitsch zyn, moet door de Vlamingen of, laet ik zeggen, door ons nederduitsch spreken, daergesteld worden. Dat erkennen wy allen, myne heeren, en het is uit die overtuiging dat wy den yver hebben opgevat om ons aen de vlaemsche letterkunde met hert en ziel toe te wyden. Steeds was het vaderland ons lief, lief boven alles wat met woorden uit te spreken is; doch sedert dat wy ons over zyne vryheid en onafhankelykheid mogen verheugen, is het

ons eene heilige taek geworden de eer van België te handhaven en den roem des vaderlands op vaderlandsche toonen te zingen.

» Aen die taek, myne heeren, arbeiden wy reeds sedert jaren, en, wy mogen het zeggen, onze poogingen zyn niet onvruchtbaer geweest. De belgische litteratuer, weleer onopgemerkt door onze noordelyke naburen, wekt thans zoodanig by hen de algemeene aendacht, dat de werken der belgische schryvers daer niet alleen gunstig onthaeld, maer zelfs al nagedrukt worden.

» Nogtans, wy mogen het niet ontveinzen, daer blyft ons nog veel, zeer veel te doen. Het hoofdvereischte tot den opbouw onzer letterkunde, de taelstudie, is nog ver ten achtere. Onze voordragt, over 't algemeen, is los, onnauwkeurig, dikwyls gedwongen, strydig met den geest der natie, zoo wel als met den geest der tael die er, als 't ware, het uitvloeiende is. Waer vindt men in onze schriften die fynheid van smaak, die gepastheid in de uitdrukking, die behendigheid in de woordschikking, die welluidendheid in de volzinnen die wy by de ouden bewonderen, en waer onze tael zoo buitengemeen vatbaer voor is? Zeggen wy altyd juist datgene wat wy willen zeggen, en op de wyze die aen onze gedachten de meeste klaerheid of klem geeft, en met die wending die den geest des lezers best te gemoet komt, en in dien vorm die haer behagelykst maekt? Neen, myne heeren, op dit alles wordt op verre na niet genoegzaam acht gegeven. Wy gebruiken gedurig ongepaste uitdrukkingen, omdat wy niet gewoon zyn de eigenschap der woorden zorgvuldig na te gaen. Hier is echter zeer veel aen gelegen.

» Het staet met onze tael niet geschapen als met vele andere die gedurig uit den vreemde moeten halen om haren voorraad te vermeerderen; wy putten uit eigen bronnen, de bestanddeelen onzer woorden zyn louter nederduitsch, en daerom hebben deze geene willekeurige, geene conventioneele beteekenis gelyk ontelbare fransche woorden; maer hunne beteekenis is bepaeld door ieder der deelen welke in de samenstelling opgenomen zyn. Laet ik dit door een enkel voorbeeld ophelderen.

» Wie denkt er, wanneer hy het fransch woord *protéger* bezigt, aen het latynsche *tego* dat *dekken* beteekent en in 't fransch niet bestaet? Wie gebruikt het woord *défendre* en klimt op tot het verouderde *fendo*, dat by de vroeger Latynen *verstooten*, *verwyderen* zeggen wilde? Zekerlyk, daer bekreunt zich niemand om, men geeft slechts aen die fransche werkwoorden den zin welken het gebruik daer aen gehecht heeft, al ware hy regelregt strydig met de oorspronkelyke beteekenis.

» Zoo gaet het by ons niet, myne heeren. Wy hebben aen Roomen geene woorden gevraagd om onze denkbeelden uit te drukken; wy

hebben ze zelf geschapen uit neêrduitsche stof, en bedienen ons van zes werkwoorden, *beschermen*, *beschutten*, *behoeden*, *verdedigen*, *verwieren* en *voorstaen*, die allen louter nederduitsch zyn niet slechts in hun geheel, maer tevens in hunne wortels of bestanddeelen. En daeruit volgt dat wie nauwkeurig wil schryven, de byzondere beteekenis dier wortels moet nagaen, want deze juist wyzigen en bepalen het denkbeeld dat het werkwoord uitdrukken moet. Zoo bevinden wy in *beschermen* het grondwoord *scherm*, zynde dit een ding hetwelk geplaetst wordt tusschen ons en iets anders dat ons zou kunnen hinderen : overdragtelyk dus is *beschermen* een beletsel stellen tegen het kwaed. *Beschutten* is weêr wat anders : het zegt meer; het denkbeeld van bescherming is er in versterkt. Zoo wordt de stad niet *beschermd* maer *beschut* door hare vesten; de schepen worden tegen den wind *beschut* door het gebergte dat zich naest de haven uitbreidt; de landman door het onweder ver-rast, wordt *beschut* door het dak waer hy onder vlugt, en zoo, overdragtelyk, *beschut* de voogd het weeskind door zyne aenhoudende zorg die als 't ware den zwakke omringt.

» In *behoeden* is het een waekzaam oog dat beschermt; in *verdedigen* wordt de bescherming *dadelyk* het zy door woorden of door werken; in *verwieren* gaet zy gepaerd met het denkbeeld van worsteling. Eindelyk in *voorstaen* treedt de beschermer vooruit, en dekt zyn gunsteling met eigen lyf.

» Gy ziet het, myne heeren, hier is niets onverschillig : ieder woord brengt uit zynen oorsprong een byzonder, een meer of min gewyzigd denkbeeld meê, en het is de kunst van den schryver datgene te kiezen wat in de rede best te pas komt. Die zulks verwaerloost, zal nimmer den toets der gezonde critiek kunnen doorstaen. Zyne voortbrengsels missen een der voornaemste hoedanigheden die de goede litteratuer onderscheiden.

» Ik las in een maendwerk : *de scepter die hem ontgaen was*. Kwalyk : de scepterstaf kan eene zwakke hand *ontvallen*; hy kan door den moed-wil *verbryzeld* worden ; maer *ontgaen* kan hy niet. Die uitdrukking is onge-past. Elders hiet het *beelden met veel kunst beschreven*. Insgelyks verkeerd. Beelden worden niet *geschreven*, maer *gemaeld* : en wanneer de schryver de voorwerpen zoo levendig daerstelt dat men ze als voor de oogen ziet, dan *schryft* hy niet meer, maer hy *schildert* door zyn geschrift, en brengt beelden voort die treffen. Elders wederom las ik van *een aenzigt dat de zoetaerdigste trekken bezat*. Dubbele misstelling : want een aenzigt kan eigentlyk noch *zitten*, noch *bezitten*, en een *trek* kan even zoo min *bezeten* worden.

» Hier laet ik het by, myne heeren. Myn voornemen was u te toonen hoe noodig de taelstudie is voor die zich aen de vaderlandsche letterkunde toewydt. In eene oorspronkelyke tael als de onze, waer niets om zoo te zeggen willekeurig is, maer alles op vaste gronden rust; moet men de woorden op den keper beschouwen, hunne ware eigenschap leeren kennen, om ze vervolgens kunstmatiglyk aen te wenden. En deze nauwkeurigheid wordt gewoonte. Wanneer men er zich op toelegt om in de zaken door te zien, kost het weldra niet meer moeite gepaste uitdrukkingen te kiezen dan in het wilde te grypen. Doch om den noodigen voorraad van woorden tot zynen dienst te hebben, moet men zich gewennen om in het nederduitsch te denken; en hier raek ik een gebrek aen, waer wy meest allen min of meer meê behebt zyn. Men heeft ons van kiuds been af fransche boeken in de handen gestoken; daer hebben wy onze eerste begrippen van letterkunde uit opgezameld; daer hebben wy de namen veler dingen uit aengeleerd die wy in echt nederduitsch niet weten te noemen, en die ons, zelfs in de huiselyke onderhandelingen gedurig onder vreemde gedaente in den mond komen. Het zakelyke onzer gesprekken is meest fransch; het bykomende alleen, datgene wat dient om de zaken aen een te binden, is nederduitsch: doch wanneer wy over letterkundige voorwerpen nadenken, gebeurt veelal de geheele werking des verstands in het fransch, waer wy het hoofd vol van hebben; en hoe wilt gy dan dat onze denkbeelden, wanneer wy ze op het papier brengen, een opregt neêrduitschen stempel dragen?

» Van daer ook die *neologismen* die onze schriften ontsieren, ja die ze soms belachelyk maken, maer die ons niet zouden invallen, indien wy uitsluitelyk peinsden in de tael waer wy in schryven. Men spreekt wel eens van fransche of van duitsche gedachten, en die uitdrukking, hoe wonder zy ook klinken moge, is zeer nauwkeurig. Men denke slechts aen die ontelbare menigte van spreekwoorden welke aen iedere natie eigen zyn, waer de geest dier natie byzonder in leeft, en die daerom onvertaelbaer zyn, dewyl zy met den geest eener andere natie niet overeenkomen. Zoo is het met honderd an lere gezegden welke, zonder spreekwoorden te zyn, toch een vreemd karakter hebben, en by ons niet 't huis behooren. Willen wy ons daarvan bedienen, zoo vinden wy geen termen om ze uit te drukken, en gaen dan over tot valsche woordsmedery, of wringen en plooijen onze tael zoodanig, dat zy alle hare eigenaerdigheid verliest en onverstaenbaer wordt.

» Dit geeft my gelegenheid, myne heeren, om nog eenige stonden te spreken over de hoedanigheden van den nederduitschen styl. Dat deze geheel en al onderscheiden is van den franschen styl, loopt in het oog;

want de twee talen zyn van verschillenden oorsprong, en hebben niets gemeens met elkander dan misschien eenige wendingen door de gebuerschap beider natiën in beider volksspraek ingedrongen.

» Het onderscheid is byna even zoo groot tusschen onze voordragt en de hoogduitsche, hoe zeer het waer zy dat de twee talen van afkomst wege gezusters zyn. De hoogduitscher scheidt behagen in lange en ingewikkelde perioden, die den geest gespannen houden, en als 't ware eene gedurige oefening opleveren voor de germaensche diepzinnigheid. Daer by gebruikt hy, wanneer het op redeneeren aenkomt, zoo veel uitdrukkingen van onbestemde beteekenis, dat alwie door geen alledaegsch verkeer met de duitsche letterkunde en hare geheimen gemeenzaem is geworden, zich dikwyls het hoofd breekt tot moed verliezens toe, zonder nog te kunnen bevestigen dat hy des schryvers gedachten doorgrond heeft. Zulks moge by onze overrhynsche naburen eene volmaektheid heeten, by ons zal het altyd een gebrek zyn. Onze natie is meer gezet op duidelykheid, op gemakkelykheid, op zwierigheid van styl: en willen wy onze boeken doen lezen, wy moeten door deze hoedanigheden den volkszin involgen.

» Ik weet dat de belgische lezers van hedendaegs al te ligtveerdig het verwyf doen en zeggen, *dat is hollandsch*, wanneer zy een woord niet verstaen ofschoon het echt en oud nederduitsch zy, in de plaets van hunne wetenschap te mistrouwen, en een woordenboek open te slaen. Maer ik belyde nochtans dat velen van ons den hollandschen schryftrant te naby komen, en zulks is zeker een gebrek; want behalve dat het noordnederlandsch karakter al vry wat afsteekt by dat der vlaemsche Belgen, houd ik het voor my als een blykende daedzaak, dat de hollandsche schryfstyl al meer en meer verduitscht, en van dag tot dag stroever, langdradiger, ja vervelender wordt.

» My dunkt dat de goede proza in Holland verloren gaet; en zoo geerne als ik de knorrige maer levendige tael lees van den oudheidsgezinden Bilderdyk, zoo onaengenaem valt my de styve en half germaensche voordragt veler hedendaegsche noordnederlanders.

» Ik erken mede dat alle onderwerpen niet gelykelyk kunnen verhandeld worden, en dat een boek 't geen over wetenschap loopt niet ter vlugt kan gelezen worden en verstaen. Neen, de zorg die de schryver aengewend heeft om streng nauwkeurig te zyn, om niets te veel of te weinig te zeggen, vordert in den lezer ook zekere inspanning van geest om de onderscheidene voorstellen, bewyzen en gevolgtrekkingen na te gaen en op te vatten; doch in zulke werken, voor geleerden alleen bestemd, komt het zoo zeer op geene ronde en vloeiende volzinnen aen, als op gezonde

leer en methodieke ontwikkeling. Wat ik voornamelyk zeggen wil, is, dat onze nederduitsche voortbrengsels in het vak der letterkunde, zulke namelyk die tot doel hebben om de vaderlandsche letteren te verspreiden en onder het volk gemeen te maken, den stempel moeten dragen van grondige taelkennis gepaerd met eenvoudigheid, met vloeijendheid, met duidelykheid, om aen het volk te behagen.

» Deze hoedanigheden, myne heeren, daer moeten wy allen naer streven, en het is de taek der critiek om door gedurig herhaelde teregtwyzingen de litteratuer op het goede spoor te houden. Ik zal niet uitwyden over den geest die in onze nederduitsche schriften heerschen moet : dit belangryk vraagstuk is reeds voldoende opgelost door een' man wien onze nationale letteren veel te danken hebben; maer ik eindig met u allen aen te moedigen om nimmer te offeren dan op den autae der waerheid, der deugd en der vaderlandsliefde, overtuigd dat dan alleen onze poogingen zullen strekken tot de eer van België. »

» Na deze redevoering geeft de heer Algemeene Voorzitter te kennen dat een groot getal aenwezigen voorstellen om een dankschrift op te stellen, en, door de vergadering onderteekend, over te brengen aen de Heeren P. De Decker en De Corswarem, leden der wetgevende Kamer, ten einde aen deze waerdige volksvertegenwoordigers de erkenenis der nederduitsche Letterkundigen te betuigen wegens hunne edelmoedige verdediging der regten van de moedertael, in de vergadering der kamer.

» Dit voorstel wordt met algemeene toejuiching aengenomen.

» De heer Algemeene Voorzitter leest vervolgens den inhoud van zoodanig dankschrift, zynde als volgt : De ondergeteekenden vergaderd ten stadshuize van Brussel, erkentelyk voor de edelmoedigheid, waermede de heeren De Decker en Corswarem, leden der wetgevende kamer, in de zitting van den 31 january gesproken hebben ten voordeele der vlaemsche letterkunde, betuigen hun des wegens, by deze, hunnen hartelyken dank.

Brussel, 11 february, 1844.

(volgen de handteekens),

» Dit stuk in dubbel opgemaakt wordt vervolgens op eene tafel gelegd, en onderteekend.

» Na eenige oogenblikken opschorsing der vergadering spreekt de

de heer J. De Jonghe eene redevoering uit: « over de nadere vereeniging tusschen de Maetschappyyen van nederduitsche Letterkunde.

» Myne heeren ,

» Het genootschap van Nederduitsche Tael- en Letterkunde in wiens naem wy de eer hebben , by deze plegtige gelegenheid , het woord te voeren , heeft een *voorstel* gedaen dat reeds is afgedrukt , en sedert eenige dagen , aen de maetschappyyen van vlaemsch België toegezonden.

» Al de tegenwoordige leden , die van dit voorstel hebben kennis genomen , zullen ligt de opregte en onbekrompene inzigten daarvan begrepen en deszelfs strekking goed verstaen hebben. Wy waren eerst van gedacht deze voordragt aen een nader onderzoek der vlaemsche maetschappyyen te onderwerpen , om daerover , by eene verdere byeenkomst , te kunnen raedplegen en stemmen. Nogtans , daer sommige van onze vrienden deze wyze van denken niet goedkeurende , ons hebben doen zien , dat het zeer moeiljyk is om zoo een groot getal taelvrienden te vergaderen en het diensvolgens beter ware , in de tegenwoordige zitting tot een besluit te komen , hebben wy het van onzen pligt geoordeeld omtrent dit *voorstel* eenige inlichtingen aen de vergadering mede te deelen.

» Vooreerst , zullen wy de *oorzaken* aenduiden , die ons genootschap hebben aanleiding gegeven , om een zulkdanig voorstel te doen ; verder zullen wy onderzoeken wat vruchten wy allen zullen plukken door het tot stand brengen van eene algemeene maetschappy , uit alle vlaemsche genootschappen gevormd.

» Eindelyk zullen wy trachten de weldaden te berekenen , die er uit eene zoo grootsche instelling voor onze vlaemsche letterkunde , voor onze zeden en gebruiken en voor het toekomend geluk van onze landgenoten kunnen voortspuiten.

I.

» Nademael er voor België's staetkundige toestand niet meer van elders te vreezen was , en voor ons onafhankelyk en onzydig vaderland , door vredetraktaten erkend en bekrachtigd , tegen vreemden inval en overwelddiging beveiligd , niet meer te duchten bleef , werd het by velen van ons mogelyk geoordeeld de zoo lang gewenschte taek te kunnen ondernemen , om in de hoofdstad van België een *vlaemsch* genootschap te stichten en eenige uren van onzen tyd aen het beoefenen van de dierbare moedertael toe te wyden.

» Nauwelyks was deze inrigting tot stand gekomen, of een groot getal van derzelve leden ondervonden welhaest hoe bezwaerlyk het is afzonderlyk te werken en niet in verband te staen met de vlaemsche genootschappen die het zelfde doel als wy beoogen. Schoon dit gevoelen by ons hoe langs hoe meer byval vond, dachten wy echter dat het niet voorzigtig geweest ware onze wyze van denken aen onze taelbroeders te verklaren, vooraleer wy hen allen van onze goede inzigten en bedoelingen opentlyk hadden mogen overtuigen. Dan werd er besloten op 23sten april laetstleden, eene openbare zitting te houden, waervan de byzonderheden aen u allen zullen bekend zyn. Dit vlaemsche feest beweest, van den eenen kant, dat onze tael in de hoofdstad onder den burger niet zoo zeer was verdrongen als het velen gedacht hadden, en van den anderen kant, oefende deze zitting eenen weldadigen invloed uit op de gemoederen van ons allen en spoorde al de leden van ons genootschap te gelyk aen om de ondernomene taek met meer yver voort te zetten. De werkende leden lazen, op hunne beurt, meest allen oorspronkelyke stukken en de briefwisselende wierden ook vlytiger in het toezenden van de ons beloofde opstellen. Dezen en genen zullen eertsdaegs, voor een gedeelte het licht zien en dus ons gezegde komen bevestigen.

» Eenigen tyd daarna schreef ons genootschap eene prysvraag uit waerop tot nu toe nog geene antwoord is ingekomen. Waerom, zeiden intusschen eenige onder ons, staen wy niet met de *oudere* maetschappyn van vlaemsche letterkunde in verband? Dan zouden wy prysvragen kunnen uitschryven van grootere weerde die misschien, uit grondbeginselen van eer zoo wel als van nayver, den eenen of anderen schryver mogten aenlokken om naer den prys te dingen en alzoo onze opkomende letterkunde met eene goede verhandeling te verryken. Anderen zeiden nog, zullen wy afzonderlyk werkzaam blyven en alzoo, als het ware, de meestal kortzigtige verrigtingen van de letterkundigen der vroegere eeuwen voortzetten? Is de tyd niet gekomen om niet meer over spelling en tael te twisten, aengezien deze twee punten als afgemaekte zaken kunnen beschouwd worden, maer om goede boeken te schryven die het menschelyk verstand voedsel verschaffen, het hart veredelen en verheffen? Is het ook onze pligt niet onzen landaerd voor vreemde begoocheling te bewaren? Ware het verder niet te wenschen dat wy ons wederzyds en die geene vreemde talen verstaen, met de vorderingen in kunsten en wetenschappen konden bekend maken?

» Deze bedenkingen, MM. HH. klonken zoo krachtig in het oor van al de leden, niet alleen van ons genootschap, maer ook van die der buiten-maetschappyn, dat er byna geene stem zich onder hen meer

verhief, tegen het voorstel om eene algemeene verbroedering te wege te brengen, en een taelverbond te sluiten.

II.

» Wanneer het grondbeginsel van eene maetschappelyke vereeniging zal aengenomen worden, wanneer de voorwaarden van deszelfs bestaan zullen bewerkstelligd zyn, dan MM. HH. zal er voor Vlaenderens letterkundige toekomst een weldadig tydperk beginnen, dat in zyne jaerboeken met gulden letters zal opgeteekend staen. — Aldus vereenigd zullen de vlaemsche letterkundige maetschappyyen in al hunne afhankelyke betrekkingen werkzaam zynde, het hunne bybrengen om de bouwstoffen te verzamelen die tot het stigten van eenen tempel van letterkunde, kunsten en wetenschappen noodzakelyk zyn. Deze voortbrengselen van 't menschelyk verstand zullen den eerbied inboezemen, niet alleen aen diegenen welke in staet gesteld zyn om ze te waerden, maer ook aen alle onpartydige persoonen, die niet anders behartigen, dan de waerheid en het geluk van hunnen medemensch.

» Waren er ongelukkiglyk eenigen onder ons die zich mogten tegen dit voorstel verzetten, dan zouden wy hen moeten vergelyken met een onbezonnen krygsman die, by het aenvallen van den vyand, kleiner in getal en min sterk in geestdrift, zyn leger zou verdeelen in geringe scharen en benden om deze in vestingen te zetten, ten einde op die wyze, den gemeenen vyand afbreuk te doen. Wat zal er van zulk eene krygskunde geworden? voor eerst wordt het land, rondom de sterkten geslecht en ontmagtigd; de standpunten zelve worden, de eene voor de andere na, aengegrepen, bevochten en veroverd. Wat weêrstand blyft er dan in het beklagensweerdige land over?

» Had, integendeel, het legerhoofd zyne afgezonderde krygsbenden byeengebragt en den invallenden vyand met vereende krachten aengerand, afgeslagen en het land van allen ramp bevryd, zoude deze handelwyze onze goedkeuring niet hebben weg gedragen? Zoo is het met ons eveneens gesteld!

» Indien wy van al de middelen die wy voor handen hebben geen gebruik weten te maken om de vreemde verbastering tegen te werken; indien wy al onze krachten niet inspanssen om onze dierbare tael op te beuren, en te handhaven, dan gaet onze landaerd te niet en bereiden wy ons tot het verlies van ons volksbestaan dat, by de eerste gelegenheid, zal in gevaer gesteld worden.

» Integendeel, welke aengename vruchten zullen wy niet smaken in het bewerkstelligen van onze wederzydsche verbindtenis. De westvlaming, in wiens landstreken nog algemeen de voorouderlyke tael in al hare zuiverheid bewaerd wordt, zal de limburgsche broeders, de verst van hem afgelegene, door zyne oude uitspraek, eigenaerdige woorden, wending van zinnen enz. bewyzen dat een voornaem dichter, die van hen, vóór zestien jaren, de volgende versjes zong geen ongelyk had :

1 Niet vruchteloos verheft in Brugges wallen
De vaderlandsche tael het hoofd.
Het vlaemsche Dietsch, 't zachtklinkendste van allen,
Is, hoe versmaed, verbasterd en vervallen,
Nog niet van d'eersten glans beroofd !

Het schetst ons nog den volksgeest dezer oorden,
Zyn heldenmoed en kloeken zin;
En 't boezemde eens met zwier en keur van woorden,
Met kracht van tael en donderende accoorden,
Den nabuer schrik en achting in.

Maer lieflyk, als 't gekweel der nachtegalen,
En murm'lend als een zilvren vliet,
Zou 't *nog*, by 't schuimen der bokalen,
Door Heinsius herkneed, met luister pralen
In 't hartbetoovrend minnelied !

» De Brabander, gedurig in betrekking staende met dezen en genen taelbroeder, zal welligt zyne uitspraek leeren verbeteren en alle verbastering, van welken kant zy komen moge, helpen tegenwerken. Elk van ons zal zich bevytigen, om zyne eigene spraek en schryftrant dien stempel van aantrekkelykheid te geven welke den meesten byval mag vinden.

» De schriften door de afgeveerdigden der onderscheidene maetschappyn beoordeeld en goedgekeurd, zullen algemeen aengenomen en gelezen worden.

» De weldadige eerzucht zal daerdoor onder onze yverige jonge schryvers, als het ware, vermeerderen en hun eenen grooteren moed en meer vertrouwen inboezemen. En zeker zal ook de loopbaen van vlaemschen schryver hun langs dien weg een heerlyk bestaen verschaffen en niet als eene nevenzaak moeten beschouwd worden.

¹ Dit stukje is te vinden, in het vyfde deel der werken van de koninglyke Note. Brugge, Kinker.

» De verdere weldaden, die wy van de vereeniging der maetschappyyen te verwachten hebben, vallen te klaer in elks oogen, dan dat wy het noodig zouden achten daerover uit te weiden en deswege ons in verdere bere-
deneringen in te laten. Wy hoeven ook noch de *oude*, noch de jonge volken te raedplegen, om te weten welke beslissing wy in deze omstandig-
heden moeten nemen. Raedplegen wy alleen onze vaderlandsche jaerboe-
ken, en daerin zullen wy lezen dat al het goede dat door onze voorouders
is te wege gebragt, by vereeniging van krachten is geschied. Om die
reden en andere nog is de zinspreuk van ons koninkryk deze :

« *Eendragt maekt magt.* »

» Verliezen wy deze leus niet uit het oog, nu dat de tydsomstandigheden
eendragt vereischen, en door nieuwe uitvindingen den afstand tus-
schen de verbondene maetschappyyen byna te niet gebragt is.

» Gaen wy thans over tot het derde punt dat wy in weinige woorden zul-
len aenstippen.

» Reeds hebben wy gezegd dat de schriften, die door de vereenigde
maetschappyyen zouden bekroond worden, een algemeenen byval onder
de vlaemsche lezers zouden aentreffen : en dat de schryvers zelve zou-
den aangewakkerd worden om, zoo wel uit beginsel van pligt als uit
zucht op roem, al hunne krachten in te spannen, ten einde die rypheid
aen hunne voortbrengselen by te zetten, waertoe reeds eenige onder hen
gekomen zyn.

» Deze schriften moeten in eenen echt vaderlandschen zin opgesteld,
overeenkomstig met de begrippen van eer, deugd en werkzaamheid, die te
allen tyde, de grondtrekken van onzen landaerd hebben uitgemaekt en
waerby ook onze voorouders, wanneer zy daeraen getrouw zyn gebleven,
hun geluk hebben gevonden.

» De vlaemsche maetschappyyen vereenigd zynde, zullen alle zich weder-
zyds iets van de eigenaerdigheid der tael hunner provincie mededeelen.
De neêrstigste schryvers, altoos opmerkzaam aen wat er geschreven en
gezegd wordt, zullen dat eigenaerdige opvatten, daeruit nut trekken en
door hunne belangryke schriften algemeen bekend maken.

» Langs deze baen zullen zy het gewenschte doel bereiken en *wy allen*
het nut stigten hetwelk de nakomelingschap van ons met regt eischen kan.

» Overigens denken wy, MM. HH. dat gy allen, uit het hier boven ge-
zegde, de bedoeling zult hebben verstaen, welk het brusselsche genoot-

schap heeft gehad om eene vereeniging der vlaemsche maetschappyyen voor te stellen onder den titel van *Taelverbond*.

» Gy zult waerschynelyk reeds met ons de voordeelen hebben ingezien die daeruit voor onze opkomende letterkunde zullen ontstaen en voornamelyk die heilzame gevolgen die het voor de spraek en het zedelyk geluk van onze nazaten hebben moet.

« Wy vertrouwen ook dat gy alle deze inzigten zult helpen bevorderen , om die zoo spoedig mogelyk te bewerkstelligen. »

» Na deze redevoering wordt het gedrukte voorstel tot een taelverbond , opgemaakt door het genootschap van Brussel , aen de aanwezige personen rondgedeeld ¹.

» Het woord is vervolgens aen den heer van Duyse. Hy zegt dat hy zelf een stuk verveerdigd had , om by deze plegtige gelenheid voor te lezen ; doch dat hy een stuk van Mevrouw van Ackere , geboren Maria Doolaghe , ontvangen hebbende , en aengezien de heer Voorzitter hem den keus gegeven had om een van beiden te lezen , hy derhalve den voorkeur geeft aen het stuk van Mevrouw van Ackere.

» De heer Van Duyse laet deze lezing voorgaen door eenige voor de vuist opgezegde verzen. Het dichtstuk van mevrouw van Ackere luidt aldus.

Aen de Vlaemsche Taelgezanten , die het Brusselsch Feest bywoonen.

Hoe ! Zou de belg de schandvlek dragen
Van weg te deinzen voor het licht,
Dat taelbeschaving op doet dagen,
En 't volk naer geestvereedling rigt ?
Neen, letterkunde en tael verheffen
Het magtig hoofd. — Mogt gy beseffen,
ô Vorst die over 't land gebiedt,
Wat schatting voor uw jonge loten
De tael der Belgen houdt besloten ;
Wat heilbron haren schoot ontvliet !

Heil u , mogt ze in uw stamhuis dringen ,
Om jonge harten daer te voèn ,
En vlaemsche grootheid voor te zingen ,
Kon 't vaderhart dat heil bevroèn !

¹ Zie hylage N°. 2.

Grootsch zou zy hun 't voorleden malen,
Moed uit den kinderblik doen stralen,
Als zy Ambiorix becroont,
Van Arteveldes naem doet klinken,
De Conincks stouten glans herblinken,
Of Breydels ruwe grootheid toont.

Gewis, zy zou hun zielenwaerde
Versmelten in der Belgen aert;
En waer schuilt in het ruim der aerde
Een volk, dat reiner trouw bewaert?
ô, Moet gy eens den troon beklimmen,
Doe de oude vlaemsche deugd herglimmen,
Gy, erfprins van deez' blyden grond,
Besef het: 't volk is groot en moedig,
By vorstenliefde, gul en goedig;
Ontzaglyk, wordt zyn trots gewond.

Sla 't oog naer d'opgeklommen luister,
Die Belgies letterkunde omglanst,
't Floers dat haer dekte, zonk in 't duister;
Zy ryst, met starrenpracht omkransd.
Gy, die met haer uw jeugd ziet bloeijen,
Die met haer boomstam op zult groeijen,
Aen uw genie gebiedt zy tol;
Doe aen heur voet den wierook walmen,
Zing aen heur auter liefdegalmen,
Schep roem voor haer geschiednisrol.

Vau u verwacht de Bloem der Belgen
Den spoorslag voor haer lettermoed:
Welaen! verbroedring, konings telgen!
Verbroedring met den eerestoet,
Dit nyvre koor, dat hoog wil varen,
Om geestomneevling op te klaren,
Houdt naer uw blikken 't oog gerigt,
't Zal eenmael aen uw lot zich snoeren,
't Voegt u, 't naer hooger kreits te voeren,
Waer kunstmin eeuwge glorie stigt.

Vergeefs wil tweedragt op ons storten,
's Lands reuzentael de slagwiek korten,
Bezwaardren haer verjongde pracht,
En, by het nypend hartbenauwen,
Haer met ontvleeschde demonsklauwen,
Herdomplen in stikdonkren nacht,

Al de echte Vlamingen zyn vrienden ,
Die zich met broedervreugd hervinden.
Wy zyn vermaegschap door 't gevoel ;
Dit feest zal ons nog nauwer boeijen ,
De kus der vriendschap moet hier gloeijen :
Eén God , één land , één tael , één doel !

Laet ons voor 's lands altaer vereenigd nederknielen , —
Ziet gy wat zeden , door verfranschten invloed , vielen ?
 Waer houdt ge u schuil , goede oude tyd ?
Waer zonkt gy , eenvoud , en aloude trouw der vaderen ?
Gy , reine godsdienst , die tot elke ziel dorst naderen ,
 Snelt gy beangst deze eeuw voorby ?

Wy zien het weenend aen : Verbastring slaet de wicken
Breed uit , en dekt den glans van 't scheemrend uchtendkrieken
 Dat zedestigting baert , gelyk
De lente-zonnestrael , die 't zaedjen op doet schieten ,
En 't vruchtbre levenssap het plantje doet doorvlieten ,
 Ras aen ontelbre loten ryk.

't Verderf schiet dreigend toe , met onnavolgbre stappen ,
Snelt aen , beheerschers in 't gebied der wetenschappen !
 Snelt aen , het reddingsroer in hand !
Gy zyt het die de jeugd in veilge ree zult voeren ,
En 't kunstbeminrend hart aen 't zuiver starlicht snoeren
 Dat uit verlichtingsgloed ontbrandt.

Verschop het vreemde ; doe uit eigen bronnen halen ,
Wat over hart en geest als zeilsteenkraft doet dalen ,
 Om ze op te vormen voor de deugd.
Doet naest de spellingvaen nog grooter zege wappren ,
Toon op de fiere vlag , ô Vlaenderens letterdappren ,
 De zegeprael van Neêrlands jeugd !

» De Algemeene Voorzitter raedpleegt vervolgens de vergadering , om te weten of het grondbeginsel der nadere verbindtenis onder de nederduitsche Maetschappyn aen de vergadering medegedeeld , aengenomen wordt.

» Dit voorstel wordt met eenparige stemmen aenvaard.

» De Algemeene Voorzitter geeft vervolgens den wensch te kennen , dat de genootschappen , welke aen dat ontwerp eenige wyzigingen zouden te

doen hebben, dezelve binnen de twee maenden aen het bestuer van het nederduitsch Tael-en Letterkundig genootschap te Brussel (adres: den heer J. De Jonghe, Waterloo-Bolwerk, 70) toeteschikken, en dat vervolgens de heeren Voorzitters der Maetschappyyen van Antwerpen, Brugge, Brussel, Gent, Leuven en St-Truijen eene commissie zouden uitmaken, om, ingevolge de gemaekte aanmerkingen, een volledig plan van *Taelverbond* samen te stellen en aen de deelnemende Maetschappyyen ter goedkeuring voor te dragen.

« Hy stelt insgelyks voor, dat dezelfde commissie gelast worde aen Z. M. den koning de dankbetuigingen over te brengen, wegens het Besluit van den eersten january j. l. waer by de spelling der Vlaemsche vertaling van het Staetsblad voorgeschreven wort, alsmede aen den heer baron d'Anethan minister van Justicie.

» Deze beide voorstellen worden met eenparige stemmen goedgekeurd. ¹

» De algemeene Voorzitter vraegt verder dat het genootschap van Brussel gelast worde om het dankschrift door de vergadering gestemd, aen de heeren De Decker en de Corswarem te bestellen, alsmede om de regering van Brussel namens de vergadering te bedanken, wegens de goedgunstigheid met welke dezelve eene vergaderzael heeft toegestaen.

» Dit wordt insgelyks aengenomen.

» De heer Serweytens geeft kennis dat de Koninglyke Maetschappy van dichtkunde gezegd Rhetorica, onder tytel: *Kunst en Eendragt* en kenspreuk: *slaet d'oog op Christus kruys* te Brugge, de nieuw gevestigde spelling aenkleeft, blykens een overlegschrift ².

» Mynheer Liebaert geeft eene dergelyke verklaring namens de Koninglyke Maetschappy *wat ryp wat groen, komt wysheid voen* van Oostende ³.

» Mynheer Kesteloot-Deman doet een dergelyke verklaring voor de Maetschappy van Rhetorica *uit vroscepe dinne van Nieupoort*.

» Vervolgens spreekt de heer Conscience eene redevoering uit over de vorderingen die het nederduitsch gedaen heeft en nog doen moet.

» Myne heeren,

» De verzekering dat gy my uwe welwillende aendacht zult gelieven te verleen en de hoop dat myne woorden misschien niet zonder nut

¹ Zie bylage N° 3.

² Zie bylage N° 4.

³ Zie bylage N° 5.

zullen zyn, geven my stoutmoedigheid genoeg om in deze vergadering tot UE. te durven spreken.

» Ik zal niet met UE. in diepe overweging treden ; verwacht van my noch ingewikkelde beredenering noch redekundig opstel, — myne stem moet in uwe harten de snaer der vaderlandsliefde gaen treffen, ons ontroeren van vreugde, by de beschouwing der vruchten van onzen arbeid en ons moed inboezemen tot het vervullen onzer hooge zending. Dit is myn doel.

» Myne heeren ,

» Hy die, de geschiedenis van Vlaenderen lezende, den geest der gebeurtenissen wil doorgronden, zal met ons bevinden dat zy niets anders is dan het verhael der wisselvalligheden van den stryd die nu sedert 800 jaren op onzen bodem tusschen het vlaemsch grondbeginsel en het romaensch element wordt geleverd.

» In dit gevecht, van den onbuigbaren moed tegen het getal, heeft het bloed gestroomd van alle de helden wier namen gy met hoogmoed uitspreekt ; het is op dit veld dat ééns De Coninck en Breydel, Jacob en Philips Van Artevelde het zwaerd ophieven tegen de romaensche heerschzucht ; — en van alle de rampspoeden, die vlaemsch België zoo overvloedig moest doorstaen, zyn er weinige die niet het kenmerk dragen der verdrukking door een zuidervolk ons aengedaen. Als voorwachten der germaensche volkstammen, hebben onze vaders tegen de romaensche overweldiging geworsteld met eene ontembare hardnekkigheid en met eene wonderbare zelfsoffering. — Maer, niet altyd kon leeuwenmoed opwegen tegen getal en arglist. Bovenal in de laetste tyden werd vlaemsch België weggesleept door europische gebeurtenissen, welke het niet toelieten eenigen invloed op zyn eigen lot uit te oefenen. Dwars door alle staetsorkanen, gekneusd en gewond door omwentelingen, kwam het vaderlyk erfdeel tot ons in eenen hachelyken toestand.

» De vreemde heerschzucht had de openbare verbastering ten troon gevoerd ; onze moedertael, de tael der vlaemsche helden, werd niet alleen miskend maer bespot en veracht : onze luisterryke geschiedenis was vergeten ; het uitheemsche bederf stroomde langs alle zyden over onze grenzen tot in den schoot onzer huisgezinnen ; onze godsdienstige gevoelens, onze regtzinnige zeden, onze nationale roem, onze tael, — alles, alles ging verzwinden in den gulzigen kolk der fransche goochelbeschaving. Reeds, ja reeds lag de breede hand des tyds op den naem van Vlaming om hem uit het wereldboek te vagen !

» Het is dan, Myne Heeren, het is dan dat eenige afstammelingen der

De Conincks en der Artevelden, dat eenige Vlamingen met warmer bloed, in zich de verteerende vlam der verontweerdiging voelden ontsteken. Met het hoofd gebogen en met verkropt gemoed aenschouwden zy de verbastering hunner broederen en de verdrukking, waeronder het vlaensch grondbeginsel verzonken lag. Zy zagen hoe de gunsten en het welzyn voor de Vlamingen niet waren; hoe twee miljoen hunner werkende broeders van alle beschaving, van allen zedelyken voortgang verstoken en als tot de onwetendheid veroordeeld waren: Zy zagen hoe het ongehoof, de echtbreuk, de spotterny, de arglistigheid en de zelfmoord, in duizende boeken, aen hunne landgenoten als deugden werden voorgepredikt: in hun oor klonk de lastertael van den vreemde, en de hoon aen het voorgeslagt gedaen, doorylymde hunne harten. Zy zagen het rood der schaemte de wangen bekleuren van den Vlaming, aen wie een uitheemsch gelukzoeker vroeg tot welk volk hy behoorde!

» Hunne hoofden zonken dieper, by het aenschouwen van eene zoo lage vernedering; hunne tranen vloeiden in stilte over het verlies van zoo vele herinneringen, die ons weleer eene roemryke plaets tusschen de volkeren der wereld hadden ingeruimd.

» Eensklaps, als of God zynen vinger op hun voorhoofd had geplaetst en tot elk van hen geroepen had: « Wees magtig! » eensklaps joeg hun hart feller, de moed en het vertrouwen vervulden hunne boezems en zy spraken tot elkander:

« Zie, het vaderland staet op den boord van den afgrond, de vreemde » legt de byl aen het gebouw onzer nationale glorie; — nog een kort » tydvak en de namen onzer vaderen, hunne heldendaden, onze schoone » geschiedenis, onze zeden, onze tael, — alles wat wy bezitten, zal » verloren zyn! de Romaen zal zyne zegeliederen aenheffen op de graven » van ons voorgeslacht, en met eenen spotlach zal hy zeggen: hier » leefde eens een volk dat den naem van Vlaming droeg! »

» En hunne stemmen versmolten in eenen roep. — Gy hebt gezegd: » « Neen, de Romaen zal zyne zegeliederen niet aenheffen op de graven » onzer vaderen; hy zal zich niet verblyden in onzen val! Nogmaels zal de » naem van Vlaming hen glansend in het oog blinken...Voorwaerts, de hand » aen 't werk, — met verstaelden wil en onbuigbaer geduld onze herin- » neringen opgegraven, de verbastering met zweepend geweld van onzen » bodem gevoerd! Voorwaerts, het vlaemsche vaderland moet gered!!! »

» Dank moet hy hebben de God die ons inspraek en ons magt verleende tot dit groote werk! — Het vaderland is gered — het is gered! Nu staet het niet meer op den boord van den afgrond, waer wy het hebben gevonden; — het zal niet verloren gaen!

.

» Mynheeren, vergeeft my myne begeestering. Wanneer ik van het vlaemsch vaderland spreek, kan ik de ontheffing myner ziel niet bedwingen.... ik ben ontroerd.

Weinige jaren hebben wy besteed aen het wederopbouwen onzer nationale waardigheid. Bekent met my, dat het overzien van het reeds afgedane deel onzer taek, ons met fierheid moet vervullen. Weet gy nog, dat men in dien tyd zegde: uwe tael is een onverstaenbaer gebrabbel? En nu — nu zegt men: het vlaemsch heeft schoone werken voortgebracht, het is de moedertael van meer dan de helft der Belgen; deze tael moet geëerbiedigd en ondersteund worden: eene roemryke toekomst licht haer voor in hare baen. » En deze edelmoedige woorden, door eenen weerdigen Vlaming gesproken, zyn niet met eenen spotlach begroet geweest! Zy die onze moedertael niet kennen, hebben geloof gegeven aen hare schoonheid en aen de voorzegging van haren verdediger!

» In den tyd waervan ik spreken wil, zouden hoon en smaed hem hebben geantwoord. — Weet gy nog dat men ons lachend vroeg: Waer zyn de jaerboeken uwer letterkunde? waer de voortbrengsels die bewyzen dat de vlaemsche tael de aendoeningen des harten kan uitdrukken? — En nu, nu betreurt men dat men het vlaemsch niet kent, om onze vaderlandsche schriften te kunnen lezen. Weet gy nog dat de moedertael uit alle bestuurzaken verbannen was en dat een vlaemsch burger voor de minste zaek eenen vertaler noodig had? — En nu, nu dringt de moedertael niet alleen in onze gemeente- en provintie-besturen; maer zy klimt zelfs met onweërstaenbaren voortgang tot by den troon des konings; nu houdt het groote Duitschland eenen vreugdevollen blik op ons gevestigd, het erkent in ons de herboren zonen van het Noorden en juicht onze poogingen toe; — Nu klimt de stem van *Vlaensch België* van uit de hoofdstad over het aendachtig en luisterend vaderland.

» ô, Broederen! dit is ons werk. — Dit hebben wy gewonnen door moed en door arbeid! En klinken er nu zegeliederen op de graven van het voorgeslagt, het zyn liederen die onze herboring en onze verheffing bezingen!

» Dan, myne heeren, kunnen wy ons met regt verblyden over den weg dien wy reeds hebben afgelegd, er blyft ons nog oneindig meer te doen: de tyd is nog niet gekomen dat wy, met hoogmoed op ons werk starende, zullen mogen zeggen: het is gedaen — onze zending is volbragt. Daerom, altyd, met vernieuwden moed vooruit, niet geslapen, niet gerust; arbeiden, altyd stryden voor het vlaemsche vaderland, tot dat de kroon, die wy Vlaenderen voorbereiden, door ons of door onze zonen gevlochten zy.

« Laet u door niets wederhouden, door niets afschrikken; want onze stryd is een vreedzame stryd des geestes, ons doel is wettelyk, lofbaer en verheven. . . . Inderdaed, wat willen wy? De godsdienst, de zeden en de tael onzer vaders van de verbastering bevryden; — onze twee miljoenen broeders uit de vernedering en uit de verdrukking redden, hun eene waardigheid geven die hun arbeidzaam en zwoegend leven hun verdient; het erfdeel onzer voorvaders van den val bevryden. Is dit geene wettelyke en lofbare strekking? — Ja!

» En kwam iemand u zeggen : gy doet poogingen om het land aen twee stukken te scheuren, gelooft hem niet. Wy beminnen de landgenoten ons door hoogere beschikking tot broederen gegeven : wel hebben wy geworsteld, en nog zullen wy worstelen, tegen den voorrang van het romaensch element; maer kan hy, die zyn vaderland als wy bemint, deszelfs verzwakking wenschen? Kan hy begeeren dat twist en tweespalt de inzwelging aen den gemeenen vyand gemakkelyk maken? Neen, de eendragt met onze waelsche broeders is onze magt, en zy zal het blyven, nu men ons meer regtveerdigheid begint te doen. Veel hebben wy reeds verkregen : het overige zal volgen; want geene magt op aerde, hoe hoog ook gezeten, kan de tael der daedzaken wederstaen.

» Maer ik bezweer u, landgenoten, bederft onze schoone zaak niet door partyzucht, vertraegt onze wedereisching niet door driften, die aen de fransche beschaving zyn ontleend.

» Herinnert u steeds de leus van het voorgeslacht : Godsdienst, Vorst en Vaderland. — Onze voorouders bezaten een stil en zuiver geloof in de Alvoorzienigheid : dit geloof zy in onze voortbrengsels geeerbiedigd, het beziele onze poogingen, opdat de uitheemsche twyfelgeest verjaegd worde; — onze vaders hadden eenvoudige en kuische zeden, zy braken nooit den band des huwelyks, waren trouw aen hun woord, en regtzinnig in hunnen handel : die zeden moeten wy voeden en verspreiden, opdat het vergift ontworteld worde; — geen volk op aerde heeft meer liefde tot zyne goede vorsten getoond dan onze vaders; die liefde, die getrouwheid zy ook in ons, opdat de vreemde omwentelingsgeest ons vaderland niet aendoe, — opdat onze koning zich eens in de verkleefdheid van het vlaemsche volk verblyde — en, opdat de worm der wroeging zynen angel zette in het hart van hem die ons zoo valschelyk beschuldigd heeft.

» In een woord, al wat eerbiedig is, zy door ons verdedigd, al wat deugdzaam en lofbaer is, diene als grondsteen ter opbouwing van den vlaemschen tempel.... Maer, met heldenmoed en met vaderlyke hardnekkigheid den vreedzamen stryd voortgezet, onverpoosd gekampt tegen

zedenederf, verbastering en onregtveerdigheid; met onwrikbare overtuiging terug gevraagd wat men ons eens ontnam. — Geene vervolging, geen lyden overwogen. — Vooruit, zonder omzien, altyd vooruit naer het Regt en naer het Goede.... Het is voor Moedertaal, voor Godsdienst, en voor Vaderland ! »

» De vergadering word gesloten door eenen feestgroet, gedicht en uitgesproken door den Heer Theodoor Van Ryswyck :

Ontvangt door my den groet der broedren van de Schelde,
Gy, vaste pylers van der vaedren taelgebouw ;
Die steeds uw heel belang in zynen voortgang stelde,
Ook als geduchte haet uw vromen tred verzelde,
U sloeg met schaemte en rouw.

Ontvangt den handdruk, u met warmen drift geboden ,
Gy, uitverkoren teelt van 't wordende geslacht ;
Die onzer oudren spraek, der Natie schier ontvloden,
In d'akeligen jammernacht,
Heur middagluister wederbragt.

Ja , zwaer was onze taek ; de bange vergezigten ,
Die ons het ryzende verschiet ,
Waer wy de schreden henen rigtten ,
Voor onze blikken scheemren liet,
Begunstigden het doel der onderneming niet.

Maer echte moed en vlyt, het kenmerk onzer vaedren,
Bragt ons door strik en hindernis ;
Wy dachten aen 't voorheen , het bloed gloeide in onze aedren,
ò , Ja, wy mogen t'uitzigt naedren,
Dat voor ons volksbestaen een ander leven is.

Doch , trouwe broederen ! hangt nog uw heldenwapen , —
Het snaertuig, aen den wand niet op ,
Om zegevierend by de lauweren te slapen ,
Om vruchten van den prys te rapen :
Wy zyn nog verre van den top.

Bezeeglen wy den roem , door onzen moed verkregen ,
Door eeuwge blyken onzer vlyt ;
's Lands eenig heil is in ons werkzaemheid gelegen ,
Verzelt den landaerd steeds langs klimmende eerewegen ,
En zingt, in geestdrift opgestegen,
Hem liedren aen de deugd en 't vaderland gewyd.

Dit is de zending van den dichter ;
Daerom kreeg hy de gaef van 't lied ;
Hy is der natie vastste rigter ,
Hy wordt der volkeren verlichter ,
Of blakert voor zyn zending niet !

Geen hinder zal hem af doen schrikken ;
Hy kan zich naer het noodlot schikken ,
Waer hy de slagen van voorziet ;
Hy kent alleen en deugd en waerheid ,
En als zyn loopbaen niet langs daer leidt :
Hy blakert voor zyn zending niet.

Zyn vaderland is in den hemel ,
Hy spot met al het aersch gewemel ,
Dat hem slechts dorrend loover biedt ;
Hy poogt ons tot de deugd te lokken ,
En kan hy 's menschen geest niet schokken :
Hy blakert voor zyn zending niet !

o Makers ! mogt myn toon u moed en geestdrift geven ,
Om met meer plichtgevoel ons nitzigt toe te streven ;
Eens was u 't vaderland verplicht.
De nazaet , diep geroerd om uwe deugdbedryven ,
Zou plegtig uwen naem in alle harten schryven ,
De hechtste pronkzuil die op aerde wordt gestigt.

» Aldus gedaen te Brussel, den elfden february 1800 vier en veertig, en door de besturende Kommissie onderteekend.

De Voorzitters.

(Geteekend) J.-F. WILLEMS.
» F.-H. MERTENS.
» SERWEYTENS.
» J. DEJONGHE.
» F. RENS.
» J. DAVID,
» K.-J. BOGAERTS.

» De Sekretaris van het nederduitsch Tael- en Letterkundig genootschap te Brussel, gelast met het opmaken van het verslag.

(Geteekend) MICHEL J.-T. VANDERVOORT.

III.

Wanneer by de vergadering de , om zoo te zeggen , ernstige zaken , zoo niet afgedaen , ten minste geregeld waren , begon men aen het tweede gedeelte van het feest te denken. De meeste persoonen , die de zitting bygewoond hadden , begaven zich naer de *Wauxhal* in de Warande , welke plaets tot het houden van het banket bestemd was. De zael was weldra zoo volkomen opgepropt , dat de laetgekomenen geene plaetsen meer konden vinden en zich gedwongen zagen dit tweede gedeelte van het feest te missen. De byzonderste letterkundigen en taelvrienden uit de provintiën Antwerpen , Braband , en Vlaenderen waren daer tegenwoordig en tusschen hen mogt men een groot getal geleerde geestelyken onderscheiden. Hier konden thans al de Vlamingen elkaer , by de volste uitstortingen des boezems , de hand drukken ; hier konden de beoefenaers der nederduitsche letteren met elkander en zonder styve pligtplegingen spreken ; hier konden de vaderlandsvrienden rondborstig en als broeders , van de tegenwoordige vreugde en van de schoone hoop op de toekomst gewagen , en door warme woorden elkander moed in het hart spreken , den geestdrift vernieuwen en de krachten verdubbelen.

De grootste broederlyke gulhartigheid heerschte gedurende het avondmael by al de dischgenoten , en , zoo als het dagblad *Vlaensch België*

het zeer wel gezegd heeft « scheen dezen als tot leden van een en het zelfde huisgezin te maken. » En, inderdaed, zoo is het. De Vlamingen zyn broeders onder elkaer, zy beminnen zich onderling, niet alleen als zonen van de zelfde moeder, maer ook als vrienden door gevoelens en éénheid in werking aen elkander verbonden. En zulks maekt hunne grootste magt uit; hunne eensgezindheid is het bolwerk waer tegen al de listen en lagen des vreemdelings, al de onvaderlandsche poogingen van eenige basterlingen zich moeten komen breken en als met den wind verstuiven. Die eendragt zal duerzaam zyn, omdat zy niet op eenige overeenkomsten, maer op het innig gevoel, op de onverbrekelyke overtuiging van allen gebouwd staet.

Wanneer het banket begon ten einde te loopen, stond de heer Willems, voorzitter, regt en stelde den volgenden feestdronk in: « Aen onzen geëerbiedigden Koning, beschermer van kunsten en wetenschappen, beschermer onzer moedertael. Hy schonk ons den eersten dag van dit jaer een echt vlaemsche nieuwjaersgift. Moge de edele vorst nog vele jaren, door dergelyke geschenken, telkens eenen grooten stap aen onze letterkunde doen doen. » Die toast werd met de grootste vreugde aenhoord, en de geestdrift met welken hy beantwoord werd, is eene goede proeve van de verkleefdheid aen land en koning, en van de vaderlandsche gevoelens onzer letterkundigen, welke onze vyanden reeds zoo dikwils gepoogd hebben verdacht te maken.

Na den feestteug van den heer Willems volgde die van den eerwaerden heer kanonik David: « Aen den heer minister van Justitie, of liever Geregtheid. Hy heeft niet alleen regt gedaen aen de vlaemsche zaak, maer met de meeste moedigheid haer verdedigd. Daerom geven wy hem regtmatig dank, met zyne gezondheid te drinken en zynen naem te stellen onder het getal der lofrykste voorstaenders van Tael en Vaderland ! »

Vervolgens sprak de heer Serweytens, voorzitter der Brugsche Maetschappy: « Aen de heeren de Decker en de Corswarem, volksvertegenwoordigers, die de Vlamingen zoo loffelyk in de Kamer verdedigd hebben. Wy mogen fier zyn hen onder het groot getal *intriganten* te

mogen rekenen. Mogten wy in ons land meer intriganten van dien aert ontmoeten, dan zouden de Vlamingen weldra geene reden van klagen meer hebben. »

Met niet minder geestdrift dan de vorigen werd de echt vaderlandsche feestdrank van den heer Conscience beantwoord. Hy sprak aldus : « Aen onze waelsche broederen ! Men heeft den vlaemschen letterkundigen ten laste gelegd dat zy het vaderland wilden van een scheuren. Deze teug logenstraffe dit gezegde : Vlaemsch België drinkt op Waelsch België; beide slechts één België » Een donderend handgeklap begroette het gezegde ; elkeen voelde zich het hart ontroerd ; want het goldt hier de broederlyke overeenkomst met het franschsprekende gedeelte van België, het goldt ons volksbestaen ! Iedereen voelde op dit oogenblik dat de Walen onze broeders zyn en onze liefde op eenen zoo hoogen graed als de Vlamingen verdienen , wanneer zy echt vaderlandsch zyn en de franschgezindheid niet willen aenkleven. — Die geestdrift had thans, voor eenige stonden, het opvolgen der teugen onderbroken, en aengenaem werden de feestgenoten verrast, wanneer het Gombertsche genootschap, onder de leiding van de heeren gebroeders Van Maldeghem, de zael binnentrad en het gezelschap met een achttal vlaemsche gezangen kwam vereeren. Hadden daer onze onwetende vyanden, die durven beweren dat onze tael niet zangerig is, aenwezig geweest, hadden zy die schoone *romance : het kind en het roosje* hooren opzingen, en die *heilwensch*, en dat *vlaemsche meisje* ; ó zy waren voorzeker over hunne vorige taellasteringen beschaemd geworden en, hoe vyandig ook, hadden zy met de echte Vlamingen hart en ziel ontsteld gevoeld en waren gedwongen geweest de schoone, ryke moedertael in wegslependen geestdrift toetejuichen. Zy hadden ook met ons allen den feestdrank toegeklapt welke de heer Willems ter vereering van de gebroeders Van Maldeghem instelde ; zy hadden met ons allen de hand willen drukken van die geleerde toonkundigen, die het zich eene eer achten hunne schoone bekwaemheid aen het verspreiden van het nederduitsch, by middel van de muzyk, toetewyden, en wier verdiensten

weleens door het gansche land naer waerde zullen geschat worden, wanneer onze moedertael een weinig meer in de hooge standen zal zyn doorgedrongen.

Na deze kleine muziekleptigheid stonden er eenige letterkundigen regt en lazen stukken betrekkelyk het vlaemsche feest. De heer Van Hoogeven-Sterck las de volgende

FEEST-TOONEN.

Klink', broedren, de juichtoon, de stond is geslagen,
De feestvreugd omglanst ons 't gelaet in dit uer,
Wy, jublen: « de gloor van een morgen-kwam dagen,
» Die de Engel des lichts schiep aen t'wolkvol azuer! »
Juiche al wat de ziel voelt door kunstzin verengeld,
Wie d'adeldom draegt van den Heer, die hem schiep....
Een krans, nieuw gevlochten, hy houdt ons omstrengeld,
Die hecht ons omsnoert, op het feest dat ons riep!

Treed glansryk te voorschyn, nieuw licht!... ziet, de nevelen
Wier sluijerwaes fladderde voor het gezigt,
Zy vliên, voor de straelkrans des dags, die komt hevelen,
En de Almagt sprak andermael: — « 't *Worde en zy licht!* »
Komt, baden wy ons in de vriendlyke stralen,
Waermeê het de toekomst grimlachend begroet,....
Zoo zien de Indianen hun Daggodin pralen,
En zingen ze een lofzang met dankbaer gemoed.

Ja, de Almagt zy de eer!... U de dank, kampioenen!
Uw leeuwenmoed heeft de baniere geplant.
Ligt achttet ge uw vyand — als stof, zyn legioenen;
Het doel gordde U aen, en gaf kracht aen uw hand.
Thaus vlecht gy den lauwer des roems om uw' lokken,
Het palmloof der zege is uw worsteling waard,
Rust bly in uw tente, — de stryd is voltrokken....
De lier in de hand, voor de greep van het zwaerd!

De lier in de hand, en het loflied gezongen,
De *tegenstand* woelt in de duisternis rond,
De tintling der vreugd is in 't hart *ons* gedrongen;
Een rouwklagt, een graflied alleen kryscht *zyn* mond!
De Tael treedt, omplooid met het bruidskleed te voren,
Rein, als zich de duive in de abeelen vertoont:
Zy juicht in haer vryheid, door helden herboren,
Hem reikt zy heur eerloof, wie *haer* heeft gekroond!

Welaen, met nieuwen moed, de taek weër aengevangen,
Ziet, *Belgie* roept haer *Vlamen* op!
Het dorst, als 't smachtend hert, naer schriften en gezangen,
Als 't roosje naer den uchtenddrop.
Een nieuwe toekomst, 't licht der vryheid, is verschienen,
Waerin de Tael zich troetlend baedt,
ô, Voert het wachtend volk, naer hare tempelen henen
Omglands van nieuwen dagenraed!
Beschaving, Godsdienst, Kunst, — ziet daer de hechte gronden,
Waerop 't gebouw van volksheil rust,
Welzalig hem, wiens ziel is aen de kunst verbonden,
En 't Christusbeeld op 't sterfbed kust!

Op, mannen, op! — De luwte omsuist U van de lente,
De bloesem kleurt, — de zomer stooft
Eerlang het ooft dat U, met duizendvoude rente
Tot loon, een ryken oogst belooft!
Daelt werkloos in den arm eens tragen slaeps niet neder,
't Waer misdaed aen het nageslacht;
Zoo stiet gy van heur troon de Taelgodesse weder,
Door uwen moed ten troon gebragt.
De tael, voorwaer! zy is het innigst van het leven,
De ziel des volks, zyn eigendom.....
De naem wordt van den ry der volkren uitgewreven,
Van 't volk waer zy is dood of stom.

Welaen! uw heilige pligt sta immer U voor oogen,
De veder zweev' — de lier besnaerd.....
En eerlang kniele 't volk voor 't godlyk lunstvermogen.....
En gy — gy zyt uw afkomst waerd!
Dan ruische in 't nachtylk uer, by 't vlammen starrenghlimmen,
Dat in heur gulden schrift Jehova's naem bevat,
— « GY HEBT UW VADERLAND, MYN ZONEN, LIEF GEHAD! »

De heer Renier gaf vervolgens lezing van een klein dichtstuk, op het Vlaensch Taelverbond, by het feest zelve, denken wy, vervaerdigd.

Geen schooner dag voor kunst en tael,
Zag immer 't Vlaemsche *Belgie* dagen,
Der vaedrenspraeke wordt, als in prael,
Op wieken van de Faem gedragen,
Heel Braband door, gansch Vlaendren rond:
Reeds juichen de echte landgenoten
Daer heden duerzaam wierd gesloten,
Het brusselsch plegtig Taelverbond.

Deer' weergalooze maetschappy
Getuigt der Belgen aerd en zeden,
Den haet voor vreemde slaverny,
Den spot voor wederwaerdigheden;
Den zucht naer kunst en broedermia,
Wien sinds onbeugelyke tyden,
Men eendragtoffers toe mogt wyden:
Ons volk blyft steeds één huisgezin.

Juicht, Belgen! juicht, 't is vredetyd!
De vryheid zal uw tael verheffen;
Vaert voort, beziel door moed en vlyt,
Gy zult uw edel doelwit treffen:
Wel aen, ô broeders, hand aen hand,
Laet ons noch zorg noch arbeid sparen,
Tot heil van haerdstede en altaren,
Voor moederspraek en vaderland!...

Hierop volgde onze volksdichter Van Ryswyck en las den folgenden

VRIENDENGROET AEN HET BANKET.

Gegroet, gegroet ô broedrenscharen!
't Mogt my nog eens te Gent ervaren,
U in een klinkend lofgedicht,
Als heden, willekom te heeten;
Ik zal myn zending niet vergeten,
Ook hier voldoe 'k een duren pligt.

Sinds is er weër drie jaer verlopen;
Wat zyn wy al niet door gekropen,
Wat hebben wy al niet doorstaen,
Van helsche vonden, hooze plannen,
Ons nydig in den weg gespannen,
Van bastaerd-Belgen Gallomaen!

En toch, hoe fel, hoe digt bestoken;
Wy hebben hoog en stont gesproken,
Wy tuigden van der vaedren moed:
Wy zyn schier magteloos begonnen,
Wy hebben stap voor stap gewonnen,
En heden staen we op vasten voet.

Doch, daerom mag den moed niet flauwen ;
Wy dienen 't oog in 't zeil te houën ,
Opdat voor immer onze zaek
Mag wortlen in der Belgen harten ,
Opdat wy verdren aenval tarten
Met minder moeite en minder wrack.

Blyv' de eensgezindheid ons bewaken ,
Wy zullen tot ons doelwit raken ,
Wy zyn reeds van de zege wis ;
En worden, zonder komplimenten ,
Voor eeuwig tweeklank en akcenten ,
Begraven onder dezen disch.

Wat laet ge u aen een punt gelegen ?
Wy zyn in d'eeuw der yzrenwegen ,
Wy moeten met den stoom vooruit !
Dat achterblyvend hoeft gekletter ,
Dat nutloos twisten op een letter ,
Wat geeft dat eindlyk tot besluit ?

Verbroedring zal het alles heelen ;
Wie in den togt niet mée wil deelen ,
Die kome alleen van achter aen.
Wie naer Jerusalem wil reizen ,
Blyft wel voor zuilen en paleizen ,
Maer voor geen hoerenhutje staen.

Dus, kunstnaers, moedig voortgevaren ,
Voor tael en haerdsteë en altaren ,
De lier met mannenmoed bespeeld !
'k Weet dat het bloed van uwe vaedren
U bruischend woelt door hart en aedren
En dat 's lands bloei uw boezem streelt :

Al wie de goede zaek verdedigt
Dat by met my den beker ledigt ,
Al willen wy der Gaulen wyn
Op 't vaderlansch banket niet missen ;
Dat zy zich daer niet in vergissen :
Hun tael zal nimmer de onze zyn .

Na deze lezing, meermaels door het handgeklap en de toejuichingen onderbroken, zongen de heeren Van Straelen en Ed. Terbruggen, ieder

een vaderlandsch lied, waarvan het referein in koor werd herhaeld. Dan hernamen de feestdronken. De heer Liebaert, voorzitter der letterkundige maatschappij van Oostende, stelde eenen toast in aen den heer kanonik David, « die het vaderland en onze schoone tael zoo vele diensten bewezen heeft en op heden nog zulke sierlyke lessen aen onze jongere letterkundigen voorschreef; » en de heer Van Ryswyck aen den heer Willems, zeggende, « Aen den heer Willems, den oudsten vlaemschen letterkundige ! » De heer Willems, na zyne erkenenis te hebben betoond, stelde eenen feestdrank in : « Op onze verbroedering met onze stamgenoten de Duitschers! » Onnoodig is het te zeggen dat die teug met den grootsten geestdrift werd aengenomen ; en dan het antwoord welk de heer de Wolf, een duitscher, daerop deed : « Aen de vlaemsche letterkundigen, in name van veertig millioenen Duitschers ! » deed eenen geestdrift ontstaen, die deed zien hoe hoog wy de goede gevoelens van Duitschland ten opzichte van ons vlaemsche vaderland weten te schatten, en welke vurige liefde er voor de aloude stambroeders in onze harten woont.

De heer Conscience verhief nog eens zyne stem en ditmael was het om eenen teug ter eere van eenen onzer beste dichters, die door onpasselykheid van het feest was moeten verwyderd blyven, instellen. Hy dronk op de spoedige herstelling van den heer Ledeganck. Die teug vond eenen algemeenen byval, doch menige letterkundige vriend van den heer Ledeganck voelde, by het toejuichen, eenen traen op zyne wangen rollen, en meer dan een becloeg zich inwendig dat de natuer zoo zelden diegene welke zy met groote geestvermogens bezielt, te gelyker tyd groote lichaamskrachten toedeelt.

De toasten werden gesloten door eenen teug welken de heer Rens aen de opstellers van het dagblad *Vlaensch België* voorstelde. Wy kunnen ons hier onthouden over de verdiensten en de edelmoedige opofferingen der schryvers van de groote vlaemsche stem uitteweiden. De toast van den heer Rens zal genoeg doen verstaen, welken dank alle ware vaderlanders hun verschuldigd zyn en hoe duer eene pligt het hun moet zyn die vaderlandsche onderneming te helpen ondersteunen. De toast luidde aldus : « Aen de opstellers van het dagblad, *Vlaensch België*, die alleen zich

uitsluitelyk hebben toegewyd aen de verdediging van de regten der Vlaamingen. Ofschoon elke vlaemsche letterkundige het zyne toebrengt om de zaak des vaderlands kracht by te zetten, blyven alleen de opstellers van het blad, dat het middenpunt daer stelt der vlaemsche beweging, de eerste die aen de toekomst hunner landgenoten alle andere belangen hebben opgeofferd. Een teug op den toenemenden voorspoed hunner echt vaderlandsche onderneming, een teug op hunne onophoudelyke poogingen voor het heil der vlaemsche zaak. »

De heer De Laet, die moedige en krachtvolle verdediger onzer tael en letterkunde, heeft, als hoofdsteller en bestierder van het blad, in zynen en in den naem zynrer medewerkers hierop geantwoord :

« De teug, door den achtbaren voorzitter ingesteld en door u allen zoo gulhartig toegejuicht, heeft ons een innig genoegen gebaerd, omdat het ons een bewys te meer is van de diepe belangstelling die onze vaderlandsche onderneming in alle regt vlaemsche harten verwekt. In dien teug, myne heeren, is er echter iets dat wy niet kunnen aennemen : de lof, dien de heer Rens ons wil toezwaeijen, *Vlaemsch België* is niet alleen de schepping van twee of dry persoonen, maer die van alle vlaemsche letterkundigen, die het als hun orgaen erkennen en ondersteunen. En wat den dagelykschen arbeid betreft, daervoor komt ons geen lof toe; gelukwenschingen zyn het die wy ontvangen moesten. Ja, gelukkig, duizendmael gelukkig onder u allen zyn wy die al onzen tyd, al onzen yver, al onze geestkracht aen het vaderland mogen toewyden, en niet als gy, myne heeren, door eenen vreemden arbeid genoodzaekt zyn de vermogens, ons door de Almagt geschonken, tot iets anders dan tot de verheerlyking van den ouden vlaemschen naem te gebruiken. — Indien er echter iemand, by het stigten van *Vlaemsch België*, lof verdienen mogt, dan zouden wy het nog niet zyn. De ruchtbaarheid onzen namen, ware eene genoegzame vergelding voor den droksten arbeid. Neen, dan zou die lof toekomen aen mannen die minder in het openbaar, maer niet minder werken dan wy. Aen mannen die met ons, ongezien en ongenoemd door de menigte, zonder te rusten, het vaderlandsche doel willen bereiken; aen mannen die hunnen tyd,

hunne maetschappelyke lage zonder aerzelen ten besten geven voor den roem des vaderlands en ons in onze moeilykste werkzaamheden krachtadig byspringen. — Slechts een van hen zal ik u heden noemen, myne heeren; onthoudt dezen naem wel! het is de naem van eenen waren vaderlander, van eenen vlaming van het oude geslacht: op de gezondheid van den heer Mannekens-Van Lidt, medelid van onzen raed van Bestuer. »

Op deze gevoelvolle redevoering volgde een algemeen handgeklap; nog eens rees de geestdrift ten hoogste en voor de laetste mael vervulde hartelyke toejuichingen de zael. Wanneer die toejuichingen waren geeindigd, verklaarde de heer Willems dat het banket geheven was. De letterkundigen en taelvrienden verzamelden zich nogmaels, zoo als voor het banket, in onderscheidene kringen, welke telkenstonde van samenstel veranderde; want iedereen wilde nog eens al zyne kennissen spreken, om met eenen laetsten vriendschapvollen handdruk het schoone feest te bestempelen en er de geheugenis, als het ware, onvergankelyk van te maken.

Ofschoon de hiernavolgende dichtstukken in de vergadering of op het banket niet zyn kunnen voorgelezen worden, denken wy het eenen pligt, om derzelve schoonheid wille en om ons werk zoo volledig mogelyk te maken, ze hier eene plaets te verleen.

HET BRUSSELSCH TAEVERBOND.

Gezegend by die, onbedeed,
Voor tael en volksbestaen,
Noch overmagt, noch laster vrees,
Noch steigereuden waen;
Die list en huichlarven keert,
En 't onrecht tegenkant.
Hy zy van iedereen vereerd:
In naem van 't vaderland.
TH. VAN RYSWYCK aen den heer DE DECKE.

I.

Luid klink' de vaderlandsche beker,
Als toen Civilis, peinzend wreker
Van een te lang verdrukten grond,
Aen heldendisch gelyk een spreker
Zich hief, die Rome wederstond.
Welaen, de zegeprael is zeker:
Na 't taelcongres het taelverbond!

's Lands eere loof licht frisch ontloken.
Triomf ! gy hebt den band verbroken ,
Den oud-rhetorikalen band ,
ô Dichtkunst , en de harp gewroken ,
Besmet door ongewyde hand.
Triomf ! uw wieken , stout ontploken ,
Beschaduw en het vaderland !

Om leesgunst moet gy niet meer schooijen ,
Uw kleed heeft met zyn breede plooijen ,
Het schandstof rond den stoel der tael
Fier weggevaegd : uw handen tooijen
Haer voorhoofd met een gloriestrael ,
Verbinden Belgies kroost , en strooijen
Kunstabloemen by haer zegeprael.

Ziet ! als een wraekgeest uit den hoogen ,
Staet daer , met bliksemschietende oogen ,
Wier toorn een renegaet vernielt ,
De Moedertael — nog onverbogen ,
Nog met germaensche kracht bezielde ;
En stapte ten zetel weêr , omtogen
Van schimmen , voor wie de aerde knielt !

Ze is trotsch op jonge lauwerbladeren ,
Die tael , den zegelring der vaderen ,
En als hun bosschen , stout en groot.
Naest haer met vlammend bloed in de aderen
Ryst Vlaendrens Leeuw — ons bondgenoot —
En tot wiens bergaltaer wy naderen ,
Den opgeheven schedel bloot !

II. •

Gy , die ten stryd eenparig zwenkte ,
Wanneer die volksvorstin u wenkte ;
Die moeder , voor uw jeugd zoo mild ;
Gy , wie ze uit 's lands geschiedbron drenkte ;
Wie verontwaerdiging doorrikt ,
Wat onbelg ook haer regten krenkte ,
Volheerlyk hieft gy ze op den schild !

Ja, 't volk, aen 't zelfgevoel ontzonken,
Hebt ge aen zichzelve weérgeschonken,
Wanneer gy Groenings zegeveld
Voor zyn verbeelding doet herpronken,
Als 't graf van staetslist en geweld,
En Breydels naem doet dreigend vonken,
Die ons geheel een leger geldt !

Maer nog hebt gy, met dubbele schreden
Ten kamp gesneld, niet uitgestreden :
Gezuiverd zy de tael voor 't oog;
De ziel, die Belgie heeft beleden,
Wil verder heen, wil vry omhoog,
Wil 't opgedrongen fransch vertreden,
Dat ons te lang op 't harte woog.

III.

't Is tyd dat vlaemsche volksgezanten,
Gelyk vereenigde trawanten,
De tael in 't hart verstaen van 't volk !
't Is tyd, den standert hoog te planten,
Die d'oorlog aenmelde in de wolk,
En roept : Daegt op van alle kanten :
Verweert het Vlaemsch, uw zieletoek !

De boer, zyn schaemle hut ontweken,
Moge in 't paleis tot d'ambtนาer spreken
In ongehoonde moederspraek.
De diep verdrukte moog' hem smeken,
Opdat zyn vaderzorg ontwaek'.
Men durve u van geen post versteken,
Schoon vreemd aen franschen klank en smaak.

Het regt sla niemand meer in boeijen,
Opdat een afgrond, dol aen 't loeijen,
Den ongelukkigen verzweelg',
Die uitgilt, by het fransch verfoeijen,
In 't fransch beschuldigd : Ik ben Belg,
'k Ben burger : ziet myn tranen vloeijen,
Opdat de bliksem u verdelg' !

Beeft, vlaemsche hooge lotbezitteren,
Blyft gy uw taelgenoot verbitteren !
Gelyk een sprank, die vuer voerspelt,
Klimt langzaam 't licht, dat woest zal schitteren
In uw gelaet, van schrik ontsteld.
Verwonnen zyn de spellingsvitteren :
Taelkruisvaart, wees thans ingesteld !

'k Bezweer u Vlamingen te blyven
In denken, handlen, spreken, schryven,
Verdooft niet dien beschavingstrael !
Neen, schendt niet, by nitheemsch verwyven,
Dien onverzetsbren natiepael !
• De Heere, die, by neveldryven,
Sprak : Er zy licht ! sprak : Er zy tael !

IV.

Ja, pligt is 't hem een lied te psalmen,
Der tael — de ziel der van der Palmen,
Van Vondels zangster, Maerlants spruit —
Der tael moet hoog de wierook walmen ;
Ons ook behoort een dubbele luit,
Als bron van Nederlandsche galmen :
De Barden lier van Noord en zuid !

Aen ons het volkslied allerwegen,
Sterk en eenvoudig opgestegen, —
Zoet als 't herdenken van het oord
Waer 't ouderdakjen is gelegen,
En als eens vaders jongste woord,
Die sprak, by 't schenken van zyn zegen :
Kind, leev' myn adem in u voort.

Aen ons de Rederyker kroonen,
Wier spel een lach of traen beloonen.
Thans uit hun doodscheit opgestaen.
Aen ons gy, zoete vrouwen toonen !
Gy, schryvers, door het hart verstaen,
En ryk aen 't zaligst zelf beloonen.
Aen ons, o Vlaemsche dagbladvaen !

Dat elk aen 's Vryheids arke takel !
Aen ons , gy , levend Gods orakel
In zyn verheven heiligdom ,
Preëkt in der harten tabernakel
Parysche duivelschriften stom.
Aen ons , gy , vaste burgerschakel :
Verweer het volkspalladium !

Vergeefs , dat men het durft bespringen ;
Vergeefs , dat men 't ons wil ontwingen ;
Vergeefs des franskelaers gefrons.
Aen ons , gy , duitsche afstammelingen ,
Die de eerzuil sterker dan het brons
Verheft ; en , sterker dan de klingen ,
Gy , vlaemsche volkzin , weër aen ons .

ô Bakermat van helden leeuwen ,
ô Lichtbaek in der middleeeuwen
Omneevling , mildbevoorregt strand ,
Gy , die eens woest verblyf der meeuwen ,
De kroon nu boven alles spant ,
En vreemden hoogstverbaesd doet schreeuwen :
God schiep 't heelal ; de Belg , zyn land .

Gy , die een wonderbaen mogt scheppen ,
Langs waer bewiekte wagens kleppen .
Die 't voorgelacht wekt uit het graf ,
Een drop mogt uit de kunstschael leppen ,
U ook de vlaemsche letterstaf .
Voorwaer , zy zullen haer niet hebben ,
De tael , die God de Heer u gaf .

Tael ! Vaderland ! Zie daer onz' leuzen .
Wat laster ons het hoofd wil kneuzen ,
Wat vyandsschot ons tegenknall' ,
Te stouter heffen wy 't , als 't reuzen —
Zeerotsgevaert , by stormen pal .
Zwyg , myne lier — Der lettergeuzen
Verbonds-eed klimt in Brussels wal .

Onder den zelfden tytel had de heer F. BLIECK de volgende dichtregels vervaerdigd :

Gebroeders, die my roept in Brussels oude wallen,
'k Beroem my 't vlaemsch verbond blymoedig by te vallen ;
'k Ontboezem in uw schoot myn needrig feestgeschal,
Verschoont het by den zwier van uw verheven galmen,
Maer waerom zou ik talmen!
Verschoont de zwakste keel na s'onweërs donderval !

Gewenscht gezigt ! de kim voorspelt een dag van zegen ;
Onsvlammend zielgebed is tot den troon gestegen
Der oppermagt, en God outwolkte zyn gelaet ;
Een glimp van d'eeuwgen glans beschynt onz' mistige oorden,
De neevlen die ons smoorden,
Verdunnen : broeders, juicht, begroet dien dageraad.

God had ons hart beproefd met diep geslagen wonden,
Hy had ons hart beproefd ; hy heeft het trouw gevonden.
ô Dagen van verdriet ! ô tyd van moedeloosheid !
Wanneer de bastaerdy, tot 's vaderlands ellende,
s' Landsroem en steun miskende,
En tot uitheemsch verderf hield de armen uitgebreid !

Haest lag 't gezegend erf met booze zedezaden
Bedeckt, ja met een vloek des hemels overladen ;
De haet voor 't vreemde juk, de liefde voor dien grond,
Der oudren deugd en spraek en 't bloed dat haer verdedigt,
't Werd alles snood beledigt,
Zelfs... neen, verstram' myn tong eer zy de vriendschap wond'.

ô Gy, Van Maerlants kroost, gy vrye en vrome koppen,
Wat deed gy ? stom en stil uw ongeduld verkroppen,
Of wel uw donderstem verheffen, onvervaard ?
Gebroeders, treedt hervor, omhelst de dankbre Vlamen ;
Zy zegenen uw namen,
Gy redt de tael en 't volk : gy zyt der vaedren waerd !

ô Bakermat der deugd, ô vaderland ! herleven
Zal uw beschermeest en uw velden overzweven ;
Zie, zie uw kindren, met verhelderd oog en wang,
Een opgebruischt gevoel doorgolft hun open horsten,
Geen wraekzucht doet hen dorsten ;
De wraek verachten zy na 's vyands ondergang.

't Is 't warm gevoel van vreugd en vaderlandsch verrukken
By 't wyden van den palm dien Vlaendrens belgen plukken,
En die, verheven door den koninglyken staf,
Den dollen spellingstwist, die bulderde op de staving
Der tael- en dichtbeschaving,
Als een verderfelyk spook zweept in Des Roches graf.

Komt, broeders, knie en kruin voor 's lands altaer gebogen !
Het pligtenpak getorscht en moedig voortgetogen !
Veel is er reeds gedaen ; maer veel ontbreekt er by.
Moog de af te werken taek Des Roches taelgezinden
Met ons vereenigd vinden.
Welaen, geen oorlog meer dan met de bastaerdy.

IV.

BYLAGEN.

N° 1.

LEOPOLD, Koning der Belgen,

Aen alle tegenwoordigen en toekomstenden heil :

Overwegende dat het noodig is eene betere rangschikking daertestellen in de stukken, welke in het staetsblad (*bulletin officiel*) moeten worden opgenomen; de spelling willende vaststellen, welke in de vlaemsche vertaling der wetten en besluiten moet gebruikt worden ;

Gezien de besluiten van het voorloopige staetsbestuer van 5 october (*Staetsblad N° 5*) 16 november (*Staetsblad N° 33*) en 10 december 1830 N° 569, de afkondiging van het nationaal Congres van 27 november, zelfde jaer, (*Staetsblad N° 1*) van de wet van 19 september 1831, (*Staetsblad N° 525*) ;

Gezien het verslag aen onzen minister van binnenlandsche zaken gezonden, wegens de commissie aengesteld op 15 july 1837, om de middelen te zoeken tot het verkrygen der eenheid van spelling in de vlaemsche tael en het verslag der zittingen van het taelcongres, vereenigd te Gent, den 25 october 1841 ;

Overwegende dat het taelcongres de acht regels, door de commissie gesteld, heeft goedgekeurd, uitgenomen drie wyzigingen aen den derden dezer regels.

Op den voorstel van onzen minister van justitie,

Hebben besloten en besluiten .

ART. 1. Te beginnen met 1 januari 1844, zal het staetsblad in twee deelen verdeeld worden, wier afkondiging ten zelfden tyd zal geschieden.

ART. 2. Het eerste deel zal de wetten en besluiten bevatten welke het algemeen bestuer aengaen.

Het tweede deel zal behelzen de besluiten van plaatselyk of persoonlyk belang, welcher afkondiging verpligtend is by middel van het staetsblad.

ART. 3. Elk nummer van het staetsblad zal de dagteekening zyner afkondiging dragen.

ART. 4. De spelling der vlaemsche vertaling zal gelykvormig zyn aen de 8 regels door de commissie van 15 july 1837 en het taelcongres van Gent aengenomen, de drie wyzigingen er in begrepen door die laetste vergadering aen den 3^{den} regel toegebracht.

Art. 5. Onze minister van justitie wordt belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

LEOPOLD.

Door den koning : de minister van justitie,

Baron J. D'ANETHAN.

N° 2.

VOORSTEL

Tot nadere verbintenis der Maetschappyyen van Nederduitsche Tael- en Letterkunde in België. Dit voorstel wordt door het Nederduitsche Tael- en Letterkundig Genootschap van Brussel, aen de Algemeene Vergadering der Nederduitsche Maetschappyyen, ten Stadsraedhuize te Brussel, den elfden february 1844, medegedeeld.

ONTWERP

VOOR

DE OPRECTING EENER ALGEMEENE MAETSCHAPPY VAN NEDER-
DUITSCH TAELEN LETTERKUNDE IN BELGIË.

ONDER DEN TITEL VAN

VLAEMSCH TAEVERBOND.

ART. 1. — Er zal onder de benaming van VLAEMSCH TAEVERBOND eene Maetschappy bestaen, byzonderlyk ter beoefening en bevordering der Nederduitsche tael- en letterkunde in België.

ART. 2. — Deze Maetschappy zal als zoodanig slechts een *moreel* bestaen en geenen vasten zetel hebben, geene zinspreuk aennemen en het geheele jaer door geene byzondere vergaderingen houden.

ART. 3. — Zy zal beschouwd worden samengesteld te zyn uit de byzondere hoofd Maetschappyyen die ten zelfden doele reeds bestaen te

ANTWERPEN.

BRUGGE.

BRUSSEL.

GENT.

LEUVEN EN

SINT-TRUIEN.

Alle worden beschouwd denzelfden rang te hebben, onverschillig derzelve ouderdom of talrykheid, doch elkander in deze alfabetische orde opvolgende.

ART. 4. — Tot die Maetschappy kunnen verder nog behooren al de Maetschappyn van vlaemsche letterkunde, welke thans bestaen of later zouden opgerigt worden, voor zoo veel deze aen de Maetschappyn hier boven genoemd daarvan de aenvraeg doen.

ART. 5. — Elke der verbondene Maetschappyn gaet voort, zoo als tot dus verre, of met wyzigingen en veranderingen die haer best toeschynen, volgens derzelve eigene en byzondere reglementen, zonder dat de overige zich er mede te bemoeijen hebben; mits die reglementen niets behelzen wat strydig zy met de begrippen, welke volgens dit reglement als grondslag voor de Maetschappy aengenomen worden.

ART. 6. — Eens in ieder jaer zal eene algemeene vergadering der Maetschappy plaets hebben, beurtelings in eene der zes opgenoemde steden naer deze zelfde volgorde,

De algemeene vergadering zal ten minste eene maend te voren aen de andere maetschappyn aengezegd worden.

ART. 7. — De maetschappy wordt bestierd door eenen voorzitter, eenen tweeden voorzitter, eenen sekretaris, eenen tweeden sekretaris, en eenen kassier.

De vier eerste dezer ambtenaren zullen telkens in de voorgaende algemeene vergadering gekozen worden uit de leden van het Genootschap, in welks woonplaets de aenstaende algemeene vergadering gehouden wordt

Als kassier der algemeene Maetschappy is van regtswege die van het Genootschap, welk gedurende dat zelfde jaer het voorzittend Genootschap genoemd wordt.

ART. 8. — De algemeene vergadering zal gedurende de maenden Augustus of September plaets hebben.

ART. 9. De algemeene vergadering zal in twee zittingen gehouden worden.

De eene openbaer, welke de aftredende voorzitter door eene redevoering zal openen.

Vervolgens zal de sekretaris verslag geven van de werkzaemheden der algemeene Maetschappy.

Deze voorlezing zal gevolgd worden door eene levenschets der leden, welke sedert de laetste algemeene vergadering gestorven zyn, te doen door den tweeden voorzitter; de uitreiking der behaelde pryzen, en voorlezing van nieuwe prysvragen, en verder al zulke werkzaemheden als het bestuer van het TAEVERBOND zal goed vinden.

ART. 10. De andere zitting zal geheim zyn. In dezelve zyn alleen stemgerechtigd de bestuerleden van de maetschappy en twee afgevaardigden van elk der verbondene Genootschappen.

De overige leden der Genootschappen mogen by die zitting tegenwoordig zyn, doch hebben slechts eene raedplegende stem.

In deze geheime vergadering zullen de bestuerleden worden gekozen, en alle voorstellen van huishoudelyk en algemeen belang gedaen en over dezelve een besluit genomen worden. Zulk besluit heeft kracht van wet voor al de Genootschappen, welke van het Verbond deel maken.

ART. 11. De dagorde der twee zittingen door de bestierende Maetschappy opgesteld, zal ten minste veertien dagen vòòr de algemeene vergadering aen de belanghebbende Maetschappyyen worden rond gezonden.

De voorstellen moeten insgelyks ten minste veertien dagen te voren aen de andere Maetschappyyen worden medegedeeld.

De andere plegtigheden en feestpartyen worden door het voorzittend Genootschap bepaeld, en aen de andere Genootschappen eene maend te voren medegedeeld, staende het echter aen de afgevaardigden vry zich daarvan uit te sluiten.

ART. 12. — Het verslag van al het voorgevallene en behandelde in iedere algemeene vergadering wordt onder toezigt van het bestuer der vergadering in druk gegeven, en draegt den titel van *Jaerboeken der Maetschappy*.

De leden derzelve ontvangen kosteloos eenen afdruk; een pronk exemplaar wordt voor elke Maetschappy gedrukt.

Geen exemplaar mag in den handel gegeven worden, westhalve ook op elk derzelve de naem van den regthebbende gedrukt of geschreven zal worden.

ART. 13. — Op schriftelyk verzoek van ten minste drie der zes hierboven genoemde Genootschappen zal, in byzondere gevallen, eene buitengewoone algemeene vergadering kunnen belegd worden, te houden ter plaetse en onder het bestuer van het voorzittend Genootschap van het voorgaende jaer; de beweegredenen tot dezelve moeten vooraf aen al de deelnemende Maetschappyyen medegedeeld worden. Elk Genootschap zendt zoo vele afgevaardigden als het noodig oordeelt en voorziet dezelve van onderrigtingen naer verkiezing.

Deze vergaderingen zullen steeds geheim zyn.

Wanneer in zulk eene buitengewoone vergadering een huishoudelyk punt van belang wordt voorgesteld, staet het vry aen de afgevaardigden

van ieder Genootschap te verlangen, dat de beslissing tot de eerstvolgende gewoone algemeene vergadering uitgesteld blyve, ten ware de vyf overige Genootschappen de zaak als dringend verklaerden.

ART. 14. — Voor het overige zullen de zes Genootschappen, gedurende het geheele jaer, door tusschenkomst hunner bestuuders, onderling correspondentie en vriendschappelyke betrekkingen houden, Elk gewigtig besluit, elke nieuwe werkzaemheid, of wat van dien aard zy, zal door het eene Genootschap aen de andere medegedeeld worden.

ART. 15. — De leden van een der deelnemende Genootschappen, hebben toegang tot de vergaderingen van werkzaemheden der anderen, mits zich van hun diploma te voorzien, en zich 24 uren te voren by den sekretaris te hebben aangemeld, In hoe verre zulke bezoekende leden regt hebben tot deelneming in de werkzaemheden, zal door de byzondere reglementen der respectieve Genootschappen beslist worden.

Aen de leden, welke aen een der Genootschappen eenige waardigheid by keuze erlangd hebben, zullen, als zy gedurende hunne *functie* eenige der overige Genootschappen bezoeken, eereplaatsen toegewezen worden.

ART. 16. — Een lid wegens wanbedryf uit een der Genootschappen gesloten, mag niet in een ander worden aengenomen, als er opgave van gedaen is; en byaldien hetzelfde zulks reeds is, mag het tot geene algemeene vergadering afgevaardigd of by geen bestuer gekozen worden.

ART. 17. — De verbondene Maetschappyen dragen gezamentlyk al de kosten, welke door de uitvoering der tegenwoordige overeenkomst veroorzaekt wordt.

Deze zyn by vierden betaelbaar, volgens de begrooting in de geheime zitting der algemeene vergadering aengenomen.

ART. 18. — Jaerlyks zal er, namens de vereenigde Maetschappyen, eene prysvraag uitgeschreven worden, welke op de algemeene vergadering zal worden bekroond.

De bestierende Maetschappy der volgende algemeene vergadering zal de stof der prysvraag opgeven.

Deze zal beurtelings een proza of een dichtstuk tot onderwerp hebben.

ART. 19. — De programma op kosten van het verbond gedrukt en rondgezonden, zal ten minste inhouden drie prysvragen voor drie achtereenvolgende jaren, en de vragen, welke in vorige jaren onbeantwoord zyn gebleven.

Geene vraag mag echter meer dan driemaal herhaeld worden en de som daertoe bestemd zal vergund zyn aen de bekrooning eener nieuwe vraag, voor te stellen door het Genootschap wier vraag onbeantwoord was gebleven.

ART. 20. — Er zal slechts een prys en eene aenmoediging gegeven worden.

De prys is na uitspraek der regters :

Eene gouden medalie ter waerde van vyf honderd franken ;

Eene zilveren ter waerde van twee honderd franken ;

Of eene zilveren ter waerde van honderd franken.

De aenmoediging bestaet in eene bronzen medalie, welke met of zonder eenen der bovengenoemde pryzen mag gegeven worden.

ART. 21. — Het Verbond behoudt het regt van eigendom gedurende een jaer, en zal, wanneer het de bekroonde verhandeling uitgeeft, 25 exemplaren kosteloos aen den schryver vergunnen.

Deze mag zich voor een grooter getal exemplaren met den drukker verstaen.

Ingeval een jaer na de bekrooning het Verbond de verhandeling niet heeft uitgegeven, bekomt de schryver het regt er na goedvinden mede te handelen.

ART. 22. — De ingekomen stukken worden beoordeeld door eene commissie van zes leden, te benoemen een door elk der hoofd Maetschappyyen van het Verbond.

De Leden, welke dien last aennemem, verklaren hierdoor stilzwygend aen de beantwoording der prysvraeg geen deel te hebben genomen.

ART. 23. — De maetschappyyen verpligten zich om, na de bekrooning der prysvragen, welke zy thans uitgeschreven hebben, geene afzonderlyke prysvragen meer uit te geven.

ART. 24. — De eerste prysvraeg zal in 1845 bekroond worden door de Maetschappy van BRUGGÈ, by welke in dat jaer de algemeene vergadering zal gehouden worden, en zoo vervolgens.

ART. 25. — Van de tegenwoordige akt zullen zes afschriften op parkement worden gemaakt, door al de bestuerleden der zes hoofd Maetschappyyen onderteekend, en met derzelve zegel voorzien worden.

Elke Maetschappy zal een afschrift voor zyne handvesten bekomen.

ART. 26. — Verder zullen de tegenwoordige reglementen op gezamentlyke kosten gedrukt en ten pryze van 50 centimen verkocht worden aen de leden van de verbondene Maetschappyyen, ten voordeele der algemeene kas.

ART. 27. — De zorg tot het uitvoeren van art, 25 en 26, als mede tot het doen drukken van den eersten programma der prysvragen, wordt aen de Maetschappy van opgedragen.

ART. 28. — Geene verandering zal aen den hoofdinhoud van het tegenwoordig reglement gedaen worden, voor dat by elk der zes hoofd Maetschappyyen eene algemeene vergadering zal hebben plaets gehad.

ART. 29. — De voorzitters der zes hoofd Maetschappyen zullen eene tydelyke Commissie uitmaken, om op gezamentlyke kosten eenen bronzen gedenkpenning te doen slaen, tot eeuwige gedachtenis van het tegenwoordig Verbond. — De prys, door de leden der verbondene Maetschappyen daervoor te betalen, zal door deze Commissie vastgesteld worden.

Dezelfde Commissie zal ook zorgen voor een stempel der medalie tot het bekroonen der prysvragen.

Brussel, den 4^{den} february 1800 vier en veertig.

Namens het Nederduitsch Tael- en Letterkundig Genootschap :

De Voorzitter,

J. De Jonghe.

De sekretaris,

Michiel J. T. Van der Voort.

N° 3.

Volgens besluit in de algemeene vergadering van 11 february genomen, hebben zich de voorzitters der vlaemsche hoofdmaetschappyen, op zondag 3 meert, by Zyne Majesteit den koning begeben, ten einde de hartelyke dankbaerheid van al de vlaemsche letterkundigen voor het besluit van 1 january, betreffende het aennemen der gezuiverde spelling, aen den koning te doen kennen.

De heer Willems heeft den koning in dezer voege aengesproken :

SIRE,

« Wy komen uit naem en volgens den algemeenen wensch van meer dan twintig vlaemsche letterkundige maetschappyen, ik durf zeggen van al de vlaemsche letterkundige maetschappyen die in het land bestaen en ten stadhuize van Brussel den 11 february laestleden vergaderd waren. Wy komen hier, zeg ik, aen U. M. de hulde onzer diepe erkenenis aanbieden voor de hooge goedgunstigheid die zy jegens de letterkunde getoond heeft, door haer besluit van 1 janurry, 1844, dat de voltrekking is geweest van dat van den 6 september 1836, waerby U. M. gevraagd had om de middelen te kennen die tot eene eensgezindheid in het schryven van het vlaemsch konden opleiden.

« Die zoo wenschelyke eensgezindheid bestaet sedert dry jaren; de een-

dragt bestaet tusschen al onze schryvers. Zy kan niet meer gestoord worden, want het is 't werk van U. M. Aen den koning Leopold I, komt de roem toe de regels en de eenheid in de spelling onzer moedertael te hebben vastgesteld. Wy hopen dat U. M. zal voortgaen met Hare Hooge bescherming aen eene letterkunde te vergunnen die sedert dry jaren, dank aen die eendragt, een zoo bewonderensweerdigen voortgang heeft gedaen, dat zy de aendacht van de vermaerdste duitsche tael- en letterkundigen heeft mogen op zich trekken en op hunnen byval roem dragen. Door die opkomende letterkunde, Sire, zyn wy, om zoo te zeggen, en met eer, in die groote germaensche familie terug getreden, waer ook U. M. door hare geboorte aen toebehoort. »

Zyne Majesteit heeft zich gedurende eenen geruimen tyd en met die vriendelyke goedmoedigheid welke Haer kenschetst, met de vlaemsche afgevaardigden onderhouden en hun meer dan eene proef gegeven van de goede vaderlyke gevoelens waermede zy ten opzigte onzer schoone moedertael bezielid is. Reeds sedert lang waren de Vlamingen van die genegenheid voor onze tael, van wege den koning, overtuigd; doch het bezoek waervan wy hier spreken, heeft de voordeelige gedachte nog meer en meer komen bekrachtigen en vaststellen.

Omtrent het zelfde tydstip hebben er zich ook afgevaardigden by de heeren De Decker en De Corswarem begeven, om aen deze heeren het dankschrift, in de algemeene vergadering geteekend, te bestellen. Het nederduitsch tael- en letterkundig genootschap van Brussel heeft den uitslag daarvan aen de overige vlaemsche maetschappyn, door den volgenden omzendbrief bekend gemaakt.

BRUSSEL, 7 maert 1843.

Myne heeren,

» In de algemeene vergadering van den 11sten der voorledene maend hebben de aldaer vereenigde maetschappyn het genootschap wel willen gelasten met aen de heeren De Decker en De Corswarem het gezegde dankschrift te bestellen.

» Deze stukken zyn, ingevolge dien last, ter hand gesteld geweest.

» Aen den heer De Corswarem, den 25 february, door de HH. De Gryze, Maertens, Stallaert, Stroobant en Vandervoort; en aen den heer De Decker, den 27sten, door de heeren De Jonghe, Delaet, Mannekens-Van Lidth en J. Vandevelde.

» Het is ons aengenaem Ued. te mogen melden dat genoemde heeren, volksvertegenwoordigers die afgevaardigden op het vriendelykst onthield

hebben, en het verlangen hebben te kennen gegeven van aen de vereenigde maetschappyn, voor deze vlejende vereering, hunnen hartelyken dank te willen betuigen.

» Aenveerdt, myne heeren, de verzekering onzer hoogachting.

Namens het Genootschap,

De Sekretarissen :

(geteekend.) **Mièhiel Vandervoort.**

K. F. Stallaert.

N° 4.

Aen de weledele heeren leden der koninglyke Taelkommissie en andere letterkundigen, plegtig vergaderd te Brussel, op heden elf February achtien-hondert-vier-en-veertig.

Myne Heeren,

» De koninglyke maetschappy van dichtkunde, gezeid : *Rhetorica*, onder tytel : *Kunst en eendragt*, en kenspreuk : *slaet de oog op Christi kruis*, te Brugge, toejuichende aen de onafmattelyke poogingen, waerdoor UEd. onze vlaemsche tael niet alleen aen den alom verspreidenden invloed van het *franskiljonismus* hebt onttrokken, maer wat meer is, door het invoeren eener eenparige spelling, het bestaan onzer nederduitsche volksspraek op onwankelbare grondzuilen hebt gebouwd, neemt by deze de gelegenheid waer UEd. hierover hare innerlyke dankbetuigingen aentebieden.

» Gevoelig jegens de hinderpalen, die haer voor het oogenblik beletten uw plegtig taelfeest persoonelyk bytewoonen, heeft zy de eer UEd. te melden dat, byna alle hare leden, deelende in uwe gevoelens, die eenheid van spelling aenkleven, die uwe vaderlandsminnende onderneming heeft voortgebracht.

+ » Gy zaegt met smart de landtael lyden,
Uw redmoed kende grens noch pael ;
Met u haer voor verval bevryden,
Dit eischt van ons de moedertael.
Wy ook, wy zweren met verrukking,
Voor Vlaendrens tael, met leeuwenkracht,
Te stryden tegen de onderdrukking,
Geprikt door 't vuer van 't voorgeslacht.
De taelmin 't volk aengeboren
Zal 't roest des tyds nooit doen vergaen ;
De pael die zyn kroon doet gloren,
Zal eeuwig in heur praelglans staen.

» Aenvaerd, myne heeren, intusschen, de blyken onzer aengekleefde hoogachting.

BRUGGE, 10 february 1844.

(Geteekend) **J. Bogact, Hofmeester.**

By bevel,

(Geteekend) **J.-J. Poupaert.**

N° 5.

» Wy ondergeteekenden, bestuenders en leden der Koninglyke Maetschappy van vaderlandsche Tael- en Dichtkunde, gezegd Rhetorica, te Oostende, onder kenzin « *Wat ryp, wat groen, komt wysheid voen,* » VERKLAREN, zoo in onze maetschappelyke betrekkingen, als in hoedanigheid van onderdanen in het belgisch ryk :

« Dat wy Z. M. den koning *Leopold* en zynen stam beminnen en eerbiedigen en aen zyn staetsbestuer verknocht zyn.

» Dat wy onze landtael liefhebben, en hulde en dank toezwaeijen aen al de onvermoeide geleerden die haer aen het vergeetboek onttrokken hebben, haer rykdom doen gevoelen, hare beschaving bewerkt en hare voorregten bepleten hebben.

» Dat wy, onder alle opzigten, de verandering en verbetering in de vlaemsche spelling goedkeuren en by onze letterkundige werkzaamheden willen volgen.

» Dat wy ons met kracht en verontwaerdiging verzetten tegen het kwaedaerdige gezegde van zekere mannen welke aen de gedane poogingen om, even als andere volken, onze landtael te beschaven en te verbeteren, een staetkundig inzicht willen hechten, en ons alzo als oproerige en wederspannige Belgen trachten afteschetsen.

» Dat wy als Vlamingen eene gezuiverde en beoefende vlaemsche tael begeeren, en betrekkelyk haer gebruik wenschen gelyk te staen met onze waelsche landgenoten, welke, ofschoon fransch sprekende, niet meer Franschen zyn dan wy Hollanders.

» Dat wy dezen de broederhand toereiken als mede Belgen, maer niet als overheerschers, dat wy trotsch zyn over den naem van Vlaemsche Belgen, en nooit verstaen hebben hem tegen een anderen te willen verruilen.

» Eindelyk, en ingevolge het gezegde hierboven, verklaren wy verder volle magt te verleenen aen de heeren :

» **LIEBAERT** Amatus, *voorzitter* en **VAN NESTE** Augustus, *taeede sekretaris*, om ons by de algemeene vergadering van vlaemsche letterkundigen en taelminnenden, te Brussel, op den 11^a february 1844, te vertegenwoordigen, alle nuttige voorstellen te doen en te ondersteunen, vertoon- en verzoekschriften des noods mede te teekenen, immer deel te nemen in alles wat tot de bedoeling van alle echte Vlamingen verstreken kan.

» Gedæen in buitengewoone zitting te Oostende, den 4 february 1844.

(Geteekend. **A. Liebaert**, *Voorzitter*.

A. Vanhoutte, *secretaris*.

A. Van Neste.

L. Vitsæ, *Kunst-regter*.

T. Vermeirsch, *Dekene*.

(Daerenboven nog 87 handteekeningen van Leden.)

N° 6.

Wy laten hier nog de volgende stukken, als tot het daerstellen van het Taelverbond behoorende, volgen.

De koninglyke maetschappy van Tael- en Dichtkunde te Veurne aen het Leuwsche genootschap, in antwoord op den omzendbrief.

Veurne 4 february 1844.

« Aen het tael- en letterlievend genootschap, *met tyd en vlyt* te Leuven.

Myne heeren,

» Het is ons regt aengenaem geweest, UEd. gëeerden brief, door de tusschenkomst der maetschappy : *Kunstliejde* te Brugge, te ontvangen.

» Nog in de onzekerheid zynde of iemand van ons uwe nuttige vergadering zal kunnen bywoonen, heeft onze maetschappy besloten, voortaan in hare letteroefeningen de spelling van het taelcongres aentenemen.

» Om de ontwikkeling der tael, te bevoorderen, hebben de letterkundigen van ons land, reeds een besten weg ingeslagen, met het uitgeven van : *de Geschiedenis van België, het Kunst- en Letterblad*, en thans het dagblad

Vlaensch België ; zulke en andere beroemde voortbrengselen moeten , met wat tyd , de nog strydenden en ongevoeligen aen het vlaensch , tot de leesucht van hunne moedertael opwekken ; konde dezelve in onze gewesten , by onze gemeente besturen en regtbanken ingevoerd worden , het ware waerlyk nuttig en het is hoogst noodig dat kundige meesters in de scholen haer schoon aen de jongheid inboezemen.

» Aenveerd , myne heeren , by onze groete , de verzekering van onze hoogachting.

De hoofdman ,

(geteekend) **Chamon.**

De prins ,

(geteekend) **J. Schaeghel.**

De sekretaris

(geteekend) **Prignot.**

N° 7

Volmagt toegezonden door de Rhetoryke Maetschappy der stad Eecloo , onder kenspreuk : Eikels worden boomen.

« Volmagt wordt by deze verleend aen den heer Eduardus Willems , bediende ten bureele van het ministerie van finantiën en lid der gezegde maetschappy , ten einde dezelve te vertegenwoordigen in de algemeene vergadering der maetschappyyen van nederduitsche letteroefening , ten doel hebbende het bepalen der middelen om de verdere ontwikkeling onzer *moedertael* en den bloei der vaderlandsche letteren tot stand te brengen.

Eecloo , den 8 february , 1844.

Het algemeen bestuer :

(Geteekend) **B. Martens.**

M. Willems.

E. Redrigo.

P. De Poortere.

» Gezien door het collegie van burgemeester en schepenen der stad Eecloo , voor legalisatie van handteekeningen van de heeren Bruno Mar-

tens, Honoré Willems, Eduard Rodrigos en Pieter de Poortere, leden, uitmakende het algemeen bestuer der rhetoryke maetschappy binnen deze stad.

Eecloo, den 9 february 1844.

ter ordonantie , (geteekend) **F. Stroe, zoon.**
de secretaris :
F. Rodrigos. *locus sigilli.*

N° 8.

Aen den heer Willems, lid der koninglyke Akademie.

LIER, Zondag 11° der Sprokkelmaend van 1844.

Waerde Heer,

« De hoop, die my zoo zacht toelachte, van heden de eer te mogen hebben de algemeene vergadering der nederduitsche maetschappyn te Brussel by te woonen, is te leur gesteld door eene lichaemssmart, die sedert tien dagen my gekamerd houdt, om my proefondervindelyk te bewyzen dat zy in halsstarrigheid en onaengenaemheid, om niet te zeggen kwaedaerdigheid, den heer De Foere, zoo niet overtreft, ten minste evenaert. Derhalve vind ik my genoopt mynen toeverlaet te nemen tot die moeiljelyke, doch steeds troostende vriendin, aen welke de menschen den naem van verduldigheid geven.

» U, myn waerde heer ! is het bekend hoe, tydens eene reeks van zeven en veertig jaren administratie en een eervollen dienst, ik, als sekretaris der stad Lier, als lid van den jury en van de provinciale kommissie van onderwys, als schoolopziener by het achtste distrikt, als stigter en voorzitter van het eerste schoolonderwysgezelschap in de voormalige zuidelyke gewesten van het gewezen koningryk der Nederlanden, als lid der provinciale kommissie over de gevangenissen, persoonelyk gelast met het beheer en toeverzigt over het onderwys en de opvoeding der, alsdan zoo talryke kinderen in het tuchthuis van St-Bernards op de Schelde, meer dan eens sprekende bewyzen myner liefde voor de moedertael en myner verkleefdheid aen de vaderlandsche letterkunde heb gegeven, en hoe, sedert

1830, ofschoon door een rukwind van het omwentelingsorkaen schulde-loos ten gronde geworpen, ik nimmer geaerzeld heb om manmoedig in de bres te springen, ter verdediging van moedertael, vaderland en nationale eer, tegen de aenvallen van den vermetelen vreemdeling en van zyne gereede handlangers, onze ontaerde Gallomannen.

» Daer ik, tegen wil en dank, het geluk moet missen van, met deze luistervolle gelegenheid, kennis te kunnen maken met zoo vele geleerde en voortreffelyke mannen, moet ik u bidden, myn waerde heer ! van myn tolk te willen zyn by de vereenigde vrienden van Tael en Vaderland, om dezen beeren, onder de aanbieding myner eerbiedshulde de stellige verzekering te geven dat, zoo lang de goede God my het gebruik van denk- spreek-of schryfvermogen zal laten behouden, ik nimmer zal ophouden met moedertael, vaderlandsche letteren, godsdienst, voorouderlyke zeden en gebruiken en nationale onafhankelykheid te helpen handhaven, immers voor zoo veel het van eenen versleten gryzaerd kan gevergd worden; ik ben volledig overtuigd dat de gepaste stond daer is om te verwezenlyken de voorvaderlyke leuze :

» Eendragt maekt magt.

» Ik geef my de eer u, heer en vriend, met de volmaektste hoogachting zeer viendelyk te groeten.

Uw verkleefde dienaar en vriend,

(Geteekend) **G. J. Avontroodt,**

Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw.

UNIE-LIED.

R. J. VAN MALDEGHEM.

Opgeruimd.

1. Laet de be-ker we - der zwie-ren naer 't ge.
 2. Laet de weer-den we - der vloey- en uit de
 3. Laet de san-gen we - der klin-ken in de
 4. Laet de be-de we - der klim-men voor de

-bruik van 't va - der - land. va - der - landsch zyn weër de
 vol - ge - stroom - de borst. on - ze spel - ling vry van
 va - der - land - sche tael. laet de vreug - de we - der
 tael, die steun ver - wacht. zweert haer by - stand by de

lie - ren, en de pen aen de eer ver - pand. va - - der -
 boey - en dankt een gunst ook aen den vorst. on - ze
 blin - ken by haer zoe - ten ze - ge - prael. laet de
 schim-men van het hei - lig voor - ge - slacht. zweert haer

- landsch zyn weër de lie - ren en de pen aen de eer ver -
 spel - ling vry van boey - en dankt een gunst ook aen den
 vreug - de we - der blin - ken by haer zoe - ten ze - ge -
 by - - stand by de schimmen van het hei - lig voor - ge -

- pand. wat is 't ze - gel - merk der na - tie? 't is heur tael; 's volks ziel is
 verst. co - te - rie, club, con - gre - ga - tie zyn wy niet, maer wy zyn
 prael. broe - ders, viert dit feest vol sta - tie: twisten twee dragt is voor
 - slacht. lie - ve broe - ders, met Gods gra - tie ryst de tael eens groot en

zy. 't is heur tael heur tael 's volks ziel is zy. Gent had
 vry. zyn wy niet, maer wy maer wy zyn vry.
 by. twist en twee - dragt twee - dragt is voor - by.
 vry. ryst de tael de tael eens groot en vry.

zyn Pa - ci - fi - ca - tie, Brus - sels U - nie vie - ren

KOOR.

wy Gent had zyn Pa - ci - fi - ca - tie, Brus - sels
 Gent had zyn Pa - ci - fi - ca - tie, Brus - sels
 Gent had zyn Pa - ci - fi - ca - tie, Brus - sels
 Gent had zyn Pa - ci - fi - ca - tie, Brus - sels

U - nie vie - ren wy, Brus - sels U - nie vie - ren wy.
 U - nie vie - ren wy, Brus - sels U - nie vie - ren wy.
 U - nie vie - ren wy, Brus - sels U - nie vie - ren wy.
 U - nie vie - ren wy, Brussels Brussels U - nie vie - ren wy.

P. VAN DUYSSE, 9 Febr. 1844.

